BULETINUL
FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

- *Contextul economic*
- *În sprijinul dezvoltării sectorului I.M.M.*
- *Industria financiară și bancară*
- *Misiunea Fondului Român de Contragarantare*
- *Evaluarea sectorului IMM*
- *Implementarea Strategiei Fondului Român de Contragarantare*
- *Piața de capital*
- *Garantarea și Contragarantarea în Uniunea Europeană*
- *Mediul de afaceri și Contragarantarea*

NR. 2 ■ DECEMBRIE 2011

BULETINUL
FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE ®

Marcă de presă înregistrată
ISSN 2247-223

EDITOR: S.C. "Tribuna economică" – S.A.
Bd. Gh. Magheru, nr. 28-30, sector 1, București, Cod 010336
Tel: 021.316.79.38; Fax: 021.310.29.34
Registrul Comerțului nr. J 40/23888/1992; C.I.F. RO 1588082
Capital social subscris și vărsat: 140.000 lei
E-mail: TribunaE@tribunaeconomica.ro; Internet: www.tribunaeconomica.ro

REDACTOR COORDONATOR
Bogdan Pădure

SECRETARIAT
Nicoleta Guler

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ
Vera Pădure

SECRETARIAT TEHNIC
Cristian Stan

COPYRIGHT © 2011

Toate drepturile rezervate. Nu este permisă reproducerea integrală sau parțială a Buletinului Fondului Român de Contragarantare fără consimțământul scris al editorului.

Opiniile exprimate în Buletinul Fondului Român de Contragarantare aparțin autorilor articolelor respective și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al editorului.

Responsabilitatea științifică și juridică pentru conținutul articolelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Editorul nu este răspunzător pentru nicio pierdere cauzată vreunei persoane juridice sau fizice, care acționează sau se abține de la acțiuni ca urmare a consultării materialelor publicate în acest buletin.

SUMAR

Contextul economic

FILOSOFIA BUGETARĂ A ANULUI 2012 5
Dan-Tudor LAZĂR

În sprijinul dezvoltării sectorului I.M.M.

PROGRAMUL KOGĂLNICEANU PENTRU ÎNTREPRINDERILE MICI ȘI MIJLOCII 12
Cristian Ioan HAIDUC

Industria financiară și bancară

STAREA SISTEMULUI FINANCIAR-BANCAR ROMÂNESC 17
Radu Grațian GHEȚEA

Misiunea Fondului Român de Contragarantare

NOI COORDONATE ALE MISIUNII FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE
Convorbire cu Ioan Hidegcuti, președintele Fondului Român de Contragarantare 19

Evaluarea sectorului IMM

SITUAȚIA IMM-URILOR DIN ROMÂNIA 30
Ovidiu NICOLESCU

Implementarea Strategiei Fondului Român de Contragarantare

COMPONENTE ALE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI
FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE PE PERIOADA 2011 – 2013,
CU PROIECȚII PÂNĂ ÎN ANUL 2015 38
Vasile COMAN

În sprijinul dezvoltării sectorului I.M.M.

MICROCREDITAREA – ÎN SPRIJINUL CREȘTERII ECONOMICE ȘI AL OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ 45
Alexandru VLASE

Piața de capital

PRIVATIZAREA, MANAGEMENTUL PRIVAT AL COMPANIILOR DE STAT ȘI PIAȚA DE CAPITAL DIN ROMÂNIA 58
Stere FARMACHE

Garantarea și Contragarantarea în Uniunea Europeană

INSTITUȚIA CONTRAGARANTĂRII ÎN EUROPA 65
Elena KLEININGER

Mediul de afaceri și Contragarantarea

PREZENȚE ALE FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE 70
Bogdan Daniel VIȘAN

FILOSOFIA BUGETARĂ A ANULUI 2012

OBIECTIVE ASUMATE PENTRU ANUL 2012

Politica bugetară promovată în anul 2011 a avut ca **principală provocare** asigurarea continuității reformelor structurale prin menținerea unor constrângeri bugetare adecvate. Aceasta a fost o **politică restrictivă,** care a avut în vedere corelarea nevoilor procesului de ajustare cu resursele limitate disponibile, drept pentru care prioritățile au fost stabilite în așa fel încât efectul privind reluarea creșterii economice pe baze sustenabile să fie atins.

Pentru anul 2012, **coordonata predominantă** a politicii bugetare este caracterul prudent și echilibrat, având în vedere că ponderea cheltuielilor bugetare scade de la 37,7% în PIB în anul 2011 la 35,6% în PIB în anul 2012, rămânând însă o marjă de manevră pentru o majorare ulterioară a acestora, în cazul în care situația economică o va permite.

O serie de factori pot afecta premisele creșterii economice în zona euro, printre aceștia numărându-se temperarea dinamicii cererii la nivel mondial, diminuarea încrederii consumatorilor și a sectorului corporativ, precum și efectele nefavorabile generate de persistența tensiunilor pe mai multe piețe ale datoriilor suverane din zona euro asupra condițiilor de finanțare. Riscurile în sensul scăderii se referă, în principal, la persistența tensiunilor pe anumite segmente ale piețelor financiare în zona euro și la nivel mondial, precum și la eventualele repercusiuni ale acestor presiuni asupra economiei reale a zonei euro. Riscurile sunt generate și de nivelul în continuare ridicat al prețurilor produselor energetice, de existența unor presiuni protecționiste, precum și de posibilitatea unei corecții dezordonate a dezechilibrelor pe plan internațional.

Având în vedere contextul economic internațional incert, pentru anul 2012, scenariul de prognoză prevede **o creștere economică** între 1,8% și 2,3%, consumul final fiind factorul principal de variație. Scenariul se bazează pe îmbunătățirea activității, în special în ramurile industriale cu potențial ridicat de export, precum și în sectorul construcțiilor, care poate fructifica necesarul de infrastructură existent în multe domenii.

Cererea internă va fi unul dintre motoarele acestei evoluții (alături de exporturi), cu un ritm de creștere a formării brute de capital fix de 4,5%, ritm susținut de investițiile publice prevăzute și de angajamentele Guvernului de accelerare a absorbției fondurilor structurale.

Tendințele, în ceea ce privește **consumul,** sunt de majorare a cheltuielilor consumului privat cu 1,6% – 2,1%, în condițiile creșterii veniturilor disponibile, în special în sectorul privat, concomitent cu revenirea pe creștere a cheltuielilor consumului guvernamental cu 0,9% – 1,4%, după ce în ultimii doi ani acestea s-au diminuat. Această evoluție a cheltuielilor consumului guvernamental asigură reducerea ponderii lor în produsul intern brut și realiza-

rea obiectivului de reducere a deficitului bugetar.

Exporturile și importurile de bunuri și servicii se vor menține la niveluri ridicate, înregistrând creșteri – în termeni reali – de 7,8% și, respectiv 7,7%, exportul net urmând să aibă o contribuție negativă (0,3 procente) la creșterea reală a produsului intern brut. În condițiile unei creșteri economice la nivel mondial estimate la aproximativ 4% în 2012, este de așteptat ca și comerțul exterior românesc să continue evoluția pozitivă din anul anterior, dar cu o intensitate mai mică. Astfel, exporturile și importurile de bunuri se apreciază că se vor majora cu 11,0%, respectiv cu 11,3%.

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe se așteaptă să atingă valoarea de 6,4 miliarde euro, reprezentând 4,7% din PIB. Față de anul precedent, acesta se va majora cu 25,7%, în condițiile creșterii deficitului comercial, și cel al balanței veniturilor cu 13,6%, respectiv 41,8%.

Unul dintre obiectivele fundamentale ale construcției bugetare pentru anul 2012 este **reducerea graduală a deficitului bugetar** până la valori sustenabile și corelate cu creșterea economică, pentru a se înscrie în nivelul prevăzut prin Tratatul de la Maastricht. De aici decurg o serie de **măsuri** necesare pentru atingerea acestui deziderat:

- **proiectele cu finanțare europeană** vor reprezenta miza cea mai importantă în structura investițională a anului 2012. Absorbția accelerată a instrumentelor structurale implică întărirea capacității autorităților de management și îmbunătățirea procedurilor referitoare la evitarea blocajelor, precum și sporirea responsabilizării agenților de achiziții. Un nou regulament UE va permite reducerea temporară a cotei naționale de cofinanțare cu 10 puncte procentuale, asigurându-se astfel cofinanțarea unui număr mai mare de proiecte finanțate din fonduri europene;
- **prioritizarea investițiilor** pentru a asigura finanțare suficientă pentru proiectele-cheie, astfel încât cheltuielile cu investițiile, care vor reprezenta 6,6% din PIB în anul 2012, să fie utilizate cât mai eficient posibil;
- efectuarea unei **analize cuprinzătoare a portofoliului existent de investiții și crearea unei baze de date** ce cuprinde toate proiectele guvernamentale. Această bază de date va fi utilizată pentru a prioritiza și evalua proiectele, cu concentrare pe cele a căror finanțare poate fi asigurată integral într-un orizont mediu de timp. Proiectele cu prioritate redusă și cele neperformante ce nu pot fi integral finanțate în acest orizont de timp vor fi întrerupte;
- **reforma în domeniul sănătății** prin definirea unui pachet de prestații de bază evaluat și modificat, pentru a exclude acoperirea unor servicii medicale costisitoare neesențiale; monitorizarea în continuare a bugetelor agregate ale spitalelor, pentru a asigura concordanța acestora cu cheltuielile programate în bugetul general consolidat și implementarea acțiunilor necesare pentru evitarea de noi arierate. Pe componenta de creștere a veniturilor nu este de neglijat intrarea în vigoare a legislației privind coplata și implementarea taxei de *clawback*, lansarea noilor carduri de sănătate de care vor beneficia toți participanții la sistem, contribuind astfel la controlarea fraudei și a abuzurilor și la o mai bună monitorizare a angajamentelor de noi cheltuieli;
- **continuarea politicii de reducere și de prevenire a apariției de arierate,** acestea reprezentând un risc la adresa sustenabilității fiscal-bugetare;
- **îmbunătățirea cadrului conceptual și procedural,** prin utilizarea abordării top-down (*top down budgeting*) a bugetului, a procesului de bugetare pe bază de programe (*program budgeting*), care a fost facilitat prin aprobarea de către Gu-

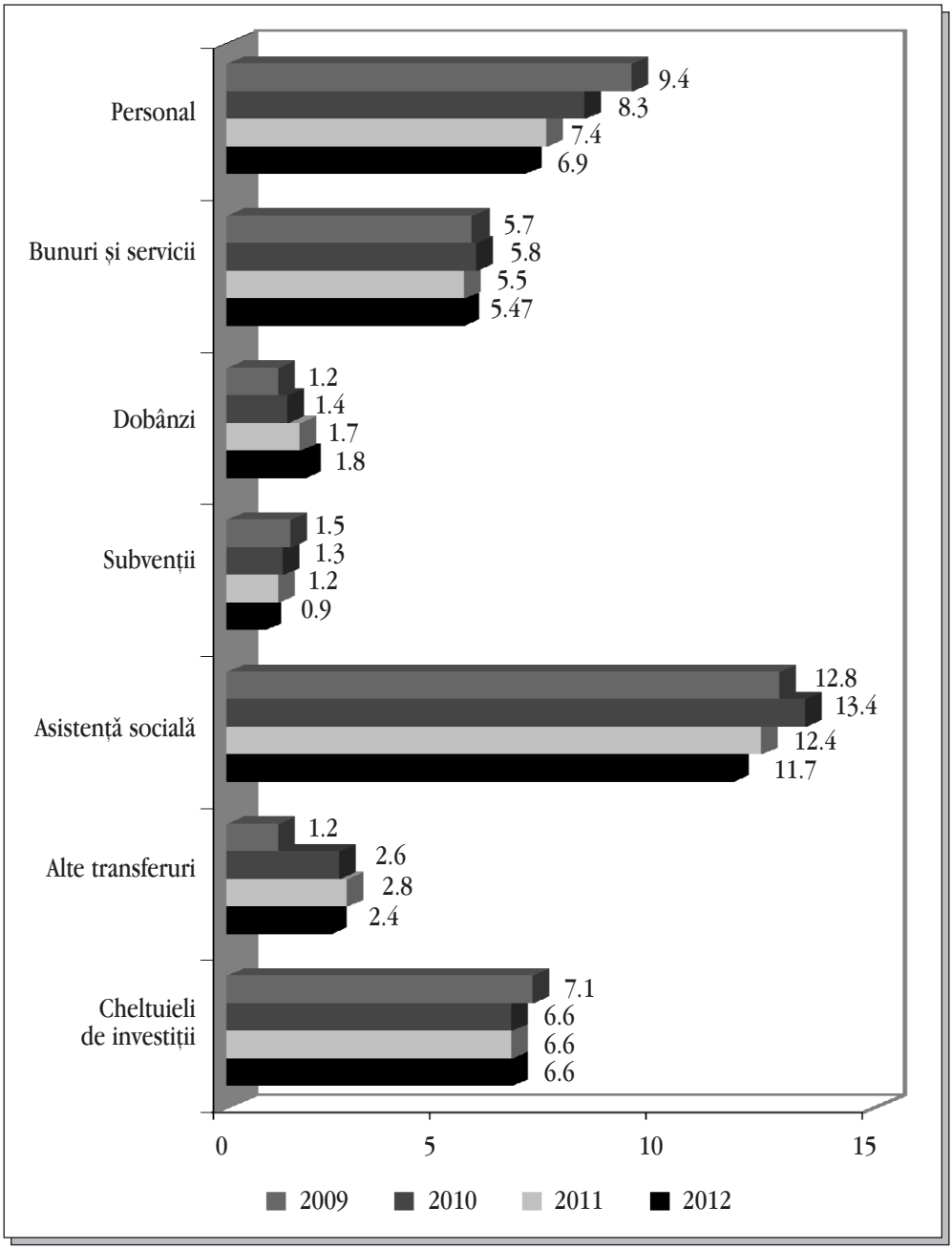

Graficul nr. 1. Evoluția principalelor cheltuieli ale bugetului general consolidat în anii 2010 – 2012 (% în PIB)

vern a *Strategiei fiscal-bugetare pe perioada 2012 – 2014,* în luna august 2011.

Criza datoriilor suverane din zona euro care amenință stabilitatea economică europeană, precum și stabilitatea din alte state, a determinat un răspuns concertat al responsabililor europeni care, la summitul din 26 octombrie 2011, au adoptat un pachet complex de măsuri pentru a restabili încrederea în economie și pentru a calma tensiunile de pe piețele financiare. Statele membre își elaborează strategiile bugetare pe termen mediu în cadrul propriilor programe de stabilitate (zona euro) sau de convergență (cazul României) și prezintă, în cadrul programelor naționale de reformă, măsurile necesare pentru îndeplinirea obiectivelor înscrise în Strategia Europa 2020.

Între cele două programe, transmise simultan către CE de către fiecare stat membru, **e-xistă o strânsă corelare,** având în vedere că măsurile fiscal-bugetare incluse în *Programul de Convergență* asigură premisele pentru implementarea reformelor structurale cuprinse în *Programul Național de Reformă.* În etapa de finalizare a Semestrului European, pe baza recomandărilor formulate de Comisia Europeană, Consiliul Uniunii Europene prezintă orientări de natură politică adaptate pentru fiecare stat membru în vederea elaborării bugetului național pentru anul următor.

STRUCTURA CHELTUIELILOR BUGETARE

CHELTUIELILE bugetare estimate pentru anul 2012 se vor afla la nivelul de 206.561 milioane lei, cu o pondere în PIB de 35,6% față de 37,7% în anul 2011.

Continuă restructurarea cheltuielilor bugetare, astfel:

- cheltuielile de investiții sunt prevăzute să dețină o pondere de 6,6% în PIB și o pondere de 18,4% în totalul cheltuielilor bugetare, contribuind astfel la stimularea creșterii economice;
- subvențiile scad la 0,91% în PIB, față de 1,2% în PIB în anul 2011, ceea ce arată diminuarea intervenției statului în economie;
- cheltuielile de personal continuă sensul descendent și în anul 2012, ajungând la 6,9% din PIB cu perspectiva creșterii acestora la 7,2% din PIB, dacă evoluția economică o va permite, față de 7,4% din PIB pe anul 2011 (graficele nr. 1 și 2).

Îmbunătățirea și prioritizarea cheltuielilor pentru investiții, estimate în 2012 cu o creștere de aproximativ 2 miliarde lei față de anul 2011, reflectă preocuparea pentru creșterea eficienței alocării cheltuielilor publice și crearea spațiului de manevră pentru cheltuieli, cu efect multiplicator în economie (graficul nr. 3).

STRUCTURA VENITURILOR

PROIECȚIA veniturilor bugetului general consolidat s-a realizat pe baza indicatorilor macroeconomici estimați pentru anul 2012, precum și a reglementărilor existente în domeniul fiscal.

Veniturile bugetare sunt estimate la 195.351 milioane lei, reprezentând o pondere în PIB de 33,7%, în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de anul 2011, datorită creșterii economice preconizate pentru anul 2012 de 1,8% – 2,3% și a măsurilor privind îmbunătățirea colectării veniturilor, precum și datorită creșterii gradului de absorbție a fondurilor europene. Estimarea veniturilor bugetare va avea în vedere în anul 2012 atingerea unui nivel al deficitului bugetar inițial de 1,9% din PIB, prognozat în funcție de ceilalți indicatori macroeconomici, evoluția cadrului macroeconomic fiind puternic influențată de turbulențele din zona euro.

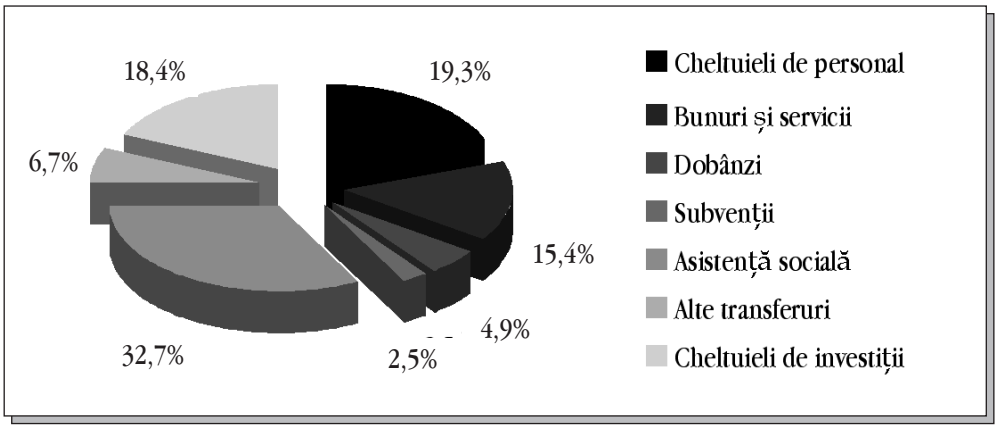

Graficul nr. 2. Ponderea cheltuielilor în total cheltuieli bugetare pe anul 2012

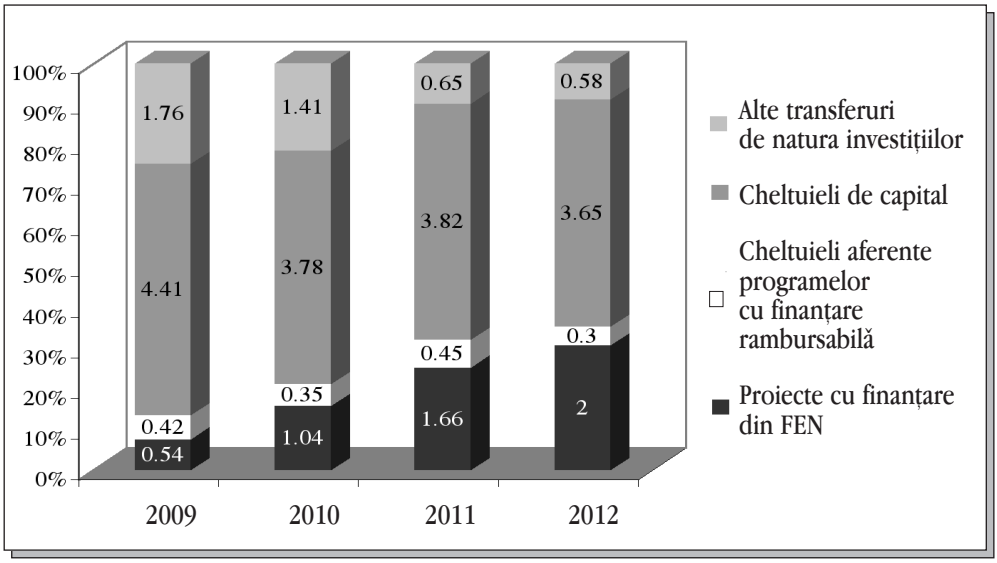

Graficul nr. 3. Structura cheltuielilor cu investițiile în anii 2009 – 2012 (% în PIB)

Veniturile din impozitul pe profit și impozitul pe salariu au un sens ascendent, pe fondul revigorării activității economice (graficul nr. 4).

Astfel cum am precizat anterior, **pentru anul 2012 se va lua drept reper un deficit consolidat de 1,9%,** urmând ca acesta să fie eventual corectat de evoluțiile economice interne și internaționale, asigurându-se însă **ieșirea din procedura de deficit excesiv:**

- ținta de deficit a fost determinată în condițiile revizuirii ritmului de creștere a PIB, care a fost estimat între 1,8% și 2,3%,

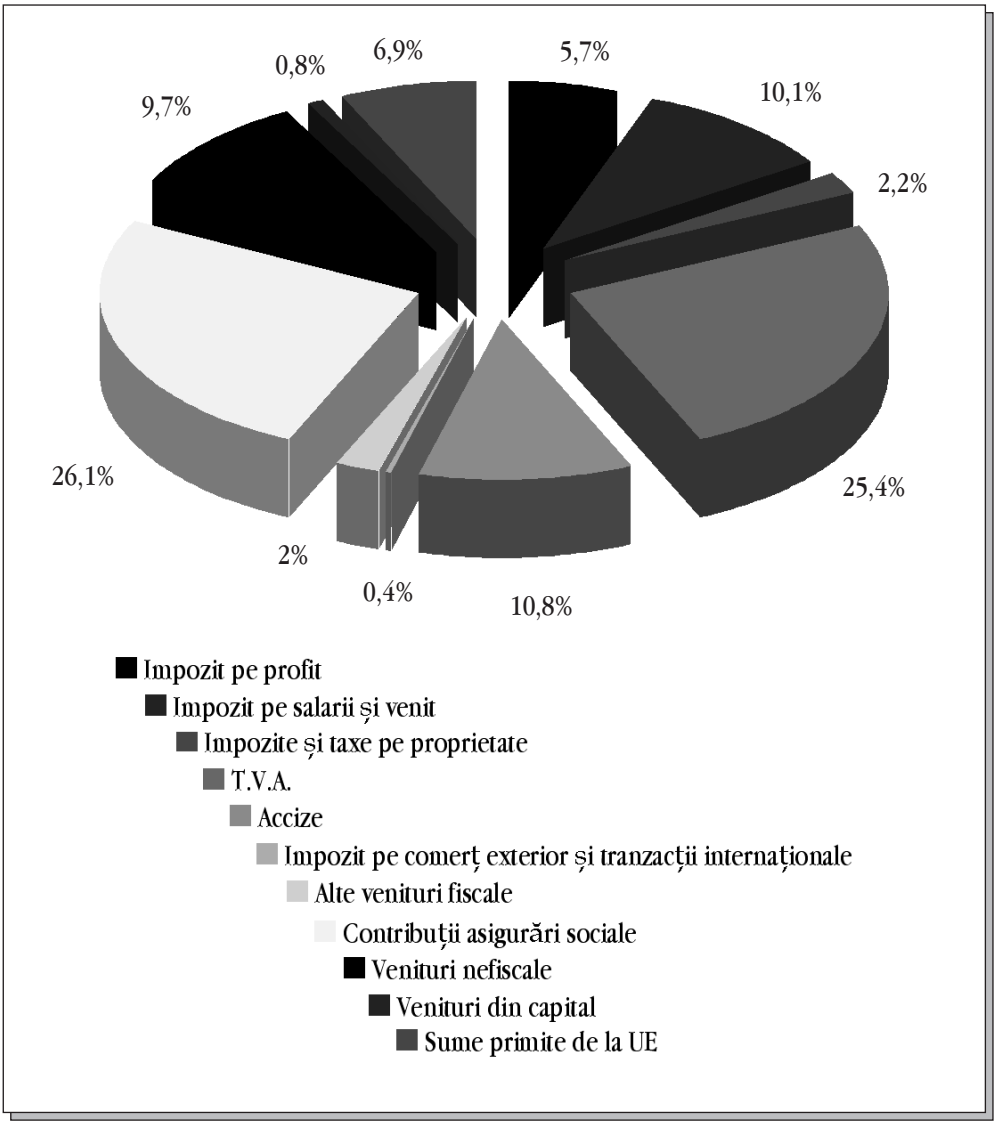

Graficul nr. 4. Ponderea veniturilor în total venituri bugetare pe anul 2012

în funcție de evoluțiile și tensiunile din zona euro;

- nivelul deficitului a fost determinat în mod prudent la un nivel care să permită stabilirea încrederii în economie, în condițiile în care anul 2012 are ca principală provocare continuarea măsurilor de consolidare fiscală convenite cu instituțiile financiare internaționale.

Un nivel mai mic al deficitului față de cel estimat pentru anul 2012 ar fi însemnat cheltuieli sever reduse, care ar determina o ince-

MODUL DE FINANȚARE
a deficitului bugetului general consolidat
în anul 2012

Finanțare deficit bugetar, din care	100,0
– din surse interne	46,5
– din surse externe	50,0
– alte surse (sume recuperate AVAS)	3,5

tinire a creșterii economice, ceea ce ar implica încasări bugetare reduse, conducând economia românească în recesiune.

Respectarea angajamentelor asumate în cadrul acordurilor de finanțare externă dintre România și instituțiile financiare internaționale, precum și a deciziei ECOFIN privind declanșarea procedurii de deficit excesiv în cazul României, a presupus aplicarea de **măsuri riguroase de consolidare fiscală** atât în cazul veniturilor, cât și al cheltuielilor bugetare.

Finanțarea deficitului bugetului general consolidat în anul 2012 (în termeni *cash*) se va realiza în proporție echilibrată **atât din surse interne, cât și din surse externe,** în principal prin emisiuni de titluri de stat, trageri din împrumuturi deja contractate în vederea finanțării de proiecte, trageri din pachetul financiar extern agreat cu instituțiile financiare internaționale, emisiuni de euroobligațiuni pe piețele externe de capital, împrumuturi ale autorităților administrației publice locale și sume recuperate de către Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului din activele bancare neperformante (tabelul).

DATORIA GUVERNAMENTALĂ

În anul 2012 se estimează că **nivelul datoriei guvernamentale** (conform metodologiei UE – SEC95) va fi de 33,9% din PIB, iar în perioada 2013 – 2015, nivelul estimat al datoriei publice se va situa sub pragul de 33,5% din PIB, aflându-se sub nivelul prevăzut de Tratatul de la Maastricht (60% din PIB), fiind un avantaj pentru România, având în vedere regulile referitoare la nivelul datoriei publice și al deficitului bugetar, introduse prin noile reglementări ale guvernanței economice la nivel european, în care conceptul de politică bugetară prudentă devine pilonul central.

CONCLUZIE. În mod esențial, arhitectura bugetară pentru 2012 **este marcată de prudență** în anticiparea rezultatelor pozitive, în condițiile unui mediu economic global aflat în dificultate, **de transparență și eficiență** în cheltuirea banilor publici, componenta de investiții prioritare fiind permanent supusă evaluării, precum și de **țintirea unui deficit cât mai redus,** pentru a crea una dintre premisele necesare îndeplinirii obiectivului strategic de adoptare a monedei euro în cursul anului 2015 și pentru a evita eventualele derapaje economice.

Dan-Tudor LAZĂR,
secretar de stat,
Ministerul Finanțelor Publice

PROGRAMUL KOGĂLNICEANU PENTRU ÎNTREPRINDERILE MICI ȘI MIJLOCII

"PROGRAMUL Kogălniceanu pentru întreprinderile mici și mijlocii" este un program multianual de încurajare și stimulare a înființării și dezvoltării IMM-urilor pe perioada 2011 – 2013, care constă în acordarea unei linii de credit, în valoare maximă de 125.000 lei/IMM/an, cu dobândă parțial subvenționată, și, după caz, garantarea creditului de către stat, ce vizează sprijinirea accesului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) la obținerea de finanțări pentru a suplini nevoile de lichiditate pe termen de 1 an în vederea desfășurării activității, cu posibilitatea prelungirii în condițiile O.U.G. nr. 60/2011 privind aprobarea Programului Mihail Kogălniceanu pentru întreprinderi mici și mijlocii și a H.G. nr. 682/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a O.U.G. nr. 60/2011, fără a depăși durata Programului.

Avantajele aplicării acestei soluții de finanțare în economia națională sunt:

- facilitarea accesului la finanțare a operatorilor economici de dimensiuni mici și mijlocii;
- menținerea activității și a locurilor de muncă existente în rândul IMM și în subsidiar, susținerea competitivității economice a acestora;
- reducerea arieratelor datorate statului de către sectorul IMM;
- reducerea masei monetare în numerar, care, în prezent, circulă în economia nefiscalizată.

Din punct de vedere al ajutorului de stat, acest mecanism de sprijin pentru IMM-uri îmbracă forma unei **scheme de ajutor de minimis,** fiind respectate prevederile pct. 3.5 din Comunicarea Comisiei Europene privind ajutorul de stat sub forma garanțiilor.

Creditul de 125.000 lei se acordă cu următoarele **facilități:**

a) dobânda parțial subvenționată – în cuantum de maxim 70% din dobânda calculată pentru creditele în lei, dar nu mai mult de 6,5% pe an din soldul sumei utilizate din linia de credit acordată în condițiile prezentei ordonanțe de urgență;

b) garanții în numele și în contul statului acordate de FNGCIMM în calitate de mandatar al Ministerului Finanțelor Publice, pentru creditele contractate de beneficiarii eligibili. Valoarea garanției de STAT poate fi de **maximum 80%,** dar nu mai mult de **100.000 lei,** din valoarea creditului.

❑ **Bugetul total maxim al subvenției acordate** în cadrul Programului pe perioada de implementare 2011 – 2013 este de **165.000.000 lei,** cuantumul pentru anul 2011 fiind de **24.000.000 lei.**

❑ **Garanția** în numele și în contul statului se va acorda numai în situația în care beneficiarul Programului nu dispune de garanții suficiente pentru accesarea liniei de credit.

❑ **Plafonul pentru 2011 este de 400.000.000 lei,** plafonul garanțiilor ce pot fi acordate în cadrul Programului pe perioada de implementare 2011 – 2013 fiind de **2.800.000.000 lei.**

❑ **Numărul estimativ de beneficiari** în cadrul Programului pentru anul 2011, având în vedere că a mai rămas un trimestru din an ca perioadă de implementare, este de **4.000 de IMM-uri, pentru întreaga perioadă de implementare a Programului 2011 – 2013,** estimând un număr de **28.000 de IMM-uri.**

❑ **Perioada de rambursare a creditelor** cu dobândă subvenționată și, după caz, cu garanție de stat este de **maximum 1 an** de la data acordării liniei de credit. Linia de credit se poate **prelungi până în 2013.**

❑ **I.M.M. este eligibilă** în cadrul Programului dacă, la data aprobării creditului, îndeplinește cumulativ următoarele **criterii:**

a) nu este în dificultate în sensul *Liniilor directoare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea firmelor în dificultate,* publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 244/2 din 1 octombrie 2004;

b) în cazul în care a fost emisă o decizie de recuperare a unui ajutor de stat împotriva sa, aceasta a fost deja executată, creanța fiind integral recuperată;

c) nu se află în litigiu, în calitate de pârât, cu Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri și instituția de credit parteneră;

d) suma ajutoarelor de minimis de care a beneficiat într-o perioadă de 3 ani fiscali (2 ani fiscali anteriori plus anul curent), nu depășește echivalentul în lei a 200.000 euro sau 100.000 euro pentru transport rutier;

e) nu figurează cu credite restante în baza de date a Centralei Riscurilor Bancare (CRB);

f) nu figurează cu incidente majore cu cecuri și bilete la ordin în ultimele 12 luni în baza de date a Centralei Incidentelor de Plăți (CIP);

g) nu s-a instituit procedura judiciară a insolvenței;

h) prezintă instituției de credit finanțatoare garanții colaterale pentru cel puțin 40% din valoarea creditului;

i) are minim 2 ani de activitate consecutivi în domeniul în care își desfășoară activitatea.

❑ **Sumele trase din linia de credit pot fi utilizate numai pentru:**

a) plata impozitelor, taxelor, contribuțiilor și a altor sume datorate bugetului general consolidat;

b) cheltuieli privind aprovizionarea, producția, desfacerea;

c) cheltuieli privind executarea de lucrări și/sau prestarea de servicii;

d) cheltuieli privind constituirea, prelucrarea, valorificarea stocurilor;

e) alte tipuri de cheltuieli necesare desfășurării activității curente;

f) cheltuieli cu salariile și asimilatele acestora;

g) alte costuri de operare.

❑ Întreprinderile mici și mijlocii **vor plăti lunar partea din dobândă ce le revine** în baza contractului de credit, ur-

Condițiile instituțiilor de credit de acordare a liniei de credit în cadrul Programului Mihail Kogălniceanu pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii

Nr. crt.	Denumire Bancă	Condiții de acordare credit	Observații
0	1	2	3
1.	BRD Groupe Société Générale	Dobânda ROBOR 12L + 3% = 9,61%; comision de acordare de 1,5% din valoarea liniei de credit	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
2.	Banca Comercială Carpatica	Dobânda 9,1% fixă/an; dacă ROBOR 3L > 6%, dobânda = ROBOR 3L + 3,8% > 9,1%; Comision de acordare = maxim 1% din valoarea liniei de credit; comision de gestiune = maxim 0,25%/lună	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
3.	CEC Bank	Dobânda ROBOR 6L (6,39%) + 2,6% = 8,99%; Comision anual de gestiune 1% din valoarea creditului; comision de prelungire 0,8% din valoarea creditului	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
4.	OTP Bank	Dobânda ROBOR 3L + 3,5% = 8,77%; Comision de acordare 1,5% din valoarea liniei de credit; comision de rambursare anticipată 1,25%, calculat la valoarea rambursată pentru prima linie; 2,5% în caz de refinanțare	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
5.	Garanti Bank	Dobânda ROBOR 6L + 5% = 11,39%; Comision de acordare 0,5% din valoarea liniei de credit; comision de gestiune = 0,1%/lună, calculat la valoarea creditului utilizat	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru

0	1	2	3
6.	Bancpost	Dobânda 9,3%, revizuibilă funcție de ROBOR 6L; Comision de acordare 1,8% din valoarea liniei de credit; comision de gestiune = 0, dacă există un rulaj prin contul deschis proporțional cu ponderea facilității acordate; 2% pentru cei care nu îndeplinesc această condiție; comision de modificare 500 lei	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
7.	ProCredit Bank	Dobânda ROBOR 3L + (3 – 5%) = 9,5%; sau rata dobândă fixă între 9,5% – 11%; Comision de activare 1 – 2% din valoarea creditului; comision de analiză 0,125 – 0,625% pentru credit între 12.000 – 60.000 lei; 0,16% – 0,333% pentru credit între 60.001 – 125.000 lei	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
8.	Banca Transilvania	Dobânda 9,75%, revizuibilă funcție de ROBOR 6L; Comision de acordare = 1% din valoarea liniei de credit; comision de gestiune = maxim 0,15%/lună; comision de neutilizare 3% p.a.	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
9.	Alpha Bank	Dobânda ROBOR 1L + 4% = 8,51%; Comision de acordare 1% din valoarea liniei de credit	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru
10.	UniCredit Țiriac Bank	Dobânda ROBOR O/N + 6,5%; Comision de acordare = maxim 0,75% din valoarea liniei de credit; comision de ADMINISTRARE = maxim 0,15% din suma aprobată; rata penalizatoare rata dob. + 10% p.a.	Produs special: credit pe termen scurt destinat finanțării capitalului de lucru

ROBOR 1L = 4,51%
ROBOR 3L = 5,27%
ROBOR 6L = 6,39%
ROBOR 12L = 6,61%

BANCA	NR. SOLICITANȚI
Alpha Bank	307
Banca Comercială Carpatica	211
Banca Transilvania	556
Bancpost	446
BRD	763
CEC Bank	312
Garanti Bank	60
OTP Bank	220
Procredit Bank	35
Unicredit Bank	229
TOTAL	3.139

mând ca, în baza convenției de colaborare dintre AIPPIMM și instituția de credit parteneră, **AIPPIMM să vireze lunar** instituției de credit partenere subvenția de dobândă aferentă creditului contractat de către întreprinderile mici și mijlocii, în condițiile stabilite prin normele metodologice.

❑ La nivel național, de la data de **9 septembrie până la data de 24 noiembrie 2011:**

- ❑ numărul total de IMM înscrise în program este de 3.139 IMM;
- ❑ 2.001 de cereri de finanțare au fost evaluate de AIPPIMM;
- ❑ 1.138 de cereri de finanțare sunt în evaluare la AIPPIMM;
- ❑ 1.776 cereri de finanțare au fost aprobate de AIPPIMM și trimise la instituțiile bancare partenere;
- ❑ au fost semnate un număr de 268 contracte;
- ❑ au fost respinse un număr de 275 de cereri de finanțare.

Cristian Ioan HAIDUC,
președintele Agenției pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM

STAREA SISTEMULUI FINANCIAR-BANCAR ROMÂNESC

COMPONENTĂ a sistemului economic național, sistemul bancar din România și-a demonstrat stabilitatea structurală, ceea ce permite o contribuție esențială la concretizarea măsurilor adoptate în vederea menținerii creșterii economice. Sistemul bancar din România este într-o stare de echilibru, în pofida accentuării crizei datoriilor suverane, datorită măsurilor luate de Banca Națională a României, calității managementului, lipsei operațiunilor toxice și aportului acționarilor care au văzut în piața din România posibilități de dezvoltare și după trecerea crizei.

Indicatorul de solvabilitate la nivelul sistemului bancar este de 13,43% la finele trimestrului al treilea, potrivit datelor centralizate de Banca Națională a României. Nivelul minim de solvabilitate al instituțiilor de credit este reglementat la 8%, dar, în cadrul procesului de supraveghere prudențială, BNR impune un nivel de cel puțin 10%.

Băncile-mamă au continuat să susțină instituțiile de credit din piața bancară românească, nefiind necesară acordarea de sprijin din fonduri publice, cum s-a întâmplat în alte state. În ultimii doi ani, acționarii băncilor au injectat în sistemul financiar din România peste 1,3 miliarde euro. Mă aștept ca băncile-mamă să continue să își aducă aportul la capitalul băncilor din România dacă va fi nevoie, având în vedere interesul pe care acestea l-au manifestat și îl manifestă față de oportunitățile pe care le oferă România, după ieșirea din criză. Oportunitatea menținerii expunerilor grupurilor financiare internaționale trebuie să fie analizată și din perspectiva existenței formelor de plasament.

Una dintre **lecțiile crizei** este aceea, că **nu trebuie să ne bazăm doar pe fondurile atrase de la băncile-mamă.** Criza economico-financiară mondială pe care o traversăm este determinată de acumularea unor dezechilibre cronice ale balanțelor de plăți în multe țări și de volumul de credite acordate în raport cu capacitatea economiei reale.

Piața financiar-bancară din România este în continuare atractivă pentru investitori, însă nu trebuie să excludem posibilitatea ca volumul resurselor provenit din exterior să nu mai fie atât de generos – având în vedere posibilele evoluții externe –, ca atare ar trebui identificate **surse alternative pentru a susține creditarea.**

Consider că **ar trebui încurajată economisirea pe termen lung** pentru a asigura resurse pentru acordarea de finanțări pe termen lung, iar acest lucru s-ar putea realiza **inclusiv prin stimulente de natură fiscală.** Trebuie abordată tema economisirii interne fără însă a afecta consumul, fiind necesare politici de echilibrare a acțiunilor de stimulare a economisirii și creșterii consumului pe baze sănătoase.

Calibrarea politicilor economice, în vederea menținerii economiei României în zona de creștere, trebuie să urmărească **accelerarea absorbției fondurilor europene, dezvoltarea de proiecte mari în infrastructură, creșterea competitivității în anumite sectoare economice și stimularea sănătoasă a consumului.**

Anii de criză s-au caracterizat printr-o reducere drastică a consumului, care a condus la temperarea activității de creditare, băncile schimbându-și orientarea de la expansiune rapidă către o strategie determinată de prudență și chiar reținere. Instituțiile de credit și-au adaptat strategia, planurile de expansiune teritorială, portofoliul de produse și au trecut la un control mai atent al costurilor operaționale.

Creșterea șomajului, reducerea semnificativă a salariilor din sectorul bugetar și restrângerea sau încetarea activității unor companii au contribuit la **scăderea continuă a capacității de rambursare a creditelor,** cu consecințe directe asupra volumului provizioanelor pe care băncile au fost nevoite să le constituie și, implicit, în ceea ce privește profitabilitatea. Rambursarea creditelor a fost afectată și de creșterea dobânzilor și deprecierea cursului de schimb, dar criticile aduse la adresa sistemului bancar au fost, de cele mai multe ori, nefondate, având în vedere că nivelul dobânzilor la credite este influențat de costul riscului asociat României, de costul tot mai ridicat al resurselor pe care le atrag băncile atât de pe piața internă, cât și de pe piața externă, pentru a le plasa ulterior în credite, de costul riscului asociat clientului și de nivelul dobânzii de politică monetară.

Date fiind aceste condiții, **restructurarea unui credit a devenit o soluție** pentru unii debitori aflați în dificultate financiară temporară. Instituțiile de credit din România au făcut față în condiții rezonabile tuturor distorsiunilor generate de criza economico-financiară ce au marcat economia și mediul social.

În funcție de impactul viitor și durata crizei internaționale, **băncile își vor adapta strategia de dezvoltare pe piața locală.** În scenariul persistenței efectelor crizei, este posibil să asistăm la creșterea creditelor neperformante, iar băncile vor fi obligate să constituie noi provizioane, ceea ce va eroda profiturile instituțiilor de credit și implicit aportul din impozitul pe venit la bugetul de stat.

Aprecierea mea este că, și în perioada imediat următoare, băncile vor continua să se confrunte cu **o cerere redusă de credite** din partea clienților solvabili persoane fizice care nu sunt îndatorați în prezent, având în vedere contextul economic național și internațional actual. **Finanțarea companiilor ar putea deveni obiectivul prioritar.**

În contextul existenței unor semnale uneori contradictorii privind redresarea economică la nivel mondial, consider că **o atenție deosebită ar trebui acordată IMM-urilor,** având în vedere că acest sector generează cea mai mare parte a cifrei de afaceri. Susținerea pe scară cât mai largă a bussiness-urilor care s-au adaptat crizei prin utilizarea mecanismelor specifice ale garantării și contragarantării este o soluție. Mobilizarea pieței financiar-bancare, **prin oferirea de instrumente specifice de garantare și contragarantare** care să genereze creșterea încrederii în sectorul IMM, ar avea un impact asupra economiei prin creșterea exporturilor și a numărului locurilor de muncă.

Instituțiile de credit apreciază aportul fondurilor de garantare și de contragarantare din România, în sensul consolidării garanțiilor acordate IMM-urilor și persoanelor fizice, ceea permite ca băncile să privească și în viitor cu interes revigorarea creditării.

Gradul de intermediere financiară în România este încă redus în comparație cu alte state europene mai dezvoltate, ceea ce înseamnă că **există loc de creștere pe segmentul creditării,** în special pe zona corporate.

Radu Grațian GHEȚEA,
președintele Consiliului Director
al Asociației Române a Băncilor

NOI COORDONATE ALE MISIUNII FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE*)

Convorbire cu Ioan Hidegcuti,
preşedintele Fondului Român de Contragarantare

Alexandra RIZEA: ***Pe măsura trecerii timpului, tot mai mulţi antreprenori conştientizează faptul că Fondul Român de Contragarantare (FRC) reprezintă – aşa cum se arată în prospectele dvs. – "un partener de încredere pentru întreprinderile mici şi mijlocii şi mediul financiar". Ce factori consideraţi că determină un interes sporit faţă de FRC?***

Ioan HIDEGCUTI: Principalul vector care a determinat şi determină, în continuare, o astfel de mişcare vizează, în special, două componente. Prima este faptul că Fondul Român de Contragarantare şi-a asumat, într-un mod deosebit de explicit, de vocal, de percutant, misiunea de a sprijini accesul la finanţare la care v-aţi referit. Or, aceasta este problema esenţială în orice economie şi, cu atât mai mult, în economia românească, aflată – şi ea – sub imperiul, sub reverberaţiile crizei, dar nu numai. Există numeroase motive care ne îndeamnă să înţelegem că specificitatea dinamicii economiei româneşti în ultimii 20 de ani a generat un anume comportament atât al antreprenorului, cât şi al patronatelor, în general, cu privire la felul, la modalitatea în care s-au raportat şi se raportează la noua condiţie, cea a economiei de piaţă. Sigur că, în momentul de faţă, FRC este, în mod explicit, o emanaţie a necesităţii de a facilita accesul la finanţare. Iar aceasta au simţit-o IMM-urile, mai ales, prin faptul că, până în prezent, aproape 8.000 de firme mici şi mijlocii au beneficiat de facilităţile noastre, care constau în preluarea unei părţi din riscul pe care şi-l asumă fondurile de garantare şi, în consecinţă, permit o deschidere mai mare a acestora pentru a acorda garanţii, atât de necesare obţinerii finanţării. Este cunoscut faptul că, în mod covârşitor, IMM-urile, piaţa economică în general, nu apelează la credite, mai ales din cauza absenţei garanţiilor necesare. În acest context, până la această dată, noi am acordat garanţii de peste 350 milioane de euro, pentru – cum spuneam – peste 8.000 de IMM-uri, asumându-ne astfel o importantă susţinere pentru cca 120.000 de locuri de muncă ce au fost menţinute sau dezvoltate şi datorită contribuţiei FRC.

AR: ***Prin aprofundarea primei componente, aţi oferit cititorilor un suport faptic deosebit de consistent, care justifică şi sporeşte interesul***

*) Reeditarea interviului publicat în revista "Economistul"

față de FRC. Nu ne îndoim că și a doua componentă va trezi, cel puțin, același interes.

IH: A doua componentă este ofensiva de promovare pe care și-a asumat-o FRC, privind instrumentele și mecanismele pe care le dezvoltă. Am făcut, din acest punct de vedere, mai multe demersuri. În primul rând, am promovat, pe toate căile cu putință – presă, evenimente, întâlniri directe și prin mecanisme de consultanță – specificitatea și concretețea normelor noastre de lucru, modul în care se desfășoară mecanismul de contragarantare împreună cu fondurile de garantare. Este vorba despre un parcurs complet – care se închide la nivelul băncilor – cu privire la facilitățile pe care le oferim și la condițiile pe care le solicităm din acest punct de vedere. Apoi, am dezvoltat instituția consultanței, prin întâlniri, conferințe și simpozioane organizate în toată țara, cu sau fără parteneri media (dar, de regulă, cu parteneri media), cu instituții bancare, inclusiv cu participarea Băncii Naționale a României, astfel încât, alături de patronatele din domeniul de specialitate al IMM-urilor (dar nu numai), am reușit, practic, prin astfel de modalități, să ne afirmăm în piață și să ne facem cunoscuți. Și aceasta, în folosul explicit al întreprinzătorilor pentru ca, prin instrumentele pe care le dezvoltăm, să le putem facilita accesul la fonduri, în principal la creditare, dar și la celelalte instrumente de finanțare. Practic, noi oferim contragarantare pentru garanțiile acordate la toate instrumentele cunoscute pentru finanțare, cum ar fi creditele, în mod special, scrisorile de garanție, operațiunile de leasing, cu nuanțări specializate pentru ceea ce înseamnă capitalul de lucru, capitalul de investiții, fondurile structurale, agricultura, tinerii întreprinzători, proiectele inovative etc.

AR: ***O întrebare care urmează firesc vizează resursele de care dispuneți. În ce constau ele?***

IH: FRC este – cum se știe – o instituție financiară specializată, cu un statut – să-i spunem – special. A fost înființată tocmai din necesitatea de a veni în sprijinul fondurilor de garantare și al finanțatorilor, pentru a dezvolta capacitatea acestora de a ieși în piață și a-și dezvolta portofoliile. Cum se poate realiza un astfel de obiectiv?

TIPURI DE FINANȚĂRI

PONDEREA numerică a contragaranțiilor aferente capitalului de lucru înregistrează o creștere (85% la finalul trimestrului III, față de 82% la 31 decembrie 2010 și la sfârșitul trimestrului III din anul anterior), dar, din punct de vedere valoric, angajamentele în sold aferente capitalului de lucru se mențin la nivelul înregistrat și în urmă cu un an, cu toate că, în cursul anului 2011, s-au consemnat perioade de diminuare a ponderii acestora în favoarea angajamentelor aferente investițiilor. Valoarea contragaranției medii a scăzut continuu începând cu trimestrul IV 2010, ca efect al majorării ponderii contragaranțiilor aferente garanțiilor acordate în baza convențiilor-plafon încheiate de FNGCIMM cu băncile. Astfel, dacă la sfârșitul trimestrului III 2010, contragaranția medie era de cca 291 mii lei, la finele anului 2010 a fost de 191 mii lei, iar în a doua parte a anului 2011 s-a stabilizat la aproximativ 135 mii lei.

AR: ***Tocmai, intenționam să vă propunem câteva concretizări.***

IH: Cu plăcere! În primul rând, printr-o capitalizare adecvată. Concret, capitalul nostru este de 100 milioane de euro. Este deținut de Statul român, prin Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, în proporție de 68%, iar restul de 32% (respectiv 32 milioane de euro), de Fundația Post Privatizare. Fundația este o instituție de drept privat, al cărei statut a fost omologat de Comisia Europeană, cu dedicație pentru România, în anul 1996. Prin anvergura profesională și a relațiilor pe care le-a dezvoltat în România, această instituție a ajuns astăzi să fie unul dintre acționarii importanți ai FRC. Apoi, sunt resursele proprii

pe care le-am dobândit în ultimii doi ani, iar ele nu sunt deloc neglijabile. Este vorba despre aproape 8 milioane de euro din veniturile directe (respectiv din comisioane de operare, din plasamente, din investițiile pe care le facem) astfel încât, la ora actuală, instituția este foarte solidă financiar; este deosebit de mobilă în raport cu evoluțiile pieței și, mai ales, în condițiile crizei, este o instituție profitabilă. Profitabilitatea nu vine, însă, din comisioanele aferente acordării de contragaranții, ci din investițiile pe care le facem.

AR: ***Aceste precizări sunt bine-venite, deoarece se constituie în clarificări pe care, sunt convinsă, mulți cititori interesați doresc să le primească "direct de la sursă", cum se spune.***

IH: Practic, prin natura activității noastre, instituția contragaranției este una explicit facilitară. Ea nu numai că nu complică, nu mărește costurile finanțărilor, ci, dimpotrivă, prin contragarantare scad aceste costuri, ceea ce poate părea un paradox.

AR: ***Vă rog să "decriptați" și acest paradox aparent.***

IH: Poate doar să pară un ... paradox. Aceasta reprezintă, de fapt, misiunea, menirea pentru care s-a înființat instituția noastră și pentru care, în general, funcționează instituția contragaranției, ca un element de bune practici inițiat și fundamentat prin norme și proceduri europene, asumate și de România într-un mod concret, de vreme ce noi preluăm o parte dintre riscurile fondurilor de garantare care, la rândul lor, acordă garanții pentru IMM-uri. Pentru aceste servicii, fondurile de garantare percep un anumit comision. Dacă sunt și contragarantate – contragaranția putând merge până la 80% pentru investiții și până la 70% pentru capitalul de lucru – fondurile de garantare sunt obligate să micșoreze comisionul lor, iar în acest mod se reduce costul finanțării. Respectiva diminuare poate să meargă până la 1,5 puncte procentuale raportat la 3,5 – 3,8 puncte procentuale, cât reprezintă media încasată de fondurile de garantare.

AR: ***Poate că acest exemplu ar fi bine să fie dezvoltat.***

IH: Iată, bunăoară, un caz concret: la un credit de 100.000 de euro, reducerea costului accesării acestuia este de aproape 1.400 de euro. Deci, pe antreprenor îl costă mai puțin cu 1.400 de euro, dacă are și o contragaranție, deși, în mod logic, orice garanție se plătește și, pe cale de consecință, ar trebui să-l coste mai mult. Aceasta este logica accesului la finanțare: nu ai garanții, le plătești. Ei bine, iată că, în cazul de față, nu numai că nu vor plăti mai mult, ci beneficiarii au această reducere, care poate fi substanțială. Ea poate fi până la limita de 200.000 de euro. Este ajutorul de minimis, care se cumulează din aceste reduceri succesive. Sau, altfel spus, un IMM, beneficiind de contragaranții, ar putea să acceseze până la 18 – 19 milioane de euro în timp, în maxim doi ani de zile (pentru că, după doi ani, se reconsideră acei 200.000 de euro); deci, până la 18 milioane de euro poate să-i ia în condiții contragarantate, cu aceste reduceri, iar respectivele facilități, cum se vede, înseamnă deja mult. Foarte puține sunt, însă, IMM-urile care accesează credite atât de mari. În fapt, chiar dacă structura contragaranțiilor acordate cuprinde și credite de peste 1 milion de euro, în mod covârșitor predomină și susținem microcreditarea, media finanțărilor fiind în intervalul 35.000 – 45.000 de euro.

AR: ***În ce măsură aceste resurse au fost folosite în perioada de când funcționează Fondul?***

IH: Portofoliul nostru este surmontabil în condiții predictibile. Legea nr. 312/2009 privind organizarea FRC spune că, anual, cuantumul eventualelor pierderi pe care le înregistrăm, ca urmare a plăților în contul garanțiilor executate de bănci, se acoperă de la bugetul statului. Deci capitalul nostru de 100 milioane de euro nu poate fi afectat în niciun fel, decât pe parcursul exercițiului bugetar al unui an. Dar, la

sfârșitul anului respectiv, bugetul acoperă eventualele pierderi. Cum vă spuneam, însă, până acum, nu numai că nu am avut pierderi, ci am înregistrat chiar profit. Practic, la ora actuală, disponibilitățile noastre financiare sunt de 108 milioane de euro, nu de 100 milioane de euro. În consecință, ele se regăsesc în plafoanele de operare pe care le-am repartizat fondurilor de garantare, care sunt consumate, până la ora actuală, de către fondurile de garantare, în proporție de 53%. Când se va consuma și diferența – probabil, până la sfârșitul anului viitor – atunci vor exista condiționalitățile legale de a dezvolta această capacitate. În genere, plafonul se stabilește în limita soldului contragaranțiilor ieșiri-intrări, astfel încât, logic, analizând dinamica pieței și alte elemente, o dezvoltare a capitalului nostru de către acționariat nu va fi necesară mai devreme de sfârșitul anului 2013. Prin urmare, până la sfârșitul anului 2013, ne-am bucura ca băncile să acorde credite cât "să nu poată duce" FRC, ca să avem motiv să solicităm dezvoltarea capitalizării noastre.

AR: ***Cine are acces la importantul serviciu pe care dvs. îl acordați?***

IH: Fondurile de garantare beneficiază de preluarea unei părți din riscul lor; și este vorba despre o parte mare, de până la 80%. Acestea sunt beneficiarele în plan instituțional. Toate aceste facilități trebuie să se regăsească la nivelul mediului economic. Beneficiarii garanțiilor contragarantate sunt – cum mai precizam – întreprinderile mici și mijlocii. Cele mai importante fonduri de garantare cu care lucrăm, sunt – Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii (FNGCIMM) și Fondul de Garantare a Creditului Rural (IFN SA) –, precum și fondurile de garantare teritoriale din Moldova, din Transilvania și din Oltenia, toate acordând garanții doar pentru IMM-uri. Fondul Român de Garantare a Creditului pentru Întreprinzătorii Privați, care este de asemenea partenerul nostru, una dintre primele instituții de profil înființate în România, acordă garanții și altor agenți economici în afara IMM-urilor. Dar noi – repet – contragarantăm doar ceea ce se acordă pentru IMM-uri. De aceea, vorbim despre mii de astfel de firme mici și mijlocii care au beneficiat de contragaranții, de fapt, de garanții contragarantate. Adică, de credite garantate facilitate prin contragaranție.

AR: ***Orice garanție este contragarantabilă?***

IH: În esență, toate garanțiile acordate de fondurile menționate sunt contragarantabile, cu condiția ca beneficiarii de finanțare să fie eligibili. A fi eligibil înseamnă, în esență, a nu fi în dificultate. Sintagma "dificultate" este definită prin normele europene și normele naționale. Ea se referă, în general, la starea capitalului și la lichiditatea firmei respective. Pe de altă parte, trebuie să se respecte regula de cumul pentru ajutorul de minimis, și anume – așa cum menționam mai înainte – să nu fi depășit, în ultimii doi ani, 200.000 de euro ajutor de stat. Practic, regulile europene și naționale ale ajutorului de stat vizează cele două categorii: dificultățile și ajutorul de stat prin mecanismele de minimis, în cazul nostru. Elaborăm și alte instrumente, care nu vor privi și nu vor gestiona operațiunea de contragarantare pe principiul ajutorului de stat al platformei de minimis, ci pe baza pachetului de măsuri adoptate de Comisia Europeană pentru salvarea mediului economic ca efect al crizei, care trebuie notificate în mod corespunzător. Astfel, dezvoltăm o serie de instrumente, mult mai curajoase, precum cele care se adresează în mod special firmelor în dificultate. Pentru că, așa cum remarcam, nu pot fi contragarantate și nici chiar garantate firme care sunt în dificultate, dar există instrumente care dau posibilitatea să le putem garanta și chiar contragaranta și pe acestea. Lucrăm, în prezent, la elaborarea mecanismului adecvat și urmează să notificăm, în acest sens, Comisia Europeană. Concepem, de asemenea, alte instrumente, foarte moderne, care țin de inovare, de competitivitate, de mediu, cooperație, agricultură, de industria media, de industria culturală, de toate cele care dezvoltă locuri de muncă și determină creșterea productivității și competitivității.

DISTRIBUȚIA EXPUNERILOR PE FINANȚATORI

32 DE INSTITUȚII FINANȚATOARE au finanțări garantate de fondurile de garantare și contragarantate de FRC. Principalele bănci partenere sunt: Banca Transilvania, UNICREDIT, BRD, BCR și CEC, ele cumulând circa 72% din volumul total al contragaranțiilor în sold la 30 septembrie 2011 și, respectiv, 84% din numărul total al contragaranțiilor. Față de aceeași perioadă a anului trecut, numărul instituțiilor financiare partenere a crescut de la 25 la 32; principalii finanțatori au rămas aceiași, numai că ordinea acestora, în funcție de volumul contragaranțiilor ce susțin finanțările acordate de aceștia, s-a modificat. Dacă la finele trimestrului III 2010, BCR și BRD dominau "topul" (împreună dețineau 41% din portofoliul contragaranțiilor), pe parcursul anului 2011 a crescut semnificativ numărul finanțărilor garantate de FNGCIMM în baza convențiilor-plafon și contragarantate de FRC, acordate de bănci precum Banca Transilvania, Unicredit Țiriac și BRD, astfel că, la finele trimestrului III 2011, aceste trei bănci erau cele care cumulau cel mai mare număr și volum de contragaranții, în această ordine.

Distribuția pe finanțatori
a volumului de contragaranții acordate
până la 30.09.2011

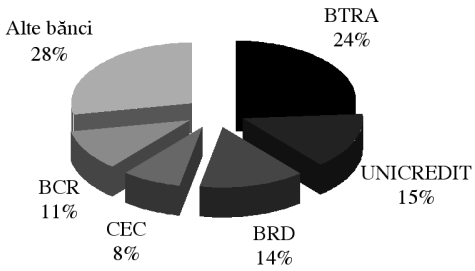

Distribuția pe finanțatori
a numărului de contragaranții acordate
până la 30.09.2011

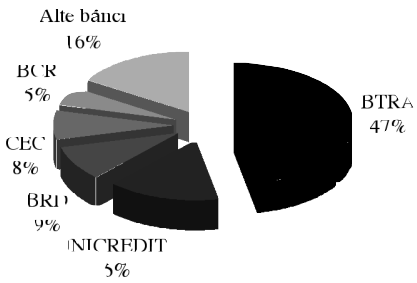

AR: ***Cum explicați evoluțiile înregistrate în activitatea dvs. în condițiile specifice economice din actuala perioadă?***

IH: Poate că va suna a lipsă de modestie ceea ce vă voi spune, dar vă asigur că am în vedere exclusiv faptele, probele. Vă voi da câteva exemple comparative. Pentru a înființa, a dezvolta și a consacra în piața financiar-bancară o instituție financiară este nevoie de timp; este o operație foarte complexă și complicată. De aceea, mecanismele financiar-bancare și instituțiile care le gestionează cresc și se așează în timp. Invariabil. Atât în România, cât și în străinătate. Și totuși, FRC a fost înființat, sub aspect juridic, în decembrie 2009, și, începând cu 1 mai 2010, deci practic, în numai patru luni, a devenit operațional. Dacă am face comparație cu ceea ce s-a întâmplat cu fondurile de garantare, niciunul dintre cele șase fonduri cu care lucrăm noi la ora actuală – și care sunt, ele însele, fiecare în parte, instituții performante, bine plasate – nu a avut asemenea performanțe. Un alt exemplu la care m-aș referi, evident numai în

sens comparativ, vizează un partener al nostru din Germania, foarte bine plasat pe piața garanțiilor și contragaranțiilor din această țară, și care a reușit însă să atingă, doar după patru ani de activitate, circa 6.000 de garanții acordate. Nimic mai edificator pentru afirmația făcută mai înainte.

AR: ***În timp ce FRC a atins 8.000, în doar un an și jumătate ...***

IH: Tocmai. Și, ca să vedeți că acest fapt are și o altă reverberație, Asociația Europeană a Fondurilor Mutuale de Garantare – care întrunește 27 de țări europene și Turcia, și aproape 60 de instituții de garantare și contragarantare – ne-a invitat să fim membru al acesteia la șase luni de la data la care noi am devenit operaționali. A fost prima decizie de acest fel din istoria de 19 ani a asociației. S-a și declarat oficial: FRC este prima instituție invitată să intre în această asociație, la inițiativa forului european, după 6 luni, de la înființarea sa, în condițiile în care statutul asociației respective prevede că abia după un an poți deveni membru consultativ și numai după doi ani membru cu drepturi depline.

AR: ***Ce argumente au fost aduse în susținerea respectivei decizii?***

IH: Noi am devenit membru cu drepturi depline în șase luni pentru că așa a hotărât această organizație, plecând de la următoarele considerente: unicitatea, standardele de capitalizare și funcționare, specificitatea și performanța pe care am reușit să le oferim în piață și în mecanismul de contragarantare, inclusiv ca bune practici. Sunt considerente care au fost apreciate, evident, pe baza unui audit. Aceasta este realitatea pură.

AR: ***Pe care o consemnăm și pentru semnificațiile ei ce depășesc sfera dvs. de activitate, având implicații privind imaginea României în Europa, și nu numai. Cum ați ajuns la acest nivel?***

IH: Cu foarte, foarte multă abnegație, muncă și seriozitate am reușit să ne asumăm mecanisme specializate pe deplin compatibile cu standardele bancare și reglementările BNR, dar și un personal valoros, altfel, însă, foarte redus ca număr (avem doar 38 de angajați în total, de la partea administrativă până la directorii generali de structuri). Am avut, însă, grijă, ca fiecare om să fie foarte bine evaluat, iar, la ora actuală, practic, în instituția noastră se găsesc oameni de elită în fiecare compartiment, aduși din sistemul financiar-bancar, din sistemul mediului de afaceri, din instituțiile publice de specialitate, inclusiv de la Consiliul Concurenței (care sunt gestionarii și, de fapt, "meseriașii" pe domeniul mecanismelor ajutorului de stat). Vă pot asigura că suntem un adevărat laborator de creație și de evaluare permanentă a ceea ce facem. La ora actuală, pot afirma, chiar dacă ar fi să șochez, că instituția este o autentică bijuterie instituțională în arhitectura sistemului financiar și bancar din România care funcționează aproape ireproșabil. Nu aș îndrăzni să spun că nu ne putem reproșa anumite lucruri, cum ar fi dacă am acționat sau am reacționat suficient de prompt și dedicat la anumite semnale ale pieței, la anumite semnale ale fondurilor de garantare, la felul în care am înțeles să primim și să reacționăm la efectele crizei. Nu suntem perfecți. Nimeni nu-i perfect aici pe pământ, doar Bunul – Dumnezeu, care este pretutindeni.

AR: ***Poate că și aici s-ar impune unele concretizări.***

IH: Trebuie să vă spun că, uneori, realmente, situațiile evocate ne-au copleșit. Dar le-am rezolvat în timp optim și am curajul să mai afirm că niciodată nu au impietat asupra bunului mers al lucrurilor. Ceea ce nu înseamnă că am epuizat – ca să spun așa – portofoliul de probleme. Pentru că avem destule probleme cu care ne mai confruntăm. Căutăm să fim mai bine racordați la necesitățile și complicațiile pieței financiar-bancare. Știm foarte bine cum reacționează băncile, cum reacționează fondurile de garantare și, într-un fel sau altul, noi ar trebui să devenim, la un moment dat, un fel de liant, un fel de "apostol" al mecanismului care

facilitează accesul la finanțare a mediului economic prin care să inducem elemente-suport în măsură să dezvolte reconstrucția parteneriatului dintre antreprenoriat și bănci și, în ultimă instanță, performanța. Mai ales procesul de ieșire din criză, de rezistență la efectele crizei, și, peste toate acestea, spre ceea ce îndeamnă dezideratul european al Strategiei Europa 2020 – inovarea și competitivitatea. Fără aceste demersuri este dificil să ne imaginăm relansarea economică. Fără un capital românesc dezvoltat și bine consolidat, în condițiile în care investițiile străine vor fi mai puțin generoase, cel puțin pentru o vreme, este aproape de neconceput performanța economică în plan național. Un lucru este clar: noi facem tot ceea ce putem, cu posibilitățile noastre, în țară, luând în considerare bunele practici europene și nu numai, pentru că avem relații cu structuri similare din întreaga lume. Comunicăm și ne inspirăm permanent din bunele practici de pe tot mapamondul.

AR: ***Și cum fructificați experiența internațională în domeniu?***

IH: În primul rând, înțelegând mai bine misiunea noastră prin raportare la experiența și performanța instituțiilor similare nu numai din Europa. Este important de înțeles că nu practicile europene sunt, întâmplător, cele mai performante, ci, dimpotrivă, mecanismele foarte restrictive, în mod special ale componentelor care privesc ajutorul de stat, nu sunt dintre cele mai tonice pentru sistemul de garantare și contragarantare. Pentru că ele limitează posibilitatea deschiderii în piață și dezvoltă mult birocrația. Consolidează instrumentele de lucru din perspectiva prudențialității, dar le limitează din punct de vedere al volumului și structurii, ceea ce – repet – nu este foarte luminos pentru vremurile pe care le trăim. Spre deosebire de instituțiile din celelalte țări, unde politicile publice asigură consolidarea structurilor de specialitate în garantare și contragarantare, dar au mult mai puține restricții și o birocrație infinit mai redusă. Așa că, din acest punct de vedere, noi înțelegem să învățăm permanent de la alții, mai ales că avem și o șansă – ca să zic așa – în nesansa noastră, aceea de a fi unici, ca și construcție instituțională, încât putem adapta, cu mai multă mobilitate, respectiva experiență la specificul nostru. Și o facem. Uneori mai bine, alteori poate nu atât de bine. Timpul și viața ne vor clarifica și în această privință. Pentru că, din păcate, noi neavând un rapel direct la o componentă comparativă în România, și nici măcar în Europa, este foarte dificil să evaluăm cât de fidel am reacționat la un anumit stimul al pieței. Dar, cu siguranță, Strategia pe care am elaborat-o pentru perioada 2011 – 2013 ne va ajuta, nu numai să identificăm parcursul și dificultățile, ci și să avem o contribuție proactivă la soluționarea unor importante probleme la scara întregii noastre economii.

AR: ***Mai există și alte elemente de noutate pe care FRC le aduce pe piața financiar-bancară autohtonă?***

IH: Sigur. Ne-am asumat riscul de a veni, la mai puțin de doi ani de activitate operațională, cu modificări de esență la mecanismele pe care le promovăm, care au în vedere, în mod special, dezvoltarea accesului la finanțare, și, pe de altă parte, stimularea mai activă a investițiilor, concomitent cu reducerea costurilor finanțării. Acestea sunt, de altfel, cele mai concrete demersuri pe care le desfășurăm în momentul de față: investițiile, costurile finanțării și mecanismele prin care venim în sprijinul beneficiarilor de finanțare. Începând cu 2012, avem, de asemenea, un nou mecanism care dezvoltă activitatea noastră în domeniul accesului la finanțare pentru producătorii agricoli primari. Portofoliul nostru este încă nereprezentativ din acest punct de vedere, pentru că mecanismele de garantare în amintita zonă au multiple restricții prevăzute în regulamentele europene și naționale. Dar, recent, am semnat o convenție dedicată cu Fondul de Garantare a Creditului Rural prin care punem bazele unei noi etape în acest

EVALUAREA RISCURILOR

CU TOATĂ dispersia riscului asigurată de creșterea numărului de contragaranții de valori mici (aferente garanțiilor acordate în baza convențiilor tip plafon), înregistrată pe parcursul anului 2011, concentrarea de 85% (din numărul total de contragaranții în sold) și 66% (din valoarea totală a angajamentelor în sold) a portofoliului de contragaranții în zona susținerii finanțărilor pentru capital circulant rămâne un element de atenție, întrucât contragaranțiile/garanțiile de acest tip sunt recunoscute ca având un risc mai ridicat comparativ cu cele destinate susținerii investițiilor, fapt confirmat și de faptul că majoritatea contragaranțiilor notificate până în prezent, ca fiind afectate de insolvențe și primirea înștiințărilor de neplată de la finanțatori sunt din această categorie.

domeniu, care va determina un aport semnificativ al instituției contragaranției la dezvoltarea activității producătorilor agricoli primari.

Un al doilea aspect foarte important vizează sprijinirea investițiilor. Pentru atingerea acestui obiectiv, am făcut o analiză foarte atentă a structurii portofoliului nostru și a garanțiilor acordate de fondurile de garantare pentru investiții. Ca urmare, am decis să restructurăm anumite prevederi din normele noastre și din convențiile de lucru cu fondurile de garantare, începând cu primăvara lui 2012, astfel încât, pentru toate solicitările de creditare destinate investițiilor, contragaranțiile să se acorde la plafonul maxim, de 80% (și în mod adecvat pentru capitalul de lucru necesar punerii în funcțiune a investiției respective), iar comisionul nostru să-l reducem de la 0,37% până la "0". În aceste condiții, costurile finanțării vor scădea semnificativ pentru cei care își asumă riscul și sunt imaginativi din punct de vedere al dezvoltării prin investiții.

AR: ***Aveți în vedere și alte forme de stimulare a economiei reale?***

IH: Pe lângă investiții, vom veni în sprijinul capitalului de lucru, deoarece este covârșitor în piață. Capitalul de lucru se solicită de IMM-uri în proporție de 70 – 80%. Numai că cele mai multe credite neperformante sunt tocmai pentru capital de lucru și, în aceste condiții, normele de prudențialitate și criteriile de risc pe care și le asumă băncile, fondurile de garantare și, respectiv, FRC, norme care, chiar dacă sunt, în linii mari, aceleași, practic induc regula că acolo trebuie să fii mai atent, mai prudent, mai determinat în a cunoaște efectele și, implicit, perspectivele unei asemenea asumări. Cei care rezistă în criză ca și în alte momente grele solicită capital circulant pentru a-și putea duce afacerile mai departe. Vom acorda și aici câteva facilități: vom majora plafonul la 60% grad de garantare (comparativ cu 48% – 50%, cât reprezintă media în prezent) și vom reduce, și aici, costurile finanțării, mai ales pentru microcreditări. Apoi, vom dezvolta instrumente noi, care nu s-au mai promovat în România nici măcar de către fondurile de garantare. Mă refer la faptul că elaborăm, așa cum am mai amintit, noi reglementări privind acordarea de garanții contragarantate, în condițiile normelor de salvare, cum sunt acestea asumate de către Comisia Europeană. În ceea ce ne privește, normele vizează, în mod special, întreprinderile aflate în dificultate, deci tocmai cele care nu pot beneficia de contragaranții în cazul mecanismelor existente. Pentru aceste categorii, Comisia Europeană a promovat reglementări specifice. Lucrăm la adoptarea normei și urmează să notificăm Comisia Europeană.

De asemenea, un aspect cu totul spectaculos vizează posibilitatea de a declara eligibil și ajutorul de minimis, deci să-l preluăm noi și să-l finanțăm direct. Cu alte cuvinte, fondul de garantare nu va mai fi afectat de reducerea de comision ca expresie a ajutorului de stat, deoarece noi îl vom prelua, iar fondul respectiv va putea să performeze și mai mult în spațiul care

determină reducerea costurilor finanțării pentru IMM-ul beneficiar. După ce va fi elaborată, vom notifica Comisiei Europene și această normă și avem convingerea că nu va exista nicio problemă pentru a fi acceptată.

În sfârșit, avem în vedere și alte două proiecte de contragarantare. Unul se referă la sprijinirea microcreditelor, care reprezintă o componentă majoră a politicilor europene pentru stimularea accesului la finanțare, precum și a Programului Național de Reformă și ale Strategiilor Guvernamentale Sectoriale privind IMM-urile și mediul de afaceri în general. Aici, intenționăm chiar să reducem la zero valoarea comisionului. Cealaltă normă vizează explicit sprijinirea proiectelor inovative. Și aici intenționăm să dezvoltăm un mecanism adecvat, astfel încât, chiar dacă aceste proiecte sunt, practic, cele mai riscante (și, de regulă, se finanțează prin programe asumate prin politici publice de către stat), să putem ajuta la dezvoltarea facilităților de acordare a finanțărilor pentru proiectele care vizează inovarea și competitivitatea. Aceasta este premisa și, totodată, viziunea noastră. Pentru că, în fapt, dezvoltarea inovativă și cercetarea realizată de marile companii se face prin credite și dezvoltări ale antreprenoriatului respectiv, dar IMM-urile nu pot concura fără facilități corespunzătoare la obținerea de finanțări pentru aceste domenii. Cu siguranță, la noi nu există cultura unei astfel de abordări în zona antreprenoriatului. Noi putem, însă, să o promovăm prin facilitățile pe care le oferim.

Dacă lucrurile vor decurge într-o relativă normalitate – și nu avem motive să credem că va fi altfel – până la mijlocul lui 2012, aceste demersuri vor fi finalizate și puse în practică, iar până la finalul anului viitor vor fi active în piață. Iar efectele se vor regăsi în creșterea numărului întreprinderilor beneficiare, diversificarea structurii lor, diminuarea costurilor finanțării, crearea premiselor dezvoltării competitive, sporirea productivității muncii, păstrarea și extinderea locurilor de muncă, toate acestea fiind componente esențiale ale politicilor noastre de contragarantare.

AR: ***Pentru a completa imaginea unei activități, neîndoios, fructuoase, vă rugăm să precizați și ce sume a plătit până acum FRC ca urmare a executării contragaranțiilor?***

IH: Trebuie să ținem cont de faptul că perioadele consacrate în creditare sunt cuprinse între 1 – 3 ani și că noi, FRC, funcționăm de circa un an și jumătate. Plățile care se fac de către fondurile de garantare, ca urmare a intrării în insolvență sau în incapacitate de plată a celor care au beneficiat de finanțări, de regulă ca o consecință a declarării de către bănci a creditelor respective ca neperformante, au crescut exponențial până la nivelul anului 2010 și au început să scadă începând cu 2011. Sesizăm aici un efect al politicilor publice de relansare economică. Fondurile de garantare au plătit, în medie, anual, circa 35 – 40 milioane euro pentru creditele neperformante. Până la această dată, FRC a preluat din aceste plăți o sumă mult mai mică – circa 0,5 milioane euro – deoarece "valul" nu a ajuns încă la noi. Am primit, însă, notificări pentru 89 de IMM-uri care au beneficiat de garanții contragarantate și care au intrat în insolvență și pentru care valoarea totală a angajamentelor de contragarantare este de 2,8 milioane euro, sumă care urmează să ajungă la plată. Marea majoritate a acestor sume sunt aferente unor finanțări de capital circulant. Estimările pentru 2012 relevă, cu argumente fundamentate prin studiile specializate pe care le facem în piață, că noi, FRC, vom plăti circa 10 milioane de euro în 2012, iar în 2013 suma ar putea ajunge la 28 milioane de euro. Cum se vede, mecanismele funcționează, se dezvoltă și reverberează în funcție de modul în care se "mișcă" piața. Dacă piața este performantă, atunci și agenții economici reușesc să se "miște" în aceste vremuri complicate și confuze din multe puncte de vedere, iar efectele la nivelul plăților sunt mai mici. În caz contrar, este valabilă reciproca: vor fi mai mari în mod corespunzător.

AR: ***Vă mai rugăm să faceți o evaluare în legătură cu perspectivele economice și financiare ale beneficiarilor potențiali.***

IH: Este o temă foarte complexă. Am participat la multe evenimente în țară. La toate ne-au fost parteneri de dialog mediul de afaceri (respectiv, IMM-urile), băncile și consultanța de specialitate. La ora actuală, cele peste 500 mii de IMM-uri care au rezistat pe piață nu sunt, în mare parte, cele care existau în urmă cu trei ani. Criza a cernut, în măsură semnificativă, structura și conținutul activității IMM-urilor. Există un paradox și din acest punct de vedere. În România, spre deosebire de ceea ce s-a întâmplat în restul Europei, IMM-urile definite, de regulă, ca cele mai vulnerabile în criză, au rezistat mai bine. Acest paradox derivă dintr-un anumit grad de incultură a antreprenoriatului nostru în ceea ce privește finanțarea afacerilor. Numai 17% – 18% dintre întreprinzătorii români apelează la împrumuturi bancare (față de circa 78% în Europa). Ceilalți își rezolvă problemele din surse proprii sau, cum "plastic" ne exprimăm uneori, din "sărăcia" lor, în aceste condiții, fiind mai puțin afectați de efectele crizei. Este, desigur, și o urmare a faptului că băncile au devenit mult mai greu accesibile. Ele însele și-au dezvoltat un tip de protecție – aș spune – exagerată din multe puncte de vedere. Problema cea mai gravă în momentul de față este cum vor rezista, în continuare, agenții economici respectivi, mai ales din cauza menționată mai înainte, respectiv din lipsa unei culturi antreprenoriale de anvergură și capacitatea de a-și asuma riscuri pe un interval mai mare și în situații cu care nu s-au mai confruntat. Este evident că finanțarea proprie nu mai poate fi luată covârșitor în considerare, pentru că resursele proprii ale antreprenorilor s-au depreciat, s-au diminuat sau chiar au dispărut.

AR: ***Tocmai de aceea este de presupus că va crește ponderea creditării.***

IH: În această ordine de idei, trebuie spus că sistemul bancar se va deschide din ce în ce mai greu din perspectiva acordului Basel III. Sau, se poate deschide, dar, structural, pe altă poziție a "evolventei". Ne ridicăm, dar nu mai suntem pe aceeași voltă. Intervin alte criterii. Or, foarte puțini știu acest lucru și foarte puține dintre băncile românești sunt îndeajuns de transparente privind perspectivele acestei noi paradigme. Situația este aceeași și în celelalte state din UE din acest punct de vedere, numai că acestea își alocă timp să explice mediului de afaceri că relația dintre antreprenoriat și bancă trebuie să fie, în primul rând, una de încredere. Criza a lovit mai ales în această zonă în încrederea dintre mediul de afaceri și bănci, determinând prăbușirea încrederii dintre cei doi parteneri. Dacă banca nu înțelege să deschidă dialogul, să explice mai mult ceea ce face, ce instrumente oferă, ce perspective dă asumării de către un antreprenor a riscului în cazul creditării post-criză, atunci teama de efectele viitoare atât de puțin predictibile, de posibila intrare în insolvență sau în incapacitate de plată și, implicit, neîncrederea, vor persista, iar dinamica portofoliului băncilor va rămâne una modestă.

AR: ***Să sperăm că semnalul pe care-l transmiteți va fi recepționat așa cum se cuvine.***

IH: Să sperăm. Există, însă, o linie de demarcație, unde fondurile de garantare pot acționa foarte serios. Și acționăm în acest sens concertat. Am adus, până acum, sute și sute de antreprenori în dialogurile cu noi alături de bănci, iar noi am stat alături de ei. Nu în intenția de a omogeniza politicile celor două părți, pentru că nu ne putem propune așa ceva, ci pentru a arăta că există căi și instrumente – transparente, de această dată – reprezentate prin noi, fondurile de garantare și de contragarantare, care vin în sprijinul lor. Băncile trebuie să înțeleagă că garanțiile reale, clasic abordate și în veci primordiale pentru instituțiile bancare, reprezintă un element caduc. Noi oferim garanții cash, imediate, după toate normele bancare, și preluăm riscul acestor antreprenori, iar băncile trebuie să se recalibreze din această perspectivă. Ca efect al restructurărilor operate de bănci,

DISTRIBUȚIA PE FONDURI DE GARANTARE A EXPUNERII DIN CONTRAGARANȚII LA FINALUL TRIMESTRULUI 3

Ponderea contragaranțiilor acordate prin FNGCIMM atât numeric, cât și valoric, se menține în plaja de 92% +/–2% din totalul portofoliului.

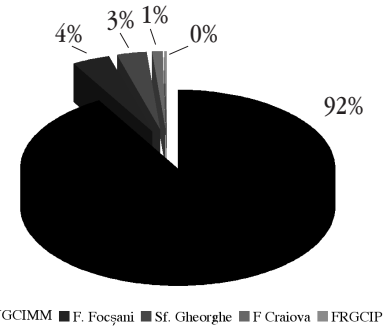

mai ales în privința personalului și a mecanismelor, multe dintre sucursalele lor nu au mai remontat verticala structurală a mecanismelor de acordare a garanțiilor și contragaranțiilor, ca urmare a ofertelor noastre. Acolo s-au produs rupturi și, nu în toate cazurile s-au repus aceste lucruri pe un făgaș firesc. Sunt aspecte recunoscute chiar de către conducătorii băncilor. Și sunt situații în care managerul de IMM se duce la bancă, iar ofițerul de credit, care nu înțelege ce înseamnă garantare și contragarantare, îl pune să aducă tot garanțiile "clasice" – imobile, terenuri, mașini etc. Și, în aceste condiții, omul nu mai apelează la bancă. Este o realitate tristă și des întâlnită. Sigur, există multe inițiative, proiecte publice – bancare sau nebancare – care își propun să estompeze acest handicap, însă este departe de ceea ce trebuie făcut. Iar noi nu putem decât să încercăm să determinăm o altă atitudine la nivelul pieței, pentru că nu avem și nu vom avea niciodată anvergura de a impune schimbări de comportament în această materie. Nici nu suntem "clădiți" pentru așa ceva. Dar noi facem cu obstinație ceea ce ne privește. Am dezvoltat instituția consultanței ca una dintre pârghiile esențiale ale Fondului Român de Contragarantare. Oricine se adresează pe site-ul nostru primește răspuns, indiferent dacă tema respectivă vizează garantarea, contragarantarea, creditarea. Consiliem în orice problemă referitoare la accesul la finanțare. Procedăm în același mod și la toate întâlnirile pe care le avem cu reprezentanții mediului de afaceri. Venim cu produse noi, facilitative, pe care le vom dezvolta potrivit strategiei noastre care se deschide ca viziune până în anul 2015 și are ca obiectiv general strategic perfecționarea, dezvoltarea, diversificarea inovativă și modernizarea mecanismelor și instrumentelor de contragarantare în procesul de facilitare a accesului la finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii.

AR: ***Ceea ce relevă și virtuțile complementare ale competenței și consecvenței.***

IH: Mulțumesc pentru apreciere. Ne încurajează în ambele sensuri pe care le-ați menționat.

SITUAȚIA IMM-URILOR DIN ROMÂNIA

AMPLOAREA SECTORULUI DE IMM-URI ÎN ROMÂNIA[1)]

SECTORUL IMM-urilor din România are o importanță deosebită, structura întreprinderilor active din industrie, construcții, comerț și alte servicii relevând o pondere de **99,70% pentru IMM-uri** (2009). În cadrul sectorului de IMM-uri, de departe cea mai consistentă componentă este reprezentată de **microîntreprinderi – 89,69% din numărul total de întreprinderi active** (89,96% din numărul IMM-urilor). Din perspectivă dinamică, amploarea sectorului de IMM-uri a cunoscut o evoluție favorabilă, față de anul 2000, **numărul IMM-urilor crescând cu 69,19%,** în același timp **numărul întreprinderilor mari diminuându-se cu 21,09%.** Analizate mai în detaliu, aceste evoluții evidențiază existența unei legături invers proporționale între mărimea întreprinderilor și ritmurile de creștere a numărului acestora, astfel, față de nivelul din anul 2000, **microîntreprinderile au crescut cu 72,01%, întreprinderile mici cu 55,50%, iar întreprinderile mijlocii cu 16,33%.** Din perspectiva **ponderii personalului ocupat în IMM-uri** în total personal ocupat în întreprinderile active din industrie, construcții, comerț și alte servicii, aceasta este de **66,3%** (2009), înregistrând **o creștere cu 19,3 puncte procentuale față de nivelul din 2000** (46,9%). **Ponderea cifrei de afaceri** realizată de IMM-uri în cifra de afaceri a întreprinderilor din industrie, construcții, comerț și alte servicii **a crescut cu 4,4 puncte procentuale (60,3% în 2009 la 55,9% în 2000). Valoarea adăugată brută** este un indicator care evidențiază **contribuția sectorului de IMM-uri la formarea PIB,** acesta situându-se la valoarea de **53,4% din totalul valorii adăugate brute** create în industrie, construcții, comerț și alte servicii, semnalând **o creștere cu 13,9 puncte procentuale față de anul 2000 (39,5%).**

❑ În anul **2010 față de anul 2009, 35,19% din totalul IMM-urilor au obținut performanțe mai slabe, 25,94% au avut aceleași performanțe, 20,09% au înregistrat rezultate net inferioare, 16,15% au consemnat realizări mai bune, iar 2,63% au semnalat rezultate net superioare**. Estimările IMM-urilor cu privire la rezultatele **pentru 2011** (comparativ cu 2010) se prezintă astfel: **35,76% mizează pe rezultate identice, 28,10% pe rezultate mai bune, 21,52% – puțin mai slabe, 11,43% din IMM-uri se așteaptă la rezultate net inferioare și 3,19% – semnificativ superioare.**

❑ Cunoașterea **naturii activităților inovaționale** desfășurate în IMM-uri prezintă un deosebit interes pentru schițarea unei imagini de ansamblu cu privire la IMM-

[1)] Materialul are la bază "*Carta Albă a IMM-urilor din România*", CNIPMMR, 2011 și "*Evaluarea situației de ansamblu a IMM-urilor în semestrul I 2011*", CNIPMMR, 2011

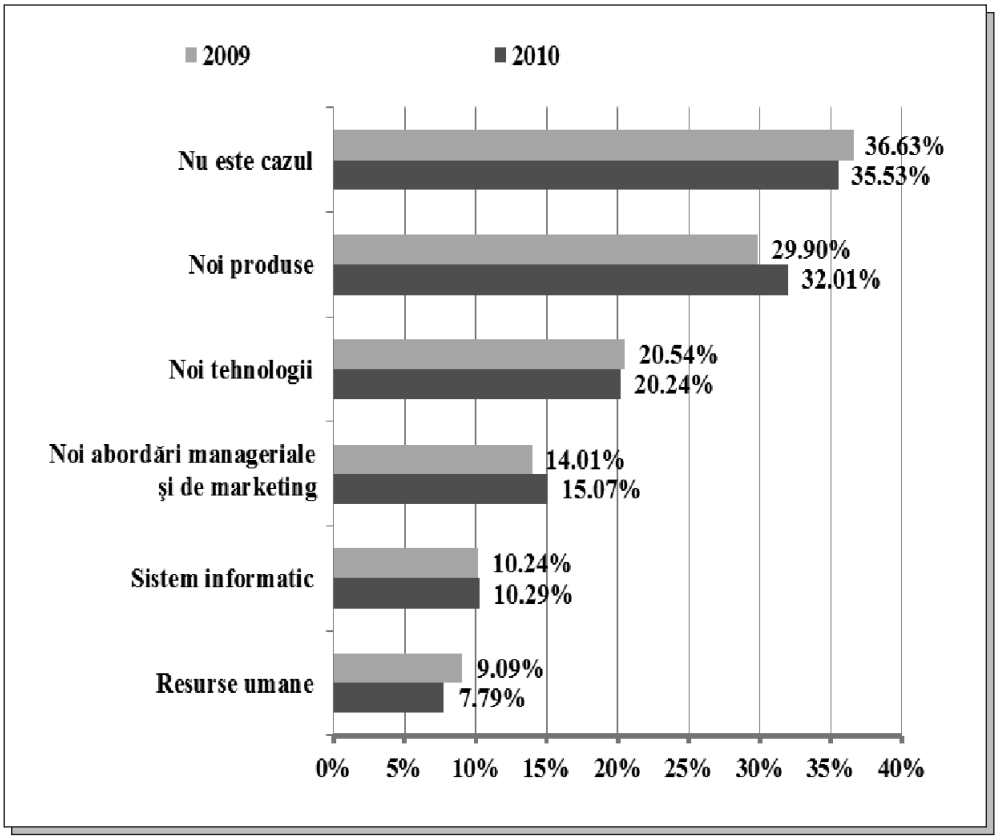

Graficul nr. 1. Natura activităţilor inovaţionale în cadrul IMM-urilor

urile din România. **În 2010,** eforturile de inovare din IMM-uri s-au concentrat cu precădere spre **noile produse** (32,01%)**, noile tehnologii** (20,24%), **abordările manageriale şi de marketing noi** (15,07%), **modernizarea sistemului informatic (**10,29%) **şi pregătirea resurselor umane** (7,79%)**.** Este important să subliniem **ponderea mare a IMM-urilor în care absentează abordările inovatoare** (35,53%), ceea ce presupune că o parte consistentă dintre întreprinzătorii români nu percep inovarea ca pe o prioritate, în contextul crizei economice. Privite în dinamică, 2010 faţă de 2009, amploarea abordărilor inovaţionale din IMM-uri a crescut în cazul produselor noi (+2,11 puncte procentuale) şi a noilor abordări de management şi marketing (+1,06 puncte procentuale), şi s-a diminuat în cazul pregătirii resurselor umane (–1,3 puncte procentuale) (graficul nr. 1).

PERCEPŢIA IMM-URILOR ASUPRA MEDIULUI DE AFACERI

SITUAŢIA de ansamblu a mediului economic din România în 2011[2)] este apreciată

[1)] Carta Albă a IMM-urilor din România, CNIPMMR, 2011

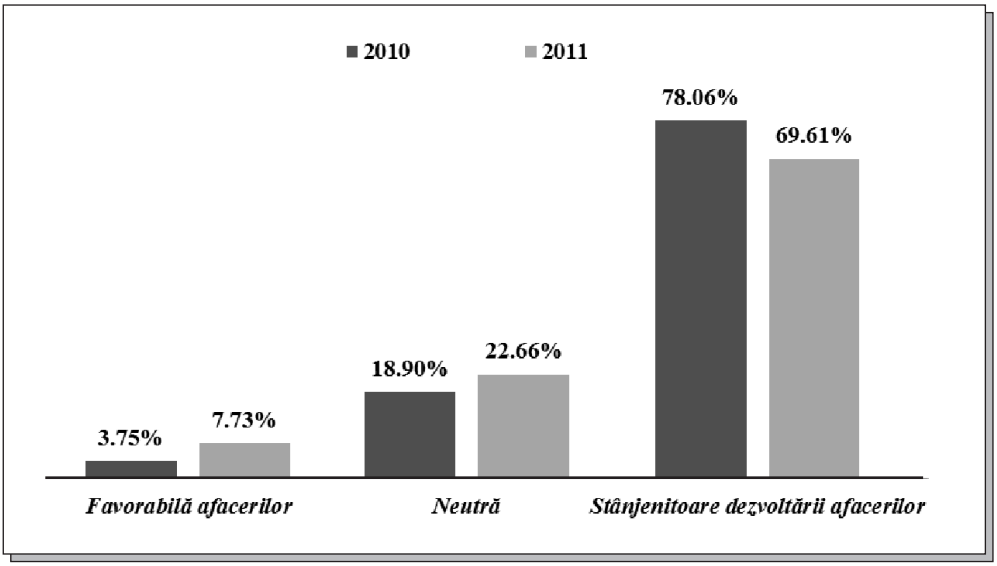

Graficul nr. 2. Aprecieri cu privire la evoluția de ansamblu a mediului de afaceri din România

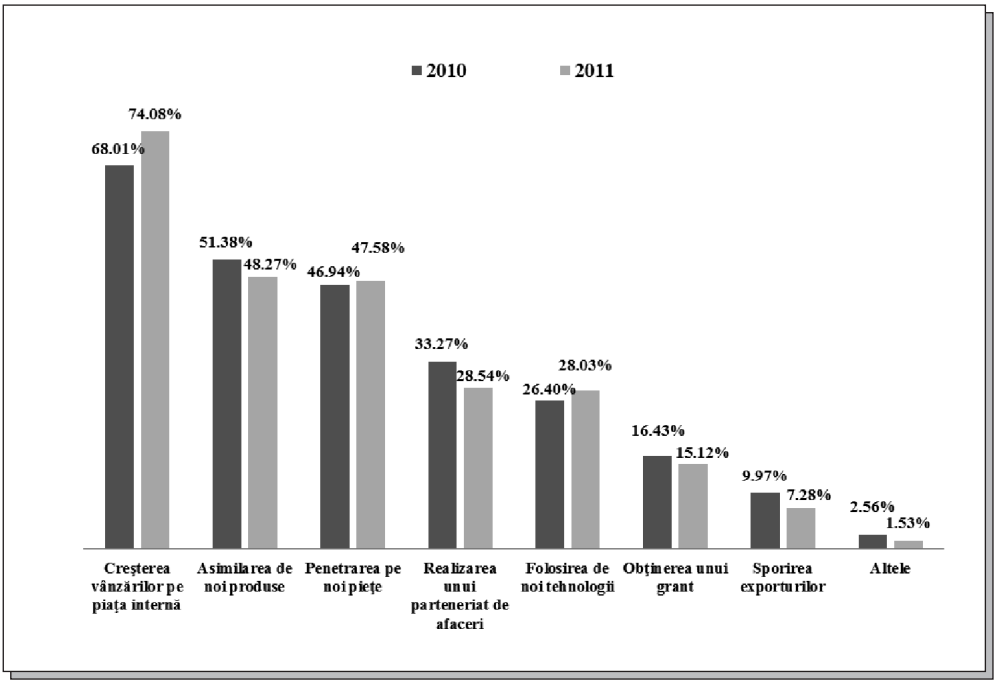

Graficul nr. 3. Oportunitățile de afaceri în 2010 și 2011

ca fiind **stânjenitoare dezvoltării afacerilor în 69,61% din IMM-uri, neutră în 22,66% și favorabilă afacerilor în 7,73%.** Cu toate că aceste aprecieri sunt nefavorabile, se constată o ușoară ameliorare față de anul 2010, când mediul economic era apreciat ca fiind favorabil în 3,91% dintre IMM-uri, neutru în 18,90% și stânjenitor dezvoltării afacerilor în 78,13% (graficul nr. 2). De asemenea, îmbunătățirea încrederii întreprinzătorilor într-o dinamică economică pozitivă pe termen scurt este reflectată în **estimarea evoluției mediului economic în anul 2012: 27,35% dintre IMM previzionează un mediu favorabil afacerilor și doar 31,29% unul stânjenitor dezvoltării.**

PRINCIPALELE OPORTUNITĂȚI DE AFACERI PENTRU IMM-URI

PRINCIPALELE oportunități în afaceri pentru 2011 identificate de IMM-uri sunt: **creșterea vânzărilor pe piața internă** (74,08%), **asimilarea de noi produse** (48,27%), **penetrarea pe noi piețe** (47,58%), **realizarea unui parteneriat de afaceri** (28,54%), **utilizarea de noi de tehnologii** (28,03%), **obținerea unui grant** (15,12%) și **sporirea exporturilor** (7,28%). **Alte surse ale oportunităților** identificate de către 1,53% din IMM-uri sunt: deschiderea de noi puncte de lucru, transparența licitațiilor publice, oferirea spre închiriere a spațiilor, reorganizarea/lichidarea unor activități, atragerea de noi clienți, relansarea creditării, schimbarea locației/spațiului comercial în care se desfășoară activitățile, atragerea de investiții pentru modernizare etc. Comparativ cu anul trecut, modificările esențiale înregistrate au fost: *creșterea vânzărilor pe piața internă a crescut simțitor în importanță* (+6,07 puncte procentuale), iar **realizarea unui parteneriat de afaceri s-a diminuat ca amploare** (–4,73 puncte procentuale) (graficul nr. 3).

PRINCIPALELE DIFICULTĂȚI CU CARE SE CONFRUNTĂ IMM-URILE

PRINCIPALELE dificultăți cu care se confruntă IMM-urile din România sunt: **scăderea cererii interne** (semnalată de 67,77% dintre IMM-uri), **fiscalitatea excesivă** (48,44%), **inflația** (44,40%), **birocrația** (41,39%), **corupția** (36,10%), **controalele excesive** (31,15%), **costurile ridicate ale creditelor** (27,80%), **întârzierile la încasarea contravalorii facturilor de la firmele private** (27,52%), **accesul dificil la credite** (25,53%), **angajarea, pregătirea și menținerea personalului** (22,91%), **instabilitatea relativă a monedei naționale** (21,15%), **creșterea nivelului cheltuielilor salariale** (19,56%), **calitatea slabă a infrastructurii** (15,86%), **concurența produselor din import** (14,38%), **neplata facturilor de către instituțiile statului** (13,47%), **scăderea cererii la export** (5,06%), **obținerea consultanței și trainingului necesare firmei** (4,09%), **cunoașterea și adoptarea acquis-ului comunitar** (1,82%).

Alte dificultăți identificate în 0,97% dintre IMM-uri sunt: concurența neloială, costul foarte ridicat al chiriilor spațiilor comerciale, criza economică, prețurile mari ale materiilor prime, scăderea nivelului de trai al populației, care se reflectă în numărul redus de clienți, nedreptățirea firmelor mici în raport cu organizațiile mari de către organele fiscale, slaba pregătire a funcționarilor statului etc. După cum se observă în graficul nr. 4, comparativ cu anul precedent s-au înregistrat ușoare ameliorări în cazul următoarelor dificultăți: **întârzierile la încasarea contravalorii facturilor de la firmele private** (–9,18 puncte procentuale), **fiscalitatea excesivă** (–6,17 puncte procentuale), **birocrația** (–5,68 puncte procentuale). În același timp se înregistrează și o înrăutățire a situației, în următoarele cazuri: **inflația** (+13,89 puncte procentuale), **controalele excesive** (+13,04 puncte procentuale), **corupția** (+10,24 puncte procentuale), **an-**

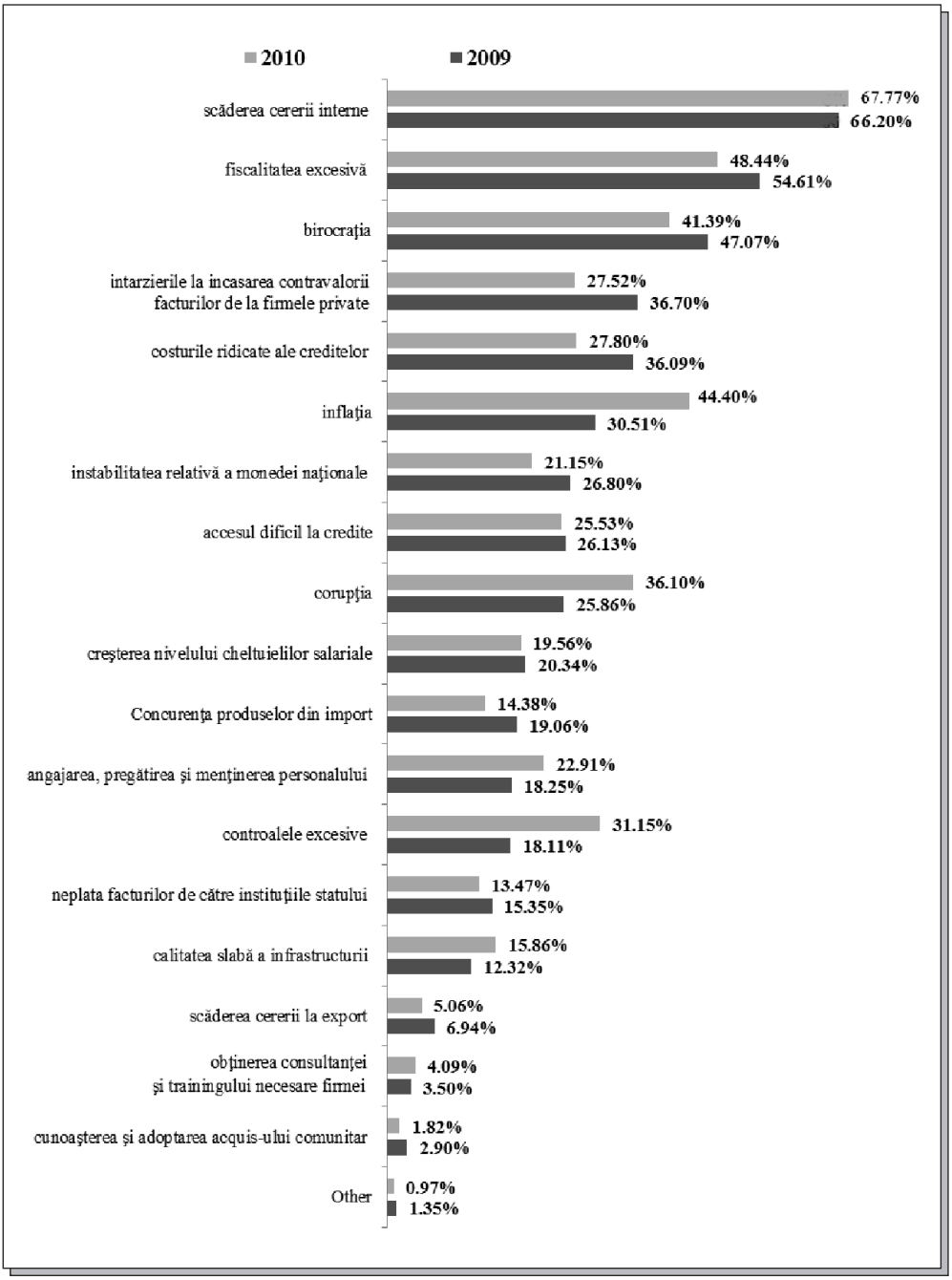

Graficul nr. 4. Dificultăţile majore cu care s-au confruntat IMM-urile în 2010 şi 2009

gajarea, pregătirea și menținerea personalului (+4,66 puncte procentuale).

ÎNREGISTRĂRI ȘI DESFIINȚĂRI DE COMERCIANȚI PERSOANE JURIDICE

LA SFÂRȘITUL trimestrului 3 (T3) din 2011, numărul total al comercianților activi persoane juridice era de 645.521, **în creștere cu 2,24%** față de T3 din 2010. Din perspectiva dinamicii înmatriculărilor și desființărilor, situația trimestru la trimestru semnalează o inversare de tendință, astfel, dacă în **T3 2010, aveam o descreștere netă de 6.887, în T3 2011 creșterea netă a fost de 6.689.** Această evoluție s-a realizat datorită acțiunii conjugate atât a înmatriculărilor (+22,87% față de nivelul din T3 2010), cât și a desființărilor (–56,63% față de T3 2010). Așa cum se observă și în graficul nr. 5, în T4 2010 a fost punctul de inflexiune, când numărul înmatriculărilor de persoane juridice l-a depășit pe cel al desființărilor de persoane juridice (graficul nr. 5 și tabel).

EVALUAREA SEMESTRIALĂ A SITUAȚIEI DE ANSAMBLU A IMM-URILOR

ÎN FIECARE semestru, **Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii** din România **elaborează** *Evaluarea semestrială a situației de ansamblu a IMM-urilor din România* pentru semestrul anterior, utilizând **24 de indicatori** economici și un eșantion reprezentativ de întreprinzători. **Indicele intreprenorial,** indicator de bază în evaluarea semestrială a situației de ansamblu a IMM-urilor din România în semestrul I din 2011, este calculat ca medie ponderată între **Indicele mediului de afaceri, Indicele evoluției IMM-urilor și Indicele care reflectă aprecierea întreprinzătorilor cu privire la situația firmei proprii.**

❑ În semestrul I din 2011, **Indicele mediului de afaceri a înregistrat o evoluție de ansamblu nesatisfăcătoare,** însumând 18 puncte. Privită în dinamică, situația se prezintă stagnantă față de semestrul I din 2010 (17 puncte). Acest indice are valoarea maximă de 100 de puncte și se calculează prin

Tabel

SITUAȚIE ÎNREGISTRĂRI – DESFIINȚĂRI COMERCIANȚI PERSOANE JURIDICE

	T1 2010	T2 2010	T3 2010	T4 2010	T1 2011	T2 2011	T3 2011
Numărul total de comercianți activi persoane juridice	675.020	638.276	631.389	631.989	634.025	638.832	645.521
Numărul de înmatriculări persoane juridice	13.833	12.690	12.171	13.481	17.945	18.472	14.955
Numărul de desființări persoane juridice	28.834	49.434	19.058	12.881	15.909	13.665	8.266
Creștere/Descreștere netă	**-15.001**	**-36.744**	**-6.887**	**600**	**2.036**	**4.807**	**6.689**

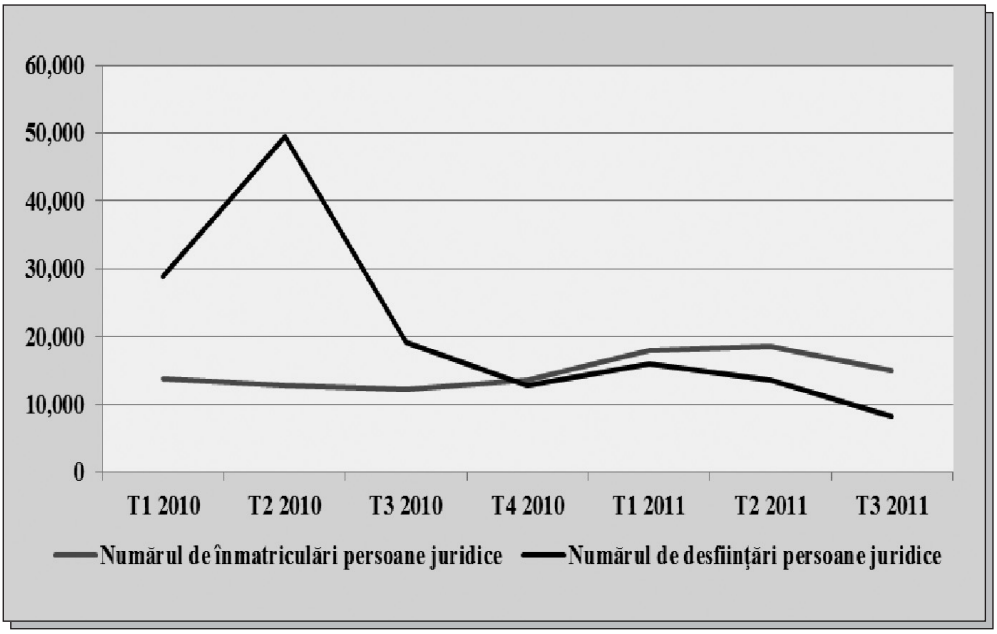

Graficul nr. 5. Evoluție înregistrări – desființări comercianți activi persoane juridice

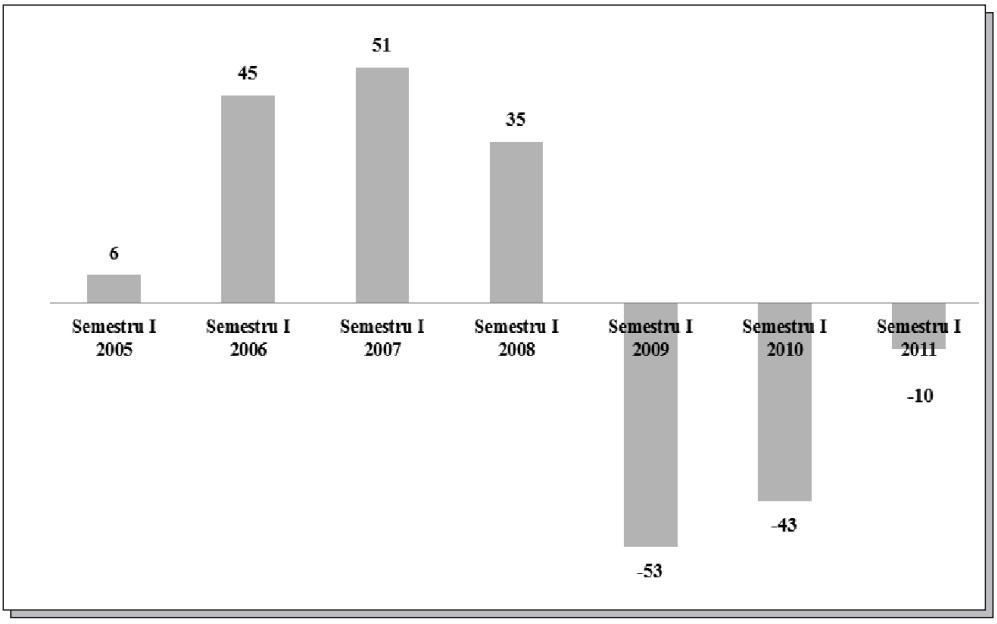

Graficul nr. 6. Evoluția indicelui aprecierii întreprinzătorilor

însumarea scorurilor corespunzătoare a 13 indicatori statistici: ritmul real de creștere a PIB-ului (4), rata inflației (5), rata șomajului (5), câștigul salarial mediu lunar net (5), dinamica fiscalității pe forța de muncă (0), dinamica impozitului pe profit (3 puncte), dinamica impozitului pe dividende (1), stabilitatea cursului de schimb (–1), gradul de acoperire a importului prin exporturi (1), rata dobânzii raportată la rata inflației (4), dinamica mărimii investițiilor străine directe în România (–2), riscul de țară (0).

❑ **Indicele evoluției IMM-urilor** se bazează pe evaluarea unui **set de 11 indicatori,** valoarea maximă a acestuia fiind, de asemenea, 100 de puncte. Indicatorii vizați au fost: evoluția numărului de societăți comerciale înmatriculate la Registrul Comerțului (10), evoluția numărului de societăți comerciale radiate (10), Evoluția numărului de IMM-uri care au obținut profit (1), evoluția numărului de IMM-uri care au înregistrat pierderi (2), evoluția datoriilor totale ale IMM-urilor (–1), evoluția cifrei de afaceri medii pe un IMM (1), evoluția profitului mediu pe un IMM (–1), evoluția pierderii medii pe un IMM (2), evoluția numărului mediu de salariați din IMM-uri (2), evoluția investițiilor realizate de IMM-uri (–1), evoluția volumului exporturilor din sectorul privat (2). În semestrul I din 2011, Indicele evoluției IMM-urilor a înregistrat valoarea de 27 de puncte, ceea ce reflectă **o evoluție de ansamblu satisfăcătoare a sectorului de IMM-uri.** Cu toate că evoluția sectorului IMM-urilor nu este una bună (45-70 puncte), notabil este faptul că, față de semestrul I 2010 (–22 puncte), acest indice a înregistrat o ameliorare puternică.

❑ **Indicele care reflectă aprecierea întreprinzătorilor cu privire la situația firmei proprii** în semestrul curent comparativ cu semestrul anterior (maxim 100 de puncte) a înregistrat valoarea de –10 puncte. Aprecierile a 35% dintre întreprinzători au fost că situația economică a firmei lor este mai bună decât în semestrul I din 2010, 20% au declarat că este la fel, iar 45% au semnalat o înrăutățire. Dinamica indicelui aprecierii întreprinzătorilor din 2005 până în prezent este prezentată în graficul nr. 6, observându-se o tendință de ameliorare începând cu semestrul I din 2010.

❑ **Indicele intreprenorial,** care se obține ca medie ponderată între indicele mediului de afaceri (40%), indicele evoluției IMM-urilor (50%) și indicele referitor la aprecierea întreprinzătorilor (10%), indică în semestrul I din 2011 **o evoluție nesatisfăcătoare a mediului de afaceri și a sectorului de IMM-uri** (19,7 puncte). Acesta evidențiază totuși o ameliorare a situației, dat fiind faptul că în semestrul I din 2010 indicelele intreprenorial indica un nivel foarte nesatisfăcător (–8,5 puncte).

prof. univ. dr. Ovidiu Nicolescu
președinte al Consiliului Național
al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii
din România

COMPONENTE ALE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE PE PERIOADA 2011 – 2013

● cu proiecții până în anul 2015 ●

STRATEGIA Europa 2020, Programul de Convergență 2011 – 2014, Programul Național de Reformă 2011 – 2013, precum și toate celelalte măsuri și proiecții strategice europene, naționale și sectoriale sunt tot atâtea instrumente menite să consacre ieșirea României din criza economico-financiară și, totodată, să încerce să asigure o dezvoltare sustenabilă în anii care vor urma.

Prioritizarea coerentă a cerințelor contextului economic și social, a țintelor propuse pentru reluarea creșterii economice și a nivelului de trai se constituie într-o provocare permanentă pentru actorii implicați fie ei din sfera guvernamentală, fie din cea privată.

În directă **relație** cu demersurile strategice, **performanțele manageriale** și economice ale oricăruia dintre actorii menționați sunt determinate de **modalitățile** găsite pentru operaționalizarea obiectivelor, politicilor, acțiunilor și măsurilor asumate și realizate.

Urmărind scopul principal al existenței sale instituționale – asigurarea și creșterea accesului la finanțare al întreprinderilor mici și mijlocii –, **Fondul Român de Contragarantare (FRC) a demarat,** începând cu al doilea semestru al anului în curs, implementarea măsurilor, acțiunilor și obiectivelor asumate prin documentul strategic,[1] prioritizate potrivit calendarului corespunzător întocmit și aprobat.

Conceput ca instrument de lucru, adaptabil în funcție de necesități și oportunități, *Programul privind obiectivele, acțiunile și măsurile corespunzătoare acestora, modalitățile de soluționare, termenele și responsabilii de implementare, ale Strategiei Fondului Român de Contragarantare pentru perioada 2011 – 2013,* se constituie, totodată, într-un real **instrument analitic și deopotrivă de suport tehnic,** reflectând preocupările majore proprii la nivel departamental și managerial, în corelație cu tendințele și convergențele partenerilor tradiționali ai Fondului Român de Contragarantare.

[1] Viziunea și obiectivele Fondului Român de Contragarantare – Strategia Fondului Român de Contragarantare pentru perioada 2011 – 2013, cu proiecții până în anul 2015, prezentată pe larg în primul număr al Buletinului Fondului Român de Contragarantare.

Perfecționarea cadrului de reglementare, a sistemului de operare cu fondurile de garantare cu care Fondul Român de Contragarantare are încheiate convenții de lucru, în scopul simplificării mecanismelor de acordare a contragaranțiilor și adaptării acestora cu mai mare operativitate la dinamica cererii de finanțare a IMM, ca primă acțiune menită să asigure realizarea primului obiectiv prioritar al Strategiei, "*Dezvoltarea accesului la finanțare a IMM prin creșterea numărului și a volumului de contragaranții, a numărului IMM beneficiare și a locurilor de muncă susținute sau nou-înființate*", a avut în vedere valorificarea concluziilor, analizelor și rapoartelor, transmise de Fondul Român de Contragarantare și a informațiilor rezultate din verificările făcute la nivelul fiecărui fond de garantare, precum și a solicitărilor și opiniilor formulate de către acestea pentru perfecționarea activității.

S-a avut în vedere, pe de o parte, **asumarea unor mecanisme și instrumente de** "*bune practici*" utilizate de instituții similare din UE, urmărindu-se în principiu perfecționarea actualelor reglementări proprii Fondului Român de Contragarantare, iar, pe de altă parte, cooperarea cu specialiștii fondurilor de garantare partenere, pentru găsirea celor mai bune soluții corespunzătoare, astfel că, pentru anul 2012, sunt pregătite a fi lansate atât un nou set de norme privind acordarea de ajutoare de minimis sub formă de contragaranție, cât și o nouă convenție-cadru de contragarantare, care va fi încheiată cu fondurile de garantare partenere.

O măsură necesară pentru perfecționarea propriului cadru de reglementare o constituie, potrivit Strategiei, și **analizarea gradului de utilizare a plafoanelor și subplafoanelor alocate inițial prin convențiile de contragarantare și formularea de propuneri** privind dimensionarea mai adecvată a plafoanelor și subplafoanelor pe fiecare fond de garantare, în concordanță cu potențialul fiecăruia de susținere a unui număr cât mai mare de IMM. Măsura a fost inițiată încă din luna iulie a anului 2011, când au fost aprobate o serie de majorări și redistribuiri ale sumelor pentru plafoanele de contragarantare alocate inițial prin convențiile de contragarantare, măsuri de adecvare ce s-au impus ca urmare a înregistrării, la mijlocul anului 2011, a unor grade de utilizare a plafoanelor inițiale foarte mari sau, după caz, foarte mici.

Continuarea și finalizarea acțiunii de analiză și elaborarea de propuneri privind dimensionarea plafoanelor în perspectiva anului 2012 este în curs de realizare, fiind în strânsă legătură cu corelarea datelor comunicate de fondurile de garantare cu privire la acordările de contragaranții și la solicitările de executare a contragaranțiilor (prognozate atât pentru trimestrul IV 2011, cât și pentru întregul an 2012), cu elaborarea propunerilor de venituri și cheltuieli pentru anul 2012 și cu evaluarea impactului acestor date asupra capacității de expunere a Fondului Român de Contragarantare în activitatea de contragarantare.

Îmbunătățirea și perfecționarea activității de contragarantare în scopul creșterii economice în mediul rural, ca acțiune necesară rezultată inclusiv din consultările avute de specialiștii Fondului Român de Contragarantare cu reprezentanți ai antreprenorilor din sectorul agriculturii primare, pe parcursul evenimentelor de promovare[2)] pe care Fondul Român de Contragarantare le-a organizat în primul trimestru al anului 2011, a fost realizată cu sprijinul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, **prin conceperea și punerea în aplicare a unei norme specifice** activității de contragarantare a garanțiilor pentru producătorii agricoli, Fondului Român de Contragarantare alocându-i-se astfel un plafon de ajutor de minimis în valoare de 300.000 euro.

[2)] Tehnologii și produse de garantare și contragarantare în sprijinul relansării activității de creditare – Buletinul Fondului Român de Contragarantare, nr. 1, pag. 61.

Norma reprezintă o schemă transparentă de *ajutor de minimis*[3], prin care Fondul Român de Contragarantare contragarantează garanțiile acordate de fondurile de garantare pentru creditele și alte instrumente de finanțare contractate de la bănci și instituții financiare nebancare de către întreprinderile mici și mijlocii active în sectorul producției primare de produse agricole[4].

În scopul creării unui cadru favorabil pentru valorificarea posibilităților actuale de dezvoltare economică a României și al stimulării mediului de afaceri, prin înființarea și dezvoltarea de întreprinderi mici și mijlocii, și având în vedere efectele negative ale crizei economice în ceea ce privește reducerea numărului de operatori activi pe piață, înăsprirea condițiilor de creditare în general, creșterea dificultăților și a riscurilor pentru începerea unei afaceri, în special pentru tinerii întreprinzători, pentru stimularea spiritului antreprenorial al tinerilor, pentru dezvoltarea de noi politici publice necesare relansării economice, reducerii șomajului și asigurării unor condiții mai bune pentru participarea tinerilor la viața economică și socială, **Guvernul României a emis O.U.G. nr. 6/2011** pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor de către întreprinzătorii tineri.

Consacrând aplicabilitatea politicii guvernamentale în sfera de lucru a obiectivelor și măsurilor strategice proprii, Fondul Român de Contragarantare împreună cu Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM au operaționalizat **implementarea unei proceduri speciale** privind aplicarea ordonanței menționate, prin elaborarea și **emiterea unei norme specifice** de contragarantare, fiind consolidat în acest sens și parteneriatul instituțional încheiat încă din luna februarie a acestui an cu Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM.

Astfel, **Norma nr. 4/2011** instituie o schemă transparentă de ajutor de minimis[5], prin care Fondul Român de Contragarantare contragarantează garanțiile acordate de fondurile de garantare pentru credite și alte instrumente de finanțare contractate de microîntreprinderile înființate de către întreprinzătorii tineri (IMM) de la bănci și instituții financiare nebancare.

Microîntreprinderea înființată de întreprinzătorul debutant reprezintă, în sensul normei, societatea comercială cu răspundere limitată care se încadrează în categoria microîntreprinderilor[6] și îndeplinește condițiile prevăzute de O.U.G. nr. 6/2011.

Pentru **creșterea ponderii microcreditării** în structura și volumul portofoliului creditelor garantate în condiții contragarantate, ca acțiune conjugată de realizare a primului obiectiv prioritar al Strategiei, prin identificarea unui sistem de facilități și a unor mecanisme simplificate de acordare a contragaranțiilor pentru finanțările care se situează sub plafonul de 25.000 euro sau echivalent în lei, au fost demarate mai multe **măsuri specifice** menite să contribuie la dezvoltarea oportunităților de garantare și contragarantare a microîntreprinderilor și a dezvoltării microcreditării.

Au fost solicitate **propuneri** fondurilor partenere pentru identificarea soluțiilor cu impactul cel mai însemnat în accelerarea susținerii microcreditării și pentru explorarea intere-

[3] Acordarea contragaranțiilor în cadrul acestei scheme se va face cu respectarea dispozițiilor Regulamentului CE nr. 1.535/2007 privind aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de minimis în sectorul producției de produse agricole.

[4] Produsele enumerate în Anexa I la Tratat, cu excepția produselor piscicole și de acvacultură, care intră în sfera de aplicare a Regulamentului CE nr. 104/2000.

[5] Cu respectarea dispozițiilor Regulamentului CE nr. 1.998/2006 privind aplicarea art. 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis.

[6] Conform Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările ulterioare.

sului acestora în majorarea valorii ajutorului de minimis pentru microcredite, în corelație cu o adaptare a primei de contragarantare la gradul de risc al acestor finanțări.

La nivel intern, au fost procesate informațiile acumulate în baza de date proprie a Fondului Român de Contragarantare, în vederea identificării instituțiilor financiare beneficiare de contragaranții, în portofoliul cărora microcreditele dețin o pondere însemnată și, totodată, identificarea intermediarilor financiari specializați în microfinanțare, care operează pe piața românească, și a unui minim de informații referitoare la activitatea acestora, precum și a identificării domeniilor predilecte în care operează microfinanțarea pe piața financiară din România.

La invitația lansată, în luna septembrie, de către Fondul Român de Contragarantare fondurilor de garantare partenere de a se alătura în procesul de **identificare a unor produse pentru sprijinirea microîntreprinderilor,** până în prezent a răspuns pozitiv Fondul Român de Garantare a Creditelor pentru Întreprinzătorii Privați.

Având în vedere propria analiză efectuată asupra pieței financiare din Romania, din care a reieșit faptul că băncile comerciale nu manifestă, cel puțin momentan, un interes major în a dezvolta produse dedicate microîntreprinderilor, în cursul lunii noiembrie, **Fondul Român de Contragarantare a lansat invitația** de a fi alături în demersul de dezvoltare a unui program specific microcreditării **principalelor instituții financiare nebancare specializate în microfinanțare,** în funcție de sugestiile și propunerile acestora, urmând a se definitiva propunerea efectivă de produs.

De asemenea, pentru începutul anului 2012 este avută în vedere **realizarea unui studiu specializat** referitor la politicile de microfinanțare, garantare și contragarantare a microcreditelor la nivelul UE și, totodată, realizarea unor fișe de produs de contragarantare care să asigure dezvoltarea segmentului de microfinanțare și care **să ofere Fondului Român de Contragarantare posibilitatea de a obține calitatea de intermediar,** în cadrul programelor specifice dezvoltate la nivelul UE în acest domeniu.

Obiectivul prioritar al Strategiei "*Perfecționarea schemelor de ajutor și a normelor de aplicare ale acestora*" în corelație cu dinamica legislației europene și naționale în materia ajutorului de stat este pus în valoare în primul rând prin recalibrarea sistemului de operare al Fondului Român de Contragarantare din perspectiva politicilor europene de reformare a intervenției statelor membre în materia ajutorului de stat.

Pe cale de consecință, **armonizarea** schemelor de ajutor de minimis în concordanță cu dinamica legislației europene în materia ajutorului de stat și cu cerințele de operare ale Fondului Român de Contragarantare este realizată continuu, prin monitorizarea **permanentă** a proiectelor de modificare a reglementărilor comunitare cu incidență asupra activității Fondului Român de Contragarantare, în vederea clarificării în timp util a măsurilor de armonizare ce se impun.

Dezvoltarea și diversificarea unor mecanisme și instrumente dedicate creșterii accesului la finanțare a proiectelor care răspund criteriilor vizate de *Competitiveness and Innovation Framework Programme* (**CIP**)[7], prin demararea unui parteneriat performant vizând accesul la sursele și instrumentele de operare ale Fondului European de Investiții (FEI), constituie o preocupare fundamentală și permanentă a Fondului Român de Contragarantare în vederea atingerii obiectivului prioritar con-

[7] Având drept țintă principală întreprinderile mici și mijlocii, Programul-cadru pentru competitivitate și inovație sprijină activitățile inovatoare (inclusiv eco-inovația), oferă un acces mai bun la finanțare și furnizează servicii de asistență pentru afaceri la nivelul regiunilor.

stituit de dezvoltarea și flexibilizarea facilităților oferite în procesul de acces la finanțare a IMM pentru proiectele aflate în convergență cu Strategia EUROPA 2020, având ca obiective de referință creșterea inteligentă, dezvoltarea durabilă și promovarea unei economii favorabile incluziunii sociale.

Până în acest moment au avut loc consultări la nivel de specialiști, în vederea încercării de stabilire a unei prime runde oficiale de întâlniri între structurile de management ale celor două instituții, fiind avute în vedere atât formularea unor propuneri pentru inițierea de parteneriate cu FEI prin programele acestuia dedicate susținerii microîntreprinderilor, microfinanțării etc., cum ar fi JEREMIE[8)], JASMINE[8)], EPMF[10)], precum și cu alte instituții financiare internaționale, vizând contragarantarea activităților care privesc proiectele ce răspund criteriilor vizate de CIP și de Strategia Europa 2020, cât și implementarea unui parteneriat specializat cu FEI, pentru acordarea de contragaranții care acoperă până la 100% din valoarea garanției pentru proiecte inovative ale IMM.

Fiind la început de drum și având în vedere obiectul său specific de activitate, cunoașterea de către Fondul Român de Contragarantare a "*bunelor practici*" din zona politicilor, mecanismelor și instrumentelor de garantare și contragarantare din țările UE este mai mult decât benefică, întrucât oferă, pe de o parte, o utilă bază de comparație cu propriile mecanisme și instrumente și, dintr-o altă perspectivă, modalități de perfecționare a potențialului său de viabilitate economică și managerială.

Din anul 2010[11)], **Fondul Român de Contragarantare este membru al** *Asociației Europene a Societăților Mutuale de Garantare* (AECM), asociație care reunește 36 de instituții de garantare si contragarantare din 22 de țări membre UE și Turcia, care are ca principale obiective promovarea instrumentelor de garantare-contragarantare pentru IMM, reprezentare a intereselor sectorului în dialogul cu instituțiile europene și internaționale și asigurarea schimbului de informații și bune practici în domeniu între membrii săi.

În vederea consolidării poziției Fondului Român de Contragarantare în cadrul AECM, pentru o mai bună reprezentare de către aceasta a intereselor Fondului Român de Contragarantare în fața instituțiilor europene și a organismelor internaționale, a fost luată **decizia de depunere, împreună cu ceilalți reprezentanți ai României în AECM, a candidaturii pentru organizarea în anul 2012 a Conferinței și a seminarului anual al Asociației la București,** măsură realizată cu ocazia participării la Tallinn în cadrul Adunării Anuale a AECM din 9 – 11 iunie a.c. și fructificată în mod deosebit prin obținerea aprobării solicitate pentru co-organizarea Adunării Anuale din 2012.

Pentru dezvoltarea cooperării cu instituții și organisme de garantare și contragarantare din țările membre UE și ale altor state cu experiență în domeniu, valorificarea potențialului și oportunităților oferite de

8) *Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises* (Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii) permite statelor membre să utilizeze fonduri structurale pentru a sprijini întreprinderile mici și foarte mici. În unele țări din UE, furnizorii de microcredite beneficiază de garanții, credite și garanții de participare la capital.

9) *Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe* (Acțiunea comună în sprijinul instituțiilor de microfinanțare din Europa) dezvoltă capacitatea furnizorilor de microcredite și îi ajută să devină operatori viabili și durabili pe piața creditelor.

10) *European Progress Microfinance Facility* (Instrumentul european de microfinanțare Progress – microfinanțarea Progress) a fost lansat în 2010, pentru a facilita accesul întreprinderilor mici la microcredite (împrumuturi mai mici de 25.000 de euro).

11) Fondul Român de Contragarantare a fost declarat deplin operațional la data de 4 martie 2010.

AECM în scopul asumării instrumentelor de bune practici și a experiențelor relevante pe plan european și internațional – obiectiv important al Strategiei –, Fondul Român de Contragarantare are în vedere **participarea la evenimente de specialitate reprezentative,** organizate de instituțiile de garantare și contragarantare din țări europene și alte state, la inițiativa acestora, cu scopul de a dezvolta comunicarea și a promova mecanismele de operare și experiența Fondului Român de Contragarantare în exteriorul României și pentru consolidarea cooperării cu instituțiile similare din UE.

■ În contextul măsurii strategice de utilizare a **oportunităților AECM de platformă pentru schimbul de bune practici** în domenii și mecanisme specializate ale garantării/contragarantării, prin **participarea la grupe de lucru,** seminarii, sesiuni de training, precum și la alte evenimente ad-hoc pe diferite subiecte de interes ale Fondului Român de Contragarantare, sunt luate în considerare, pe de o parte, **participarea la grupurile de lucru,** în special la cele dedicate problematicilor de ajutor de stat, legislație financiar-bancară, statistică, fonduri structurale, agricultură, export ș.a., iar, pe de altă parte, propunerile rezultate din rapoartele de deplasare ce urmează a fi diseminate operativ în cadrul compartimentelor de specialitate ale Fondului Român de Contragarantare, în vederea îmbunătățirii instrumentelor și mecanismelor de garantare/contragarantare.

■ Performanța oricărei organizații și cu deosebire a celor din domeniul financiar-bancar este intrinsec determinată de nivelul și anvergura sistemelor informatice utilizate, de capacitatea de implementare și actualizare permanentă ale acestora, de gradul de interoperabilitate cu ceilalți parteneri, de standardele de lucru și conștiința profesională a personalului.

Pentru **implementarea unui sistem informatic integrat de tip** *Enterprise Resources Planning*, având structură, arhitectură și modele de operare specifice mecanismelor și instrumentelor utilizate de Fondul Român de Contragarantare și de fondurile de garantare cu care acesta are convenții de lucru, sunt aproape de finalizare mai multe **măsuri specifice** care prevăd, printre altele, asigurarea condițiilor de interoperabilitate a sistemului informatic al Fondului Român de Contragarantare cu sistemele informatice ale instituțiilor cu care acesta are convenții de lucru, prin realizarea de protocoale specifice și, implicit, instruirea personalului Fondului Român de Contragarantare și a reprezentanților instituțiilor partenere cu privire la principiile de operare ale sistemului informatic propriu Fondului Român de Contragarantare.

■ Pentru dezvoltarea și diversificarea comunicării și a relațiilor instituționale cu fondurile de garantare, băncile, mediul de afaceri, presa și autoritățile publice, în scopul diseminării conținutului și a dinamicii mecanismelor și instrumentelor de operare proprii, prin perfecționarea mecanismelor de comunicare intra și extra instituțională cu actorii implicați, **Fondul Român de Contragarantare și-a asigurat prezența,** în calitate de invitat, partener sau chiar co-organizator **la mai multe evenimente specifice,** dintre care merită menționate:

■ Conferința "*Soluții pentru eficientizarea IMM/Soluții pentru dezvoltarea infrastructurii IT&C*", București – 28 septembrie 2011;

■ Conferințele "*MediafaxTalks*": 4 – 5 octombrie 2011 – *Financial Forum* (BNR) și 18 octombrie 2011 – *Talks about Agriculture*;

■ *Conferința Națională dedicată finanțării IMM* – 20 octombrie 2011, București;

■ "*Topul Național al Firmelor Private din România – 2010*", ediția a XIX-a, 4 noiembrie 2011, Palatul Parlamentului, precedat de masa rotundă cu tema "*Dezvoltarea sectorului de IMM din România pe baza prevederilor Strategiei UE 2020*".

Demn de menționat este și faptul că, în cadrul a două dintre evenimentele menționate, Fondul Român de Contragarantare a primit din partea organizatorilor **distincții** pentru activitatea întreprinsă în sprijinul sectorului IMM.

Pentru realizarea obiectivului prioritar al Strategiei referitor la **consolidarea gestiunii economice proprii, a mecanismelor de prudențialitate, asigurarea capacității de plată a Fondului Român de Contragarantare pentru efectele ce decurg din producerea riscului și îmbunătățirea logistică a Fondului Român de Contragarantare** a fost înființat Comitetul de risc și investiții, care este o structură organizatorică cu caracter permanent, cu atribuții de examinare, avizare și acordare de consultanță specializată în domeniul politicilor de risc și al investițiilor Fondului Român de Contragarantare.

Comitetul de risc și investiții are, printre altele, **ca atribuții:**

- elaborarea de propuneri pentru politici coerente privind investițiile de plasament și managementul riscurilor asociate acestora;
- formularea de propuneri pentru optimizarea structurii de plasamente, care să ofere maxim de profitabilitate și lichiditate, limitând pe cât posibil riscurile asociate;
- elaborarea de proceduri și reguli de operare în tranzacțiile privind investițiile de plasament și stabilirea unor limite de toleranță pentru riscurile asociate acestora;
- monitorizarea evoluției și a tendințele pieților financiare;
- analiza permanentă a investițiilor de portofoliu, propunând noi achiziții sau vânzări de titluri;
- monitorizează portofoliul de titluri pe scadențe și monede;
- analizează și monitorizează conformarea Fondului Român de Contragarantare la reglementările referitoare la administrarea activelor și pasivelor și face recomandări corespunzătoare atunci când este cazul;
- avizează propunerile de modificare/completare a normelor și procedurilor privind activitatea de trezorerie ale Fondului Român de Contragarantare;
- analizează și monitorizează lichiditatea Fondului Român de Contragarantare;
- formularea de recomandări referitoare la acțiunile pe care le consideră oportune și necesare pentru a menține performanța plasamentelor și nivelurile de risc adecvate, în cazul modificării condițiilor din piață ori apariției altor factori externi care pot afecta rentabilitatea plasamentelor sau genera riscuri mai mari decât cele estimate;
- evaluarea permanentă a nevoii de lichiditate a Fondului și elaborarea de scenarii de stres, în funcție de care poate propune modificări în structura de plasamente, cu evaluarea impactului acestora în ceea ce privește profitabilitatea;
- avizează propunerile privind politicile de administrare a riscurilor semnificative în activitatea Fondului Român de Contragarantare;
- avizează propunerile de norme și proceduri în domeniul administrării riscurilor semnificative în cadrul Fondului Român de Contragarantare, precum și propunerile de amendare a celor existente;
- avizează limitele de expunere la riscul de contragarantare pentru diferite sectoare economice, regiuni geografice, produse de contragarantare specifice, categorii de beneficiari etc.

Vasile COMAN
membru al Directoratului
Fondului Român de Contragarantare

MICROCREDITAREA – ÎN SPRIJINUL CREȘTERII ECONOMICE ȘI AL OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ

CRIZA datoriilor în zona euro a început în 2010 și s-a transformat în cea mai mare amenințare la adresa economiilor europene, fiind și cea mai mare provocare de la adoptarea monedei unice. În prezent, liderii europeni încearcă găsirea unei soluții pentru criza datoriilor suverane și salvarea euro. Planurile includ măsuri suplimentare de reducere a dezechilibrelor fiscale și a datoriei de stat la nivel macroeconomic, însă pot fi luate în considerare și măsuri la nivel microeconomic.

Între acestea se poate lua în considerare și microcreditele. Deși microcreditele prezintă numeroase forme și îndeplinesc diferite roluri, în statele membre și în regiunile din Uniunea Europeană ele sunt folosite adesea ca mijloc de încurajare a creșterii activităților independente, precum și a înființării și dezvoltării de microîntreprinderi. În multe cazuri, acest lucru este coroborat cu eforturile de promovare a trecerii de la șomaj la activități independente. Ca atare, microcreditele pot avea un rol important în realizarea strategiei de la Lisabona, pentru creștere economică și locuri de muncă, precum și în promovarea incluziunii sociale.

Poate fi considerată microcreditarea soluția pe termen mediu și lung pentru redresarea economiei?

DEFINIȚII

Microîntreprindere. Comisia Europeană consideră microînterprinderea ca fiind "*orice întreprindere cu mai puțin de 10 angajați și o cifră de afaceri sub 2 milioane euro*".[1)]

Microcreditul. Termenul de "*microcredit*" este definit în diverse moduri, în funcție, mai ales, de scopul urmărit sau de tipul beneficiarului. Acest lucru se datorează faptului că nu există o definiție oficială a termenului.

La nivel european, definiția microcreditelor se concentrează pe microbusiness și antreprenori care au acces limitat la creditele bancare convenționale. Această definiție este inclusă în Comunicarea Comisiei "*O inițiativă europeană de dezvoltare a microcreditelor în sprijinul creșterii economice și ocupării forței de muncă*".

1) *Definition of Microenterprise*: http://www.european-microfinance.org/definition_en.php

CE nu a definit în mod clar grupurile-țintă, deoarece nu s-a concentrat nici asupra start-upurilor și microîntreprinderilor și nici asupra întreprinderilor și persoanelor fizice excluse de la finanțare.

Aceste două grupuri-țintă au cerințe diferite și, prin urmare, necesită soluții financiare adaptate.

Începând cu luna noiembrie 2007, Direcția Generală pentru Politică Regională este responsabilă pentru punerea în aplicare a acestei inițiative. Scopul principal al Comisiei este dezvoltarea sectorului non-bancar ce activează în domeniul microfinanțării.[2)]

Microfinanțarea este definită ca fiind "*furnizarea de servicii financiare, ca de exemplu credite, produse de economisire și de asigurare pentru persoane fizice sau comunități defavorizate, care sunt de obicei nedeservite sau insuficient servite de către instituțiile financiare tradiționale*".[3)]

În UE "*microfinanțarea*" și "*microcreditarea*" sunt utilizate alternativ, întrucât microcreditul este principalul segment al sectorului microfinanțării.

Microfinanțarea include nu numai microcreditele, ci și produsele de economisire, asigurări, servicii de dezvoltare a afacerilor, leasing.

În conformitate cu "*Inițiativa europeană de dezvoltare a microcreditelor în sprijinul creșterii economice și ocupării forței de muncă*", **microcreditul**, în context european, **înseamnă un împrumut de maximum 25.000 euro.** Acesta este creat pentru microîntreprinderi "*care au cu mai puțin de 10 angajați*" (reprezentând aproximativ 91% din totalul întreprinderilor europene), precum și pentru "*persoanele defavorizate*" (șomerii sau persoanele inactive, cei care primesc asistență socială, imigranții etc.), care doresc să înceapă activități independente, dar nu au acces la servicii bancare tradiționale.

Furnizorii de microcredite sunt considerați a fi organizațiile non-guvernamentale, fundațiile, agențiile guvernamentale, băncile de economii, cooperativele, casele de ajutor, instituțiile financiare comunitare de dezvoltare și instituțiile financiare nebancare. Această multitudine derivă din diversitatea cadrului legislativ din fiecare țară. În conformitate cu lucrarea "*Prezentare generală a sectorului de microcreditare în Uniunea Europeană*", publicată de către European Microfinance Network (EMN) în iunie 2010, organizațiile non guvernamantale și fundațiile reprezintă marea majoritate a furnizorilor de microcredite, urmate de alte tipuri de instituții financiare (graficul nr. 1).

ISTORIC

MICROFINANȚAREA **se bazează pe** "*încrederea în creditare, clădită pe sisteme vechi de secole*", însă segmentul modern de microfinanțare a apărut ca instrument economic de dezvoltare în anii '70. S-a dezvoltat în anii '80 și '90 și este acum implementată cu succes în întreaga lume: Asia, Pacific, Africa, Latin America și, recent, în Europa. Implementată **în Europa de Est,** după căderea Zidului Berlinului, microfinanțarea reprezintă astăzi un sector dinamic. Cu un sector bancar în formare și destul de greoi, microfinanțarea s-a dovedit a fi capabilă să ofere suport tranzitoriu pentru acoperirea nevoilor populației. Pe lângă ONG-uri și instituții de microfinanțare, băncile comerciale au început a fi interesate în a oferi credite categoriilor defavorizate.

Astfel, sectorul microfinanțării în Europa de Est continuă să se dezvolte și să devină mai bine structurat. În Europa de Vest, acest sector rămâne **destul de restrâns,** în ciuda interesului crescând datorat potențialului. Deși microfi-

[2)] Comunicarea Comisiei către Consiliul European, Parlamentul European, Comitetul Economic European și Comitetul regiunilor "*O inițiativă europeană de dezvoltare a microcreditelor în sprijinul creșterii economice și ocupării forței de muncă*", Bruxelles, 13.11.2007

[3)] Definiția microfinanțării: definiția comună a Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și a Națiunilor Unite

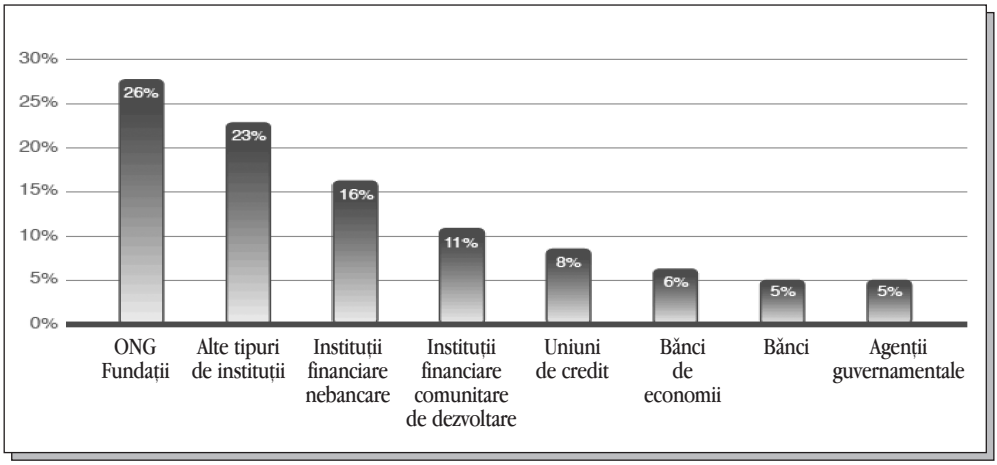

Graficul nr. 1. Ponderea microîntreprinderilor după tipul instituției

nanțarea are rădăcini adânci prin instituții ca Raiffeisen Bank în Germania, organizațiile caritabile în Anglia sau cooperativele "*Casse rurale*" în Italia, aceasta este un fenomen destul de recent în această regiune. Microfinanțarea este percepută **în Europa de Vest** ca un instrument pentru creșterea economică și coeziune socială. Multe afaceri mici și familii nu au acces la servicii financiare, în ciuda existenței unui sistem bancar dens și dezvoltat.[4)]

DE CE MICROFINANȚARE ȘI MICROCREDITE?

MOTIVUL principal pentru care există microfinanțare este nevoia de a oferi instrumente de finanțare atât pentru categoriile excluse social, cât și pentru microîntreprinderi. Segmentul de piață pentru microcredite este riscant, din cauza mai multor **factori,** și anume:

– din punct de vedere **social**: inexistența unui venit regulat, șomaj, istoric de creditare nefavorabil, analfabetism etc. Persoanele în cauză sunt, de obicei, considerate de către bănci a fi non-acceptabile bancar și pot ajunge la incluziunea socială și la reintegrarea pe piața muncii doar datorită instituțiilor de microfinanțare, care sunt, în principal, considerate a fi organizații non-profit;

– din punct de vedere **comercial**: întreprinderi nou create (start-up), activități independente, microîntreprinderi.

Segmentul de piață al microcreditelor este numit "*aproape acceptabil bancar*". Lipsa accesului la finanțare se datorează lipsei garanțiilor, lipsei experienței antreprenoriale sau lichidității scăzute. De obicei, instituțiile de credit le furnizează resursele financiare necesare, însă, cu toate acestea, este destul de dificil pentru ei de a obține accesul la credite. Băncile care și-au dezvoltat produse de microcreditare încearcă să închidă decalajul financiar.

Microcreditele sunt recunoscute a fi un instrument important pentru creșterea economică, crearea de locuri de muncă și combaterea excluderii financiare. Prin urmare, microfinanțarea poate fi văzută din **trei abordări diferite:**

[4)] www. european-microfinance.org/historiquemicrofinance.php

– abordarea **socială,** ceea ce înseamnă lupta împotriva excluderii sociale și financiare, reducerea șomajului și sprijinirea reintegrării în societate a cetățenilor excluși;
– abordarea **economică,** care definește microfinanțarea ca factor economic și, prin urmare, ca un instrument de creștere economică;
– **mijloc de dezvoltare**, care este un instrument de ajutor pentru țările în curs de dezvoltare.

DIVERSE OBIECTIVE ALE MICROFINANȚĂRII

ÎN DOMENIUL microfinanțării există **scopuri și obiective diferite.** Furnizorii de microcredite pot avea o abordare socială (care are ca scop realizarea incluziunii sociale și reintegrarea pe piața muncii) sau sunt orientați comercial (ceea ce presupune furnizarea de microcredite pentru antreprenorii care nu sunt atractivi în calitate de clienți pentru bănci, din diferite motive – lipsa de garanții, lipsa de experiență etc.) și există, desigur, microcredite, care sunt folosite ca ajutor pentru dezvoltare în țările în curs de dezvoltare. Acești furnizori ar putea fi băncile sau alte instituții (non-bancare), dar toate au o țintă comună, și anume creșterea nivelului de incluziune financiară în Europa.

În plus, am putea spune că, în funcție de grupurile-țintă, modele și definiția microfinanțării, **produsele și serviciile oferite diferă.** Din perspectivă socială, grupul-țintă prezintă riscuri mai mari, din cauza ratei de nerambursare mai mare ca urmare a caracteristicilor acestui grup. De obicei, furnizarea acestor tipuri de microcredite se face prin intermediul organizațiilor non-profit. În ceea ce privește perspectiva comercială, există riscuri mai mici de nerambursare în comparație cu cele ale grupului cu țintă socială. Cu toate acestea, riscul de neplată rămâne mai mare decât cel pentru un credit obișnuit. Mai mult decât atât, sumele mici acordate și costurile aferente fac microcreditarea scumpă și oarecum neprofitabilă. Aici, instituțiile de garantare au un rol specific de a reduce riscurile și costurile omniprezente în activitățile de microfinanțare. Diferite perspective sunt prezentate, în detaliu, în secțiunea de mai jos.

1. SOCIAL

ASTĂZI, microfinanțarea este de obicei considerată ca **un instrument de incluziune socială.** Înainte de a explica motivele și modul în care microfinanțarea poate fi văzută ca un instrument de ajutorare a persoanelor defavorizate, trebuie explicat care este semnificația excluderii sociale.

Rețeaua Europeană Anti-Sărăcie (EAPN) urmează definiția dată de CE exluderii sociale, ca fiind "*termenul utilizat pentru a evidenția procesul prin care sunt împinși indivizii la marginea societății, care limitează accesul la resurse și oportunități, reduce participarea acestora la viața normală socială și culturală, lăsându-le astfel sentimentul marginalizării*".[5] Prin urmare, se pune întrebarea: cum poate microfinanțarea inversa o astfel de situație? Excluderea socială este indisolubil legată de excluderea financiară. Excluderea financiară este definită ca "*incapacitatea persoanelor fizice, gospodăriilor sau grupurilor de a accesa servicii financiare adecvate*".[6] În opinia **Rețelei Europene de Microfinanțare,** microfinanțarea poate fi soluția potrivită împotriva excluderii financiare și sociale prin furnizarea de credite adecvate, produse de economisire și alte produse sau servicii financiare. UE a adoptat câteva politici cu privire la incluziunea socială, prin care se subliniază beneficiile microcreditelor de reducere a sărăciei, stimularea creșterii economice și creșterea numărului de locuri de muncă.

[5] Definiția excluziunii sociale: http://www.european-microfinance.org/definitionexclusionsociale_en.php
[6] Definiția excluziunii sociale: http://www.european-microfinance.org/definitionexclusionsociale_en.php

Tabel

NIVELUL EXCLUDERII FINANCIARE

Țara	Indicatori macroeconomici								Microfinanțare (decembrie 2009)		
	PIB pe cap locuitor (euro)		Populație sub limita sărăciei (%)		Populație în excludere financiară		Proporția micro-întreprinderilor (%)		Număr clienți activi	Număr credite acordate	Valoarea creditelor acordate (mil. euro)
Belgia	24.700	2008	15,00	2009	1	2007	nd		3.491	835	16,7
Bulgaria	4.467	2009	21,00	2009	nd		99,00		3.248	2.637	93,3
Franța	22.900	2008	13,00	2008	2	2007	92,00	2007	70.252	28.863	152,6
Germania	29.400	2009	15,00	2008	3	2007	nd			8.208	147,8
Ungaria	5.390	2009	12,00	2009	34	2009	95,00	2009	181.897	10.402	181,9
Italia	26.250	2008	13,60	2008	16	2009	94,90	2006	2.146	1.909	10,9
Portugalia	16.000	2009	18,00	2006	17	2009	nd				
România	10.300	2009	28,90	2009	nd		98,20	2009	829	454	3,8
Spania	22.886	2009	19,90	2009	8	2009	98,70	2009	15.163	3.493	20,3
Olanda	29.200	2009	10,50	2009	1	2009	38,00	2009	9.786	5.172	46,6

Există **diferite tipuri de excludere financiară:**

- lipsa accesului la serviciile de tranzacționare:
  - "*nebancarizați*": persoane fără nici un cont bancar;
  - "*bancarizați marginali*": persoane care au conturi bancare, dar care utilizează puțin sau deloc aceste servicii;
- lipsa accesului la credit:
  - "*excluși de la creditare*" – persoane care sunt refuzate de către creditori pentru orice tip de credit;
  - "*exploatați*" – persoane care accesează creditele doar prin intermediul "rechinilor" la costuri inaccesibile;
- lipsa accesului la servicii de asigurare;
- lipsa accesului la produse de economisire.

Reseau Financement Alternatif a realizat în 25 de țări europene un studiu privind nivelul excluderii financiare. **În tabelul anterior** sunt prezentate datele rezultate în 10 țări membre AECM, prin compararea activității de microfinanțare în aceste țări cu indicatorii macroeconomici.

Problema cu microcreditele este că băncile solicită garanții pentru a acorda credite. Cu toate acestea, printre alte microîntreprinderi, întreprinderile nou create sau persoanele inactive fără garanții și sumele mici acordate fac activitatea de microcreditare neprofitabilă.

Schemele sociale de microcredite au ca scop incluziunea.

2. COMERCIAL

MOTIVELE pentru excluderea financiară sau blocarea accesului la finanțare sunt prezentate în continuare.

Lipsa accesului la finanțare prin intermediul unor structuri bancare obișnuite poate avea următoarele **cauze:**

- lipsa experienței antreprenoriale;
- lipsa garanțiilor;
- lipsa cadrului legal și de cunoaștere a mediului de afaceri;
- condiții dificile, cum ar fi ratele mari de dobândă, perioade scurte de rambursare.

Problema deficitului de microcredite este cauzată de nivelul ridicat de risc și cost pentru băncile creditoare. Astfel, garanțiile, contragaranțiile sau alte măsuri de sprijin pot ajuta pentru a asigura viabilitatea produselor de microcreditare, pentru că unii dintre factorii importanți care împiedică microcreditarea sunt, printre altele, lipsa de garanții sau de scrisori de garantare, antreprenori insuficient pregătiți sau percepuți cu un nivel de risc ridicat, precum și informații financiare inadecvate sau inexistente sau fără planuri de afaceri.

Alți factori depind, în general, de segmentul de piață microcredit, spre exemplu – creditarea întreprinderilor nou create este considerată a fi mai riscantă decât acordarea împrumuturilor întreprinderilor deja înființate, ca urmare a faptului că lipsa de experiență, datele financiare ale întreprinderii și succesul modelului de afaceri sunt necunoscute.

În opinia CE, acești factori limitează băncile "*în capacitatea lor de a ajunge la tot grupul de întreprinzători, care poate fi servit într-o populație de 18 milioane de microîntreprinderi*".[7)]

INIȚIATIVE EUROPENE PENTRU SPRIJINIREA MICROFINANȚĂRII

LA SFÂRȘITUL anului 2007, **CE a emis o comunicare** către Consiliul European, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, în care **a**

[7)] Microcredit Summit Campaign: *State of the Microcredit Summit Campaign Report 2011*

subliniat dovada clară a existenței "*unui decalaj între oferta și cererea de microcreditare în Europa*". Prin urmare, mai multe inițiative UE au fost lansate în următorii ani, având același scop, și anume creșterea economică și incluziunea socială în Europa. **Inițiativele europene** pentru sprijinirea activităților de microcreditare și **instituțiile de microfinanțare** sunt:

PROGRESS: instrumentul de microfinanțare "*Progres pentru ocuparea forței de muncă și solidaritate socială*" (EPMF), pus în aplicare de Fondul Social European (FSE). Acesta a fost înființat pentru a sprijini financiar punerea în aplicare a obiectivelor Comisiei Europene, sub supravegherea Direcției pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și incluziune, stabilite pentru a atinge obiectivele Agendei sociale. Decizia a intrat în vigoare la 8 aprilie 2010. EPMF este o inițiativă pentru microfinanțare cu 200 milioane de euro finanțare din partea CE și BEI.

EPMF **este accesibil** organismelor publice și private care furnizează produse de microfinanțare și servicii la nivel național, regional sau local în statele membre[8]. Estimarea UE este că 100 de milioane de euro, puse la dispoziție prin intermediul EPMF, ar avea efect de levier la peste 500 de milioane euro microcredite peste 8 ani. Suma de 25 milioane de euro, din totalul de 100 milioane euro, va fi disponibilă pentru garantare, care a fost lansată în cadrul *Acordului fiduciar și de management* (FMA) între Comisie și FEI.

În fiecare an, 25 milioane euro vor fi puse la dispoziția EPMF, din 2010 până în 2013.

Tipurile de acțiuni eligibile EPMF sunt: garanții și instrumente de împărțire a riscurilor, instrumente de capitaluri proprii, instrumente de debit și de măsuri de sprijin (de exemplu, activități de comunicare, monitorizare etc.).

JASMINE: Acțiunea comună de sprijinire a instituțiilor de microfinanțare din Europa.

Programul JASMINE a fost înființat de către Uniunea Europeană, astfel încât să sprijine furnizorii de microcredit. "*JASMINE este o **inițiativă-pilot,** care a fost dezvoltată de către DG REGIO a Comisiei Europene (CE), Banca Europeană de Investiții (BEI) și Fondul European de Investiții (FEI), pentru a oferi un sprijin eficient pentru promovarea microcreditelor în Uniunea Europeană*". Programul a fost înființat pentru a stimula capacitatea furnizorilor de microcredite/instituțiilor de microfinanțare în diverse domenii, printre care buna guvernanță, sistemele de informații, managementul riscurilor și planificarea strategică, și pentru a-i ajuta să devină operatori sustenabili și viabili pe piața microcreditelor.

JEREMIE: Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii.

JEREMIE este o inițiativă a Comisiei Europene dezvoltată împreună cu Fondul European de Investiții. Această inițiativă promovează utilizarea instrumentelor de inginerie financiară, pentru a spori accesul IMM-urilor la finanțare prin intervenții din fondurile structurale. O sumă estimată de 2,5 miliarde euro va fi gestionată în cadrul JEREMIE, cu un efect de multiplicare potențial de 5. Etapa pregătitoare este acum finalizată. Pe parcursul perioadei 2006 – 2007 au fost efectuate mai multe studii axate pe evaluarea pieței.

Astăzi, JEREMIE a început etapa operațională în aproximativ 15 – 20 state membre ale UE. Țările UE pot folosi o parte a sumelor care le sunt alocate din fondurile structurale europene pentru a investi în instrumente reînnoibile, precum capitalul de risc, creditele sau fondurile de garanții. Aceste fonduri pot sprijini crearea unor companii noi sau extinderea celor existente, ac-

[8] Comunicarea Comisiei către Consiliul European, Parlamentul European, Comitetul Economic European și Comitetul regiunilor "*O inițiativă europeană de dezvoltare a microcreditelor în sprijinul creșterii economice și ocupării forței de muncă*", Bruxelles, 13.11.2007

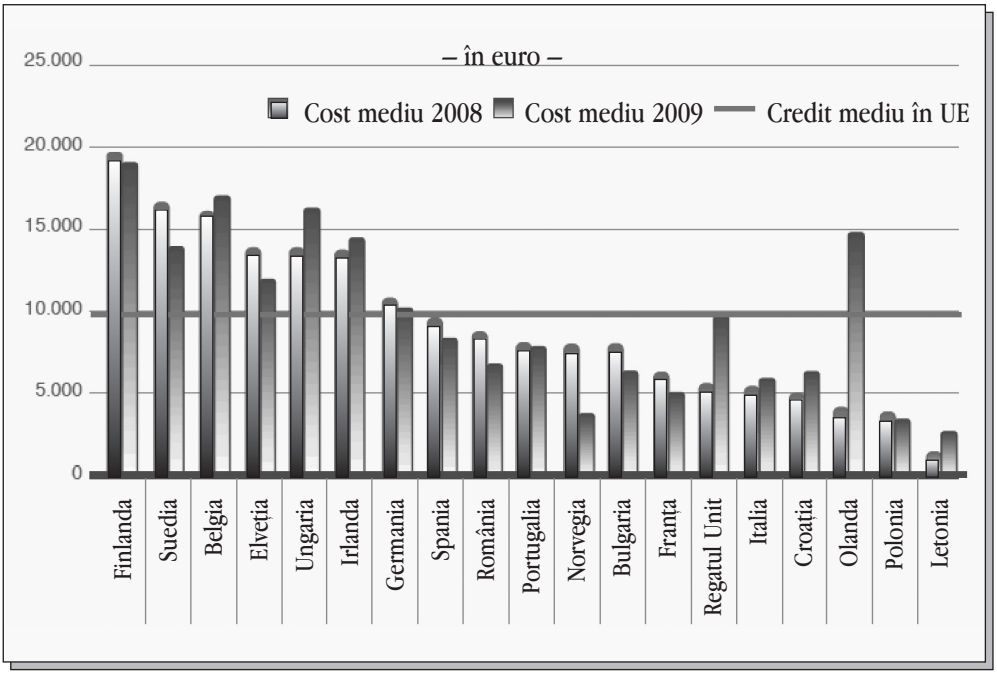

Graficul nr. 2

cesul întreprinderilor (în special al IMM-urilor) la capital de investiții pentru modernizarea și diversificarea activităților lor, dezvoltarea de produse noi, asigurarea și extinderea accesului pe piață, cercetare și dezvoltare pentru afaceri, transfer tehnologic, inovație și antreprenoriat, modernizarea tehnologică a structurilor de producție pentru a contribui la atingerea obiectivelor unei economii cu emisii de carbon scăzute, investiții productive care creează și salvgardează locurile de muncă durabile.

CIP: Programul-cadru pentru competitivitate și inovație. Având drept țintă principală întreprinderile mici și mijlocii (IMM), Programul-cadru pentru competitivitate și inovație (CIP) sprijină activitățile inovatoare (inclusiv eco-inovația), oferă un acces mai bun la finanțare și furnizează servicii de asistență pentru afaceri la nivelul regiunilor. Acesta încurajează o mai bună adoptare și utilizare a tehnologiilor informației și comunicațiilor și ajută la dezvoltarea societății informaționale.

De asemenea, promovează creșterea sporită a energiilor regenerabile și eficiența energetică. CIP are ca perioadă de desfășurare anii 2007 – 2013, cu un buget total de 3.621 milioane euro. CIP oferă prin intermediul FEI contragaranții, co-garanții pentru sistemele de garantare și garanții directe ("garanții UE") pentru alți intermediari. Scopul acestor tipuri diferite de garanții este de a "*acoperi portofoliile financiare, inclusiv creditele sau leasingurile*". Acest program oferă, de asemenea, garanții UE, co-garanții, contragaranții instituțiilor de microfinanțare sau intermediarilor care au în portofoliu produse de microcreditare. Cu toate acestea, activitatea de garantare a microcreditelor din cadrul acestui program este relativ mic în comparație cu alte inițiative UE.

FAPTE ȘI CIFRE DESPRE MICROFINANȚARE

A. LA NIVEL MONDIAL

POTRIVIT estimărilor organizației **PlaNetFinance,** în 2006[9], "*peste două miliarde de oameni nu au avut acces la serviciile financiare*". Organizația a publicat mai multe cifre-cheie la nivelul anului 2006, cum ar fi, de exemplu, că 150 de milioane de oameni au acces la finanțare prin intermediul instituțiilor de microfinanțare (IFM), din care 84% sunt femei și 44,4% aparțin celor mai săraci dintre săraci. În plus, portofoliul total de credite a fost estimat la 30 miliarde dolari pentru același an, ceea ce înseamnă că a existat o creștere anuală a activităților de microfinanțare de peste 30%.[10]

În 2009, **Raportul de Stare a Summit-ului de campanie Microcreditul 2011**[11] a declarat că peste 190 de milioane de clienți au acces la finanțare, din care 67,44% fac parte dintre cei mai săraci, atunci când împrumutul a fost acordat.

B. ÎN EUROPA

ÎN RAPORTUL "*Prezentare generală a sectorului de microcreditare în Uniunea Europeană",* publicat de către *European Microfinance Network* (EMN) în iunie 2010, sunt cuprinse statistici ale sectorului de microcreditare aferente anilor 2008 și 2009, colectate de la 170 furnizori de microfinanțare din 21 țări din UE.

Ca istoric, **Europa de Est prezintă o piață mai matură,** deoarece, mai mult de 50% dintre instituții și-au început activitatea de microfinanțare între 1980 și 1996, în timp ce în Europa de Vest acest procent este de doar 15%. Ca volum, în țările Europei de Est (Bulgaria, Croația, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia și România) numărul total al microcreditelor acordate a fost de 18.293 în echivalent de 307 milioane euro, în timp ce în țările Europei de Vest (Belgia, Finlanda, Franța, Germania, Irlanda, Italia, Olanda, Norvegia, Portugalia, Suedia, Elveția și Marea Britanie) numărul total al creditelor este de 51.027 în echivalent de 477 milioane euro. Așadar, țările din Europa de Est reprezintă 26% din totalul creditelor și 40% din valoarea totală, în timp ce țările din Europa de Vest reprezintă 74% din totalul creditelor și 60% din valoarea totală. Instituțiile care au acordat cel mai mare număr de microcredite sunt în Franța, Germania și Spania, în Europa de Vest, și Ungaria, România și Bulgaria, în Est. La sfârșitul lui 2009, numărul de clienți activi în UE a fost de 135.815.

În 2009, 27% dintre **clienții microcreditelor** au fost femei, 13% au fost imigranți și minorități etnice, 11% au fost tineri. Creditul mediu acordat **a scăzut** de la 11.002 în 2007 la 9.641 în 2009. Media este mai ridicată în țările Europei de Est, datorită grupului-țintă, respectiv promovarea microîntreprinderilor și IMM-urilor, în timp ce în Europa de Vest media este mai mică, deoarece ținta o reprezintă incluziunea socială și financiară.

Performanța financiară este slabă în acest sector. Cele mai folosite **rate de monitorizare** sunt: rata de rambursare, expunerea la risc a portofoliului, *write offs* și credite rescadențate. În 2009, rata de rambursare medie era de 63%, în scădere față de sondajul anterior. Media expunerii la risc a portofoliului a fost de 16% (2 puncte mai sus față de 2007), media ratei *write off* a fost de 9,5% (cu 3,5 puncte mai mare decât în 2007) și media ratei de refinanțare a fost de 14% (cu 9 puncte mai sus față de 2007). Aceste descreșteri ale ratelor de performanță operațională pot fi puse

[9] PlaNet Finance este un important furnizor de servicii care contribuie la promovarea incluziunii financiare. www.planetfinance.org

[10] PlaNet Finance – the Microfinance Platform: Microfinance Fact Sheet 2006

[11] Microcredit Summit Campaign: State of the Microcredit Summit Campaign Report 2011

pe seama impactului crizei economice și financiare asupra sectorului de microfinanțare. Cei mai performanți financiar furnizori de microcredite sunt, în Europa de Est, în Bulgaria și România, datorită profilului lor pro-profit.

C. ÎN ROMÂNIA

ÎN ROMÂNIA, activitățile de microfinanțare **au început cu mai mult de 15 ani în urmă,** când prima instituție de microfinanțare a lansat programul ei de finanțare a întreprinderilor micro, mici și mijlocii în România. În ultimii ani, acest sector a evoluat rapid. A devenit mai eficient și productiv în a-și îndeplini misiunea, și anume de a acorda sprijin și servicii pentru antreprenorii care nu au avut acces la astfel de servicii.

Cadrul de reglementare a urmat ritmul rapid al schimbărilor din acest domeniu:

– **Ordonanța Guvernului nr. 40/2000** privind acreditarea agențiilor de credit în vederea administrării fondurilor pentru acordarea de microcredite;

– **Legea Uniunilor de Credit nr. 266/2006** care reglementează activitatea Caselor de Ajutor Reciproc și structura lor la nivel național – *Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc* (UNCAR).

După ce **legea microfinanțării** a fost adoptată în iulie 2005, Ministerul Finanțelor și BNR au creat un mediu juridic pentru instituțiile financiare nebancare, care a fa-

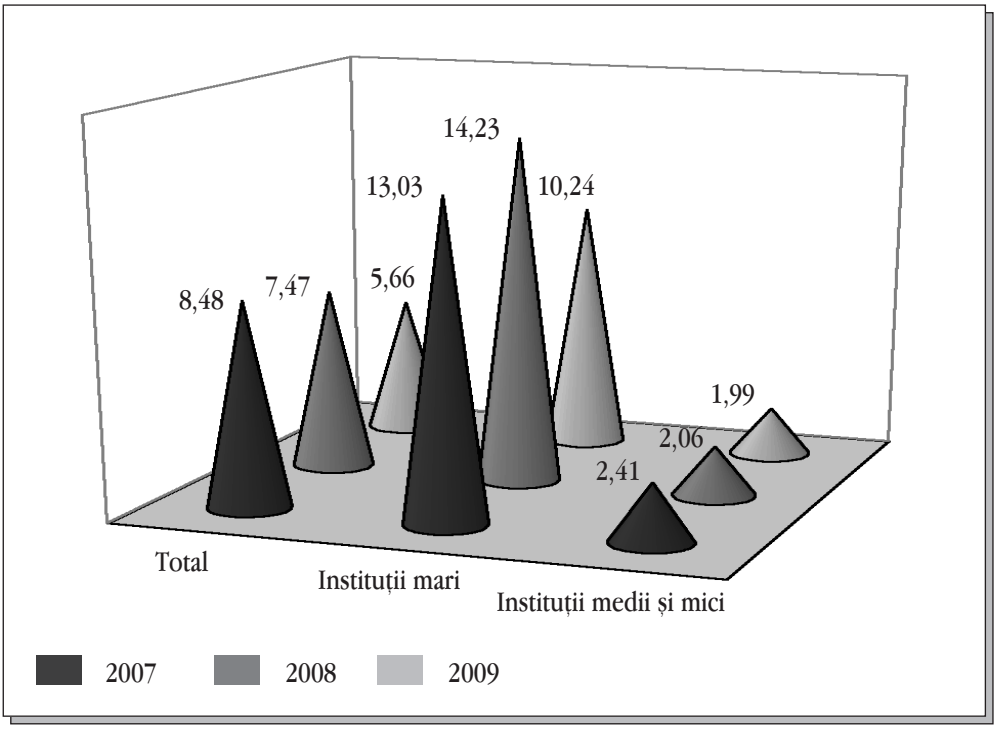

Graficul nr. 3. Evoluția portofoliului de credite în funcție de mărimea instituțiilor de microcreditare

Sursa: *EUROM Consultancy and Studies: Referințe ale microcreditării în România, în 2008 – 2009*

vorizat accelerarea "*comercializării*" sectorului. **Legea nr. 93/2009** privind instituțiile financiare nebancare, adoptată de Parlamentul României în mai 2009, este actualul cadru juridic pentru toate activitățile financiare dezvoltate de IFN – leasing, credit ipotecar, credit de consum și microfinanțare. Banca Națională din România este autoritatea de supraveghere a tuturor instituțiilor financiare nebancare (IFN).

Sectorul de microfinanțare din România este **dominat de către IFN-uri și bănci.** Există șapte IFN mature, cu mai mult de 15 de ani de activitate (Express Finanțe, OMRO, FAER SA, ROMCOM, LAM, Patria Credit și good.bee), și mai multe, recent aprobate sau în curs de aprobare, în conformitate cu legea IFN-urilor. Există o bancă de microfinanțare specializată, Procredit Bank, care joacă un rol major în furnizarea de micro și mici împrumuturi, și există un număr mare de bănci comerciale care oferă microcredite IMM-urilor, în mod tradițional: Banca Transilvania, Raiffeisen, BCR și Banca Românească. În prezent, sectorul este în curs de transformări majore, cu unele dintre cele mai mari instituții de microcreditare încercând să se transforme în bănci, iar cele mai mici căutând oportunități de fuziune.

În studiul EUROM "*Referințe ale microcreditării în România 2008 – 2009*", instituțiile financiare de microcreditare românești au fost segmentate, după cum urmează:

- 11 instituții, inclusiv UNCAR, au luat parte la sondaj. Ele sunt toate înregistrate ca IFN;
- 7 instituții mature: Patria Credit, Express Finanțe, Good.bee România, Oportunitate Microcredit România, FAER, ROMCOM și LAM au mai mult de 10 de ani de activitate, sunt operațional durabile și, în istoric, sunt mai mult orientate social, servind nevoile antreprenorilor situați în mediul rural și pre-orășenesc;
- 3 IFM noi cu mai puțin de 5 ani de operațiuni: Aurora de credit, Fair Credit House și TOMIS, înregistrate după punerea în aplicare a noului cadru juridic pentru IFN, au o orientare mai comercială și deservesc în principal clienții din mediul urban și pre-orășenesc;
- UNCAR, având în portofoliu mai puțin de 10% microcredite, a fondat Aurora pentru a crește operațiunile lor de microfinanțare.

În 2009, în comparație cu ultimii doi ani, sectorul de microfinanțare român a cunoscut o contracție semnificativă în ceea ce privește de numărul de debitori și împrumuturi, ca o consecință directă a crizei economice și financiare. Ca primă reacție la schimbările mediului economic, cele mai multe instituții au devenit mai mult adverse la risc și au restrâns activitatea de creditare, concentrându-se pe recuperarea creditelor neperformante. În același timp, atunci când primul șoc al crizei de lichiditate a trecut și instituțiile de microfinanțare s-au hotărât a reporni creditarea, cererea de pe piață a scăzut în mod semnificativ, deoarece antreprenorii au perceput viitorul ca fiind prea nesigur pentru a lansa noi investiții.

În ceea ce privește numărul de credite active, cifrele de la sfârșitul anului 2009 arată, de asemenea, **o scădere importantă** în comparație cu anul precedent. Pentru instituțiile mari, căderea este de aproximativ 70%, care arată ce mare impact a avut criza cu privire la aceste instituții, comparativ cu instituțiile mici și medii, pentru care scăderea a fost de aproximativ 40%. Un aspect important de menționat este mărimea creditului mediu, care a crescut în 2009 comparativ cu 2007 pentru instituțiile cu dimensiuni mari. O explicație poate fi faptul că acestea, fiind istoric mai mult orientate social, în efortul lor de a reduce costurile de operare, ca răspuns la criză, au preferat să se concentreze asupra creditelor mai mari. Portofoliul de credite brut a scăzut, de asemenea,

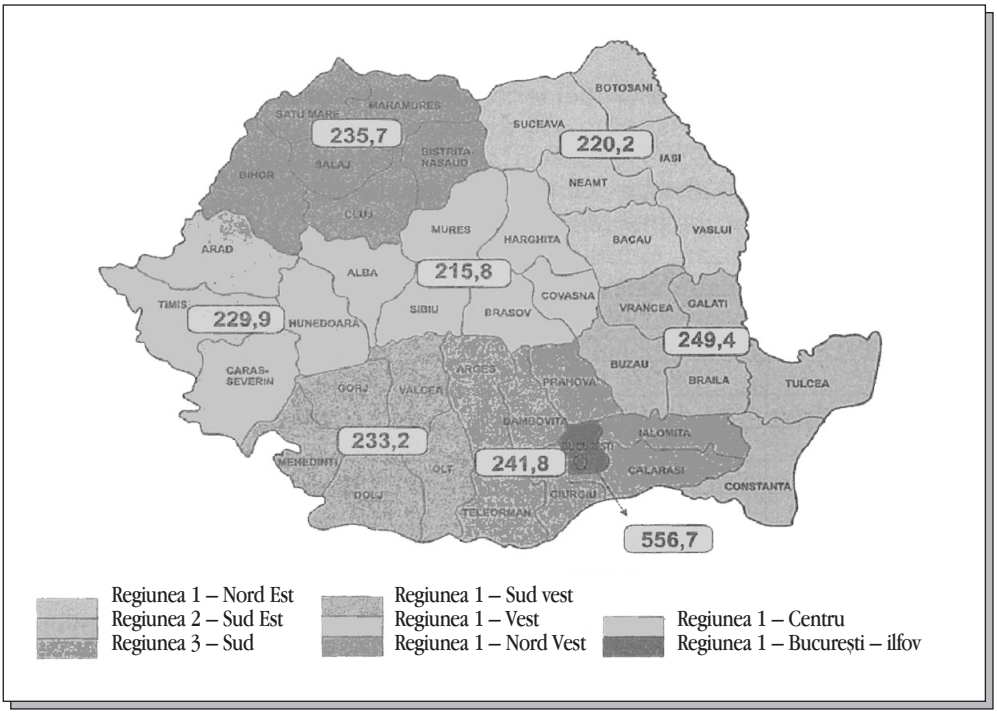

Graficul nr. 4

Sursa: *Carta Albă a IMM-urilor din România 2011*

pentru toate tipurile de instituții de microfinanțare, deoarece majoritatea au redus creditarea și au încercat să-și consolideze portofoliile lor. În același timp, resursele disponibile pentru creditare ale instituțiilor s-au redus.

În ceea ce privește **impactul crizei asupra clienților,** efectul cel mai important este de scădere în lichiditate, care a influențat microîntreprinderile în diverse moduri. Cele care au avut un împrumut s-au confruntat cu probleme la rambursarea creditului, care a determinat o creștere semnificativă a nivelului de delincvență pentru majoritatea IFN. Microîntreprinderile care nu au avut un credit înainte, dar care acum se confruntă cu probleme de lichiditate, au accesat credite, deși condițiile de creditare au devenit mai stricte.

Din statisticile cuprinse în Carta Albă a IMM-urilor din România 2011, microîntreprinderile (0 – 9 salariați), în număr total de 560.248, înregistrează profit (39,7%), 8,8% nu au un rezultat nul, iar 51,5% au înregistrat pierdere. Cumulat, microîntreprinderile cu non-profit (pierdere + rezultat nul) cumulează 60,3% din totalul categoriei. Din totalul microfirmelor profitabile peste 23% funcționează în regiunea București-Ilfov și circa 14% în Nord Vest. Acest proces de polarizare a firmelor s-a accentuat an de an după 2001.

Microîntreprinderile reprezintă segmentul cel mai numeros al IMM-urilor (91,7%). Analiza microîntreprinderilor **în funcție de tipurile de activități CAEN** pune în evidență:

– o neconcordanță relativă între ponderile numărului de firme și ale cifrei de afaceri pe activități;
– față de valoarea medie a cifrei de afaceri pe o microfirmă (310,5 mii lei), firmele din industria energiei electrice și activități conexe extracției realizează valori semnificativ peste medie;
– o diversificare continuă (de la an la an) a obiectului de activitate la microîntreprinderi;
– o reducere a ponderii firmelor ce au ca obiect de activitate comerțul, în favoarea altor servicii prestate întreprinderilor, construcțiilor, transporturilor tereste, industriei alimentare și serviciilor informatice, lucrări de geniu civil, activități de tehnologia informației;
– intrarea în clasamentul primelor 10 activități, a microîntreprinderilor din agricultură, cu activități de arhitectură și inginerie, tranzacții imobiliare.

Distribuția pe regiuni de dezvoltare se prezintă în graficul nr. 4. Informațiile pun în evidență faptul că ponderi de peste 10% în cifra de afaceri a sectorului dețin regiunile Nord Vest și, evident, București-Ilfov, care se detașează la distanță (43,22%), în creștere cu 18% comparativ cu anul 2008, situație ce indică o continuare a procesului de polarizare.

În concordanță cu preocupările la nivel european referitoare la susținerea și dezvoltarea segmentului microcreditării, Guvernul României consideră sectorul IMM un **domeniu prioritar de dezvoltare** al României și a inclus în Strategia Guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii acțiuni și măsuri de susținere a microîntreprinderilor și de sporire a accesibilității fondurilor de microcreditare. Sporirea accesibilității fondurilor de microcreditare presupune dezvoltarea de scheme de microcreditare diferențiate atât la nivel regional, cât și sectorial, în vederea creșterii economice și ocupării forței de muncă, urmărind crearea culturii creditării în special în rândul întreprinzătorilor cu șanse mici de accesare a unui credit bancar pentru începerea sau dezvoltarea de mici afaceri.

Sectorul IMM și dezvoltarea acestuia au o puternică relevanță pentru Fondul Român de Contragarantare, întrucât microîntreprinderile, întreprinderile mici și mijlocii constituie beneficiarii prestației sale. Fondul Român de Contragarantare este, așadar, **unul dintre susținătorii sectorului prin implicarea nemijlocită în susținerea financiară a dezvoltării acestora.** În consecință, Fondul Român de Contragarantare și-a propus să susțină microcreditarea prin dezvoltarea de mijloace și instrumente specifice acestui sector.

Alexandru VLASE,
director,
Direcția Contragarantare
a Fondului Român de Contragarantare

PRIVATIZAREA, MANAGEMENTUL PRIVAT AL COMPANIILOR DE STAT ȘI PIAȚA DE CAPITAL DIN ROMÂNIA

ÎN LUNA aprilie 1991, România încheia cu Fondul Monetar Internațional cel de-al patrulea acord stand-by și primul în care se punea un accent special pe "privatizarea întreprinderilor de stat". Acest concept a însoțit întregul proces de tranziție a României către o economie funcțională de piață, iar scopurile și semnificațiile noțiunii de "privatizare" s-au nuanțat pe parcursul timpului, în funcție de contextul economic și financiar intern și internațional.

În esență, privatizarea unei întreprinderi presupune vânzarea majorității sau totalității capitalului ei către acționari privați.

Obiectivele derulării unor astfel de procese de privatizare, ca nucleu al unei politici de reformare socio-economică, sunt în principal schimbarea structurii de proprietate din cadrul unei economii, creșterea productivității economice (pornind de la ideea că, supuse concurenței, companiile vor deveni rentabile) și ameliorarea finanțelor publice (sumele obținute din privatizări vor fi utilizate de către stat pentru diminuarea datoriei publice).

În România, privatizarea întreprinderilor a început în anul 1990 și **a vizat în primul rând modificarea structurii de proprietate din cadrul economiei,** care era dominată la acea dată de stat.

În primii cinci ani – până în 1995 – privatizarea a vizat mai ales companiile de dimensiuni mici, iar metoda cea mai des utilizată a fost MEBO.

În 1995 se produce în România o schimbare radicală a modului de realizare a privatizărilor: este actualizat programul de privatizare de masă (PPM) și se trece la o abordare preponderent cantitativă, care face ca doar un an mai târziu contribuția sectorului privat la realizarea produsului intern brut să devină majoritară, cu o pondere de 55%.

Acest proces de reașezare a structurii de proprietate din economie a continuat pe parcursul unui întreg deceniu și datele anului 2005 arătau o creștere a contribuției sectorului privat la crearea PIB de peste 70%, în paralel cu creșterea ponderii capitalului privat în totalul capitalului social din economia românească la aproape 75%. În prezent, informațiile disponibile public evidențiază **existența a circa 160 de companii de stat,** a căror contribuție în PIB este de 11%.

De inițierea programului de privatizare de masă este legată nu doar schim-

barea radicală a structurii proprietății din economia românească, dar și **angajarea procesului de creare a infrastructurii legale și instituționale a pieței de capital.**

Este adoptată o lege a pieței de capital, se înființează Comisia Națională a Valorilor Mobiliare (CNVM), Bursa de Valori București (BVB) își începe activitatea în toamna anului 1995 și un an mai târziu este înființată Piața Rasdaq, care împreună cu BVB creează piața secundară pentru negocierea și tranzacționarea acțiunilor repartizate în cadrul PPM.

În lipsa unei culturi investiționale care să fie larg răspândită la nivelul societății românești și în condițiile în care modelul antreprenorial este preferat de majoritatea deținătorilor locali de capital, cele două piețe au în primii lor ani de funcționare mai degrabă un rol de concentrare a proprietății asupra acțiunilor emise de companiile cuprinse în cadrul programului de privatizare de masă și care au fost introduse la tranzacționare în special pe Piața Rasdaq.

Totuși, în special la nivelul societăților listate la Cota Bursei de Valori București, se reușește treptat să se impună un comportament transparent și "prietenos" cu investitorii, caracteristic unei guvernanțe corporative și unei piețe bursiere moderne.

Schimbările de natură calitativă în funcționarea pieței de capital din România se reflectă apoi treptat și în evoluția indicatorilor cantitativi ai pieței bursiere.

Astfel, în 2007 – anul de vârf al activității din cadrul pieței de capital din România – capitalizarea bursieră a trecut de 25 miliarde euro,

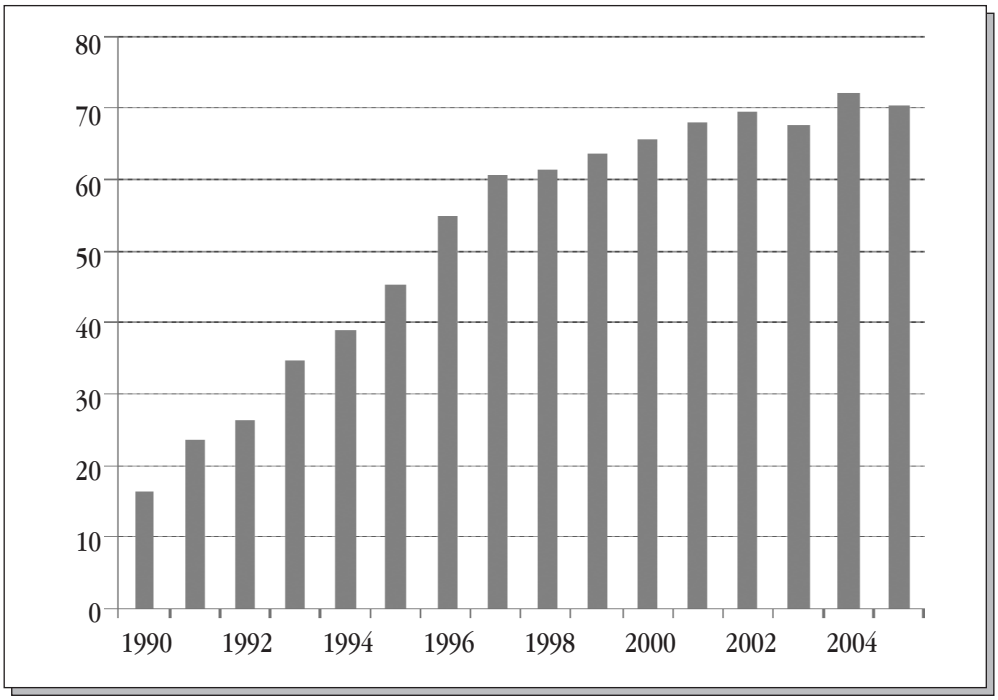

Graficul nr. 1. Evoluția ponderii sectorului privat în PIB (%)

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

iar valoarea medie zilnică a tranzacțiilor din cadrul pieților administrate de către BVB s-a ridicat la peste 20 milioane euro.

O contribuție semnificativă la aprecierea indicatorilor de lichiditate a pieței bursiere din perioada 2005 – 2010 au avut-o investitorii străini, care în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană s-au arătat din ce în ce mai interesați de activele financiare românești.

Datele statistice publicate de către BVB evidențiază că, în anul 2007, ponderea tranzacțiilor bursiere realizate de nerezidenți se situa la 44% din total, în timp ce investitorii locali dețineau 56%.

Criza financiară declanșată în anul 2007 și mai apoi "**criza datoriilor suverane**" aflată încă în plină desfășurare au influențat semnificativ nu doar evoluțiile pieților bursiere, care au marcat scăderi ale indicilor și indicatorilor de lichiditate, dar au schimbat și scopurile imediate ale unor procese economice.

Astfel, dacă în urmă cu 15 ani, privatizările din România au avut drept scop principal schimbarea structurii de proprietate și creșterea eficienței economice a companiilor, în anul 2011 și în perioada care urmează se va pune din ce în ce mai mult accentul pe contribuția pe care privatizările o pot avea la managementul datoriei publice. Evident, în momentul în care scopurile se schimbă și metodele de urmat trebuie adaptate, iar mecanismele pieței de capital pot oferi cea mai flexibilă modalitate de privatizare.

Așa cum se prevede în "*Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale, 2011 – 2013*", autoritățile guvernamentale din România și-au propus pentru următorii trei ani să asigure "*menținerea în limite sustenabile a datoriei publice guvernamentale și, în același timp, a surselor necesare finanțării deficitelor bugetare, precum și a resurselor de plată a serviciului datoriei în con-*

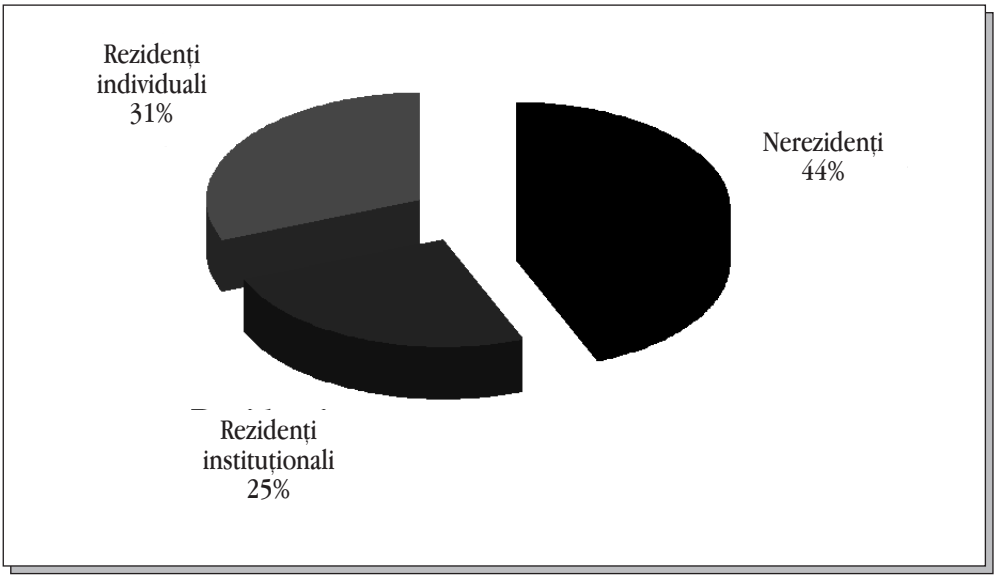

Graficul nr. 2. Structura tranzacțiilor la BVB în anul 2007 (%)

Sursa: Bursa de Valori București

dițiile unui cost cât mai redus pe termen mediu și lung la un nivel acceptabil al riscurilor".

Din nefericire, așa cum evoluează lucrurile la nivel internațional, aceste condiții de finanțare vor fi din ce în ce mai dificil de respectat în perioada următoare, întrucât piețele financiare și apetitul investitorilor pentru obligațiuni guvernamentale emise de țările europene sunt grav afectate de criza datoriilor suverane la care se pare că încă nu s-au găsit soluțiile potrivite.

Cotațiile CDS și marjele peste obligațiunile de referință aferente României au crescut în ultimele luni, iar agențiile de rating au început o serie, parcă interminabilă, de avertismente privind înrăutățirea perspectivei pentru rating-urile acordate țărilor europene.

În plus, Autoritatea Bancară Europeană a publicat recent rezultatele testelor de stres la care au fost supuse băncile europene, care au evidențiat că suma totală de care au nevoie băncile din zona euro este mai mare decât cea estimată inițial, respectiv 114,68 miliarde euro față de 106,5 miliarde euro.

Așadar, la nivel internațional va exista o competiție între mediul privat și guverne pentru atragerea de fonduri, astfel că finanțarea deficitelor bugetare și chiar refinanțarea datoriei publice a României ar putea deveni destul de dificil de realizat în următoarea perioadă, cu atât mai mult cu cât, începând cu a doua parte a anului 2012, vor trebui rambursate sume importante.

❑ Într-un astfel de context internațional, dominat de incertitudini, chiar și un nivel relativ redus al ponderii datoriei publice în PIB (sub 40% în cazul României) ar putea reprezenta o problemă în ceea ce privește **refinanțarea,** în special din perspectiva costurilor.

De aceea, privatizarea companiilor deținute de stat trebuie să devină și o parte a soluției pentru managementul datoriei publice, cu atât mai mult cu cât multe dintre companiile care se află încă în proprietatea statului au o poziție strategică în economia românească și, implicit, o valoare de piață semnificativă.

Tocmai valoarea ridicată și caracterul strategic al companiilor pe care le deține statul și care mai pot fi privatizate obligă însă la o analiză foarte atentă și la găsirea unor răspunsuri mulțumitoare la cel puțin următoarele două întrebări: cum și când trebuie privatizat?

❑ **În luna martie 2011, România a încheiat cu Fondul Monetar Internațional cel de-al nouălea acord stand-by din ultimii 20 de ani.**

Chiar dacă este unul de tip preventiv (precautionary), acordul încheiat cu FMI păstrează în cuprinsul său prevederi referitoare la "privatizarea întreprinderilor de stat", urmând a fi oferite spre vânzare pachete de acțiuni deținute de stat la o serie de companii.

Primul grup de companii care urmează a fi privatizate are în componența sa:

- ❑ Oltchim (vânzarea acțiunilor publice rămase către investitori strategici);
- ❑ Romgaz (IPO pentru un pachet de acțiuni de 15%);
- ❑ Tarom (investiție strategică sau IPO pentru 20% din acțiuni);
- ❑ Transelectrica (SPO pentru un pachet de acțiuni de 15% plus o majorare ulterioară de capital de aproximativ 12%);
- ❑ Transgaz (SPO pentru un pachet de acțiuni de 15%).

Cel de-al doilea grup conține:

- ❑ Termoelectrica (vânzare completă a filialelor Galați și Brăila și continuarea procesului de creare a unor societăți mixte cu investitori strategici la ELCEN, cu scopul construirii unor noi grupuri energetice, cu capital majoritar privat, în București și Constanța);
- ❑ Hidroelectrica (IPO pentru un pachet de acțiuni de 10% pentru majorarea capitalului);

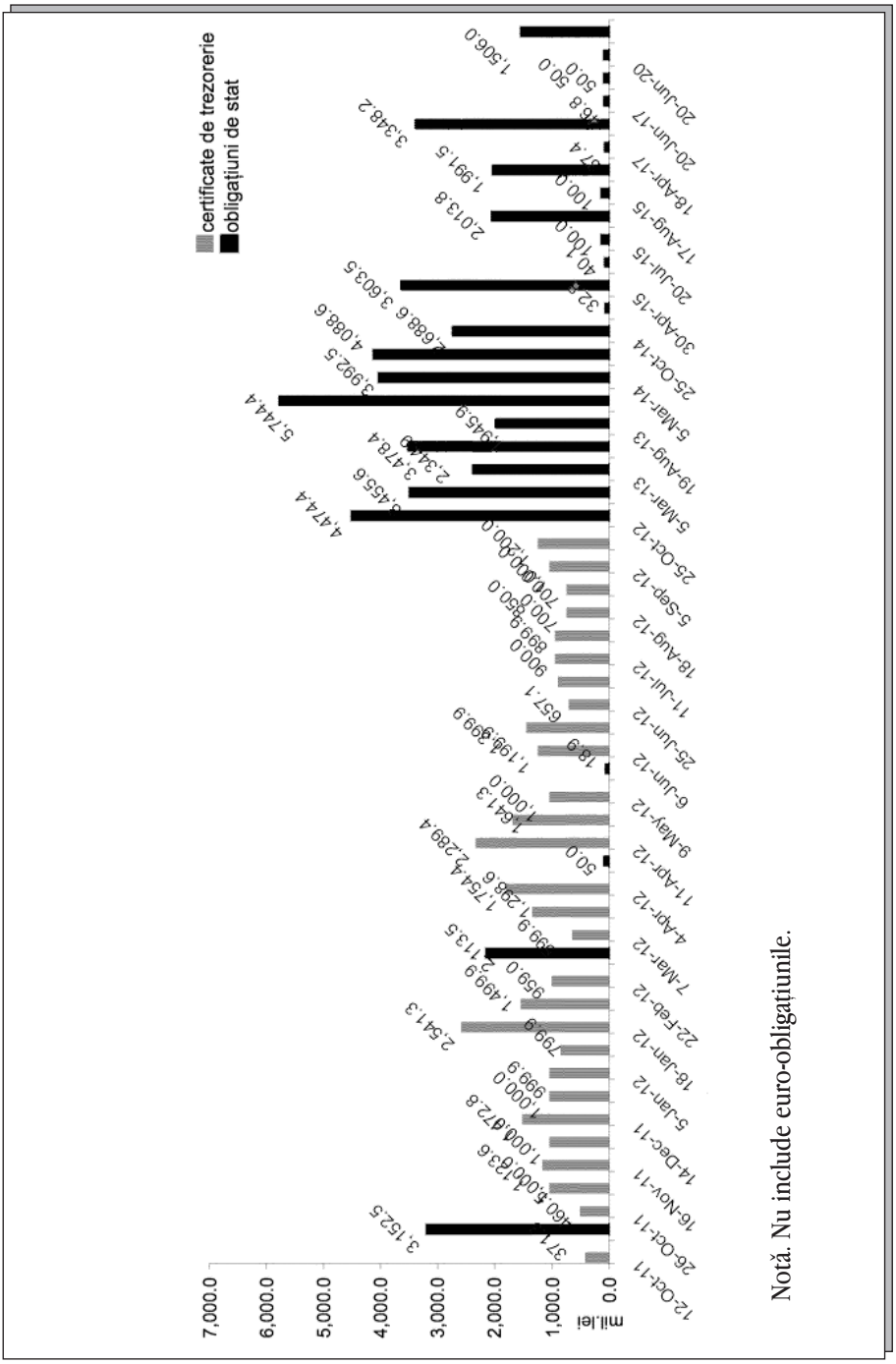

Notă. Nu include euro-obligaţiunile.

Graficul nr. 3. Rambursarea titlurilor de stat active la 30 septembrie 2011

Sursa: Ministerul Finanţelor Publice

❑ Petrom (va fi relansată SPO pentru 9,84% din acțiuni).

Cel de-al treilea grup include:

❑ Electrica Serv (privatizare majoritară a întregii societăți);

❑ Nuclearelectrica (cel puțin 10% prin majorare de capital);

❑ noua companie creată prin fuziunea celor trei filiale de furnizare rămase ale Electrica (înregistrată la Registrul Comerțului ca S.C. Electrica Furnizare S.A) și activitatea de furnizare a Electrica (privatizare majoritară);

❑ cele trei filiale de distribuție rămase ale Electrica (privatizare majoritară).

Așa cum ușor se poate observa din simpla înșiruire a numelor companiilor care se regăsesc în cele trei grupuri, **majoritatea dintre ele activează în două sectoare economice extrem de sensibile:** energie și utilități.

Totuși, așa cum se întâmplă în majoritatea țărilor europene, companiile de acest tip au încetat să mai fie integral în proprietatea statelor și au devenit emitenți listați pe piețele bursiere locale. Astfel, acțiunile RWE AG și E.ON AG din Germania sunt liber tranzacționabile pe bursa din Frankfurt, în timp ce la bursa de la Paris sunt negociate titlurile EDF și GDF Suez.

De remarcat că, dacă în cazul Germaniei statul nu mai deține pachete de acțiuni care să-i asigure controlul asupra celor două companii, în cazul EDF sau GDF Suez guvernul francez este principalul acționar.

O situație oarecum similară cu cea din Franța este întâlnită și în cazul celei mai performante țări din Europa Centrală, Polonia, unde statul polonez a păstrat participații importante la PGNiG sau PKN Orlen – două dintre cele mai importante companii listate la bursa din Varșovia.

❑ **Seria de privatizări cuprinse în acordul preventiv încheiat de România cu FMI a debutat încă din acest an,** când în perioada 11 – 22 iulie 2011 s-a derulat pe piața de capital din România cea mai mare ofertă publică de vânzare de acțiuni din istoria sa recentă: vânzarea de către Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri prin Oficiul Participațiilor Statului și Privatizării în Industrie a unui pachet de acțiuni SNP reprezentând 9,84% din capitalul social al OMV Petrom S.A.

Din păcate, oferta publică secundară de vânzare de acțiuni nu s-a încheiat cu succes.

Cu detașarea pe care ne-o oferă întotdeauna trecerea timpului, putem spune acum, la câteva luni distanță de data închiderii ofertei Petrom, că poate cel mai potrivit ar fi să ne raportăm la rezultatele ofertei Petrom și la modul cum s-a derulat aceasta ca la o lecție.

O lecție din care cu toții avem de tras învățăminte și care trebuie să ne ajute să evităm pe viitor repetarea eventualelor greșeli. O lecție care are drept principală concluzie faptul că privatizarea companiilor de stat prin intermediul pieței de capital din România trebuie să continue.

❑ Îmbucurător este că înseși autoritățile guvernamentale par să fi ajuns la această concluzie și au decis ca strategiile de privatizare a unor companii importante pentru economia românească, precum Romgaz, Tarom, Nuclearelectrica sau Hidroelectrica să cuprindă **vânzarea unui pachet de acțiuni din capitalul social al societăților prin metoda ofertei publice secundare inițiale.**

Bursa de Valori București a salutat aceste decizii și a reafirmat că este pregătită din punct de vedere tehnic și operațional să desfășoare ofertele din cadrul programului de privatizare al Guvernului României.

De asemenea, BVB și-a exprimat întreaga disponibilitate de sprijin pentru ministerele implicate, care au primit mandatul să întreprindă măsurile necesare pentru implementarea strategiilor de privatizare și pentru vân-

zarea pachetelor de acțiuni prin oferte publice secundare inițiale pe piața de capital.

❑ Din perspectiva participanților pe piața de capital, **în succesul oricărei oferte publice,** pe lângă profilul companiei, un element esențial îl constituie alocarea unui procent din ofertă investitorilor de retail, precum și stabilirea unui preț al ofertei la un discount suficient de mare față de prețul din piață al acțiunii, în cazul ofertelor secundare.

În cazul ofertelor primare inițiale este recomandabilă testarea potențialului interes al investitorilor instituționali prin realizarea unui book-building, coroborată cu oferirea unui discount investitorilor de retail față de investitorii instituționali.

O astfel de abordare este motivată de faptul că, de regulă, programele de privatizare au ca scop secundar și dezvoltarea pieței de capital, ca pârghie importantă pentru dezvoltarea economiei naționale.

❑ **Principalul beneficiar al derulării proceselor de privatizare prin intermediul pieței de capital este însuși statul.** Și nu este neapărat vorba doar de beneficiile pe termen scurt, concretizate prin suma obținută în urma vânzărilor unor pachete de acțiuni, ci mai ales de cele pe termen mediu și lung.

De altfel, acordul negociat de România cu FMI prevede în mod explicit necesitatea îmbunătățirii guvernanței întreprinderilor de stat și stipulează că toate funcțiile principale de conducere "*vor fi ocupate numai în urma unui proces internațional de selecție*" (management privat).

❑ Îmbunătățirea guvernanței corporative, responsabilizarea managementului, transparența administrării și publicitatea oferită de prezența la Cota Bursei vor contribui în timp la creșterea valorii respectivelor companii. Iar o piață de capital pe care se vor regăsi și emitenții de tipul Tarom S.A., Romgaz S.A, Hidroelectrica sau Nuclearectrica va contribui la **susținerea creșterii economice** și indirect la obținerea de venituri mai mari la bugetul statului.

Stere FARMACHE
președinte al Bursei de Valori București

INSTITUȚIA CONTRAGARANTĂRII ÎN EUROPA

DAT FIIND obiectul de activitate al Fondului Român de Contragarantare, cunoașterea în detaliu a "bunelor practici" din zona politicilor, mecanismelor și instrumentelor de garantare și contragarantare din țările UE este mai mult decât benefică, întrucât oferă, pe de o parte, o utilă bază de comparație cu propriile mecanisme și instrumente și, pe de altă parte, modalitățile de amplificare a potențialului de viabilitate economică și managerială al entităților cu preocupări în domeniu.

Peisajul european al instituțiilor de garantare/contragarantare este destul de **diversificat** în prezent. În mare măsură, diferențele sunt rezultatul evoluției diferite. În timp ce în partea de vest, economia de piață a funcționat continuu, permițând și făcând necesare instituțiile de garantare, în partea de est, aplicarea principiilor economiei centralizate a făcut inutilă prezența sistemelor de garantare și a amânat apariția lor până la aplicarea principiilor economiei centralizate. Unitatea fundamentală este totuși societatea de garantare mutuală, a cărei apariție a fost o materializare a necesității firești de protejare a intereselor comunității de afaceri pe plan local, ca un răspuns direct la cerințele din ce în ce mai mari ale băncilor.

Dezvoltarea UE după anii 1990 a dus la **inițiative centralizate** de sprijinire a garantării prin intermediul instituției specializate – Fondul European de Investiții – "*fond al fondurilor de garantare*", care prin resursele alocate poate juca un rol de prim ordin în garantarea din Europa.

În stadiul actual, există țări în Europa, în care sistemele de garantare sunt predominant de tipul fondurilor mutuale (țările din partea de vest și Turcia) și țări în care sistemul de garantare este centralizat la nivel național, ca efect al inițiativelor legislative guvernamentale (fostele țări comuniste).

O caracteristică comună a sistemelor de garantare din Europa este că toate garantează împrumuturi făcute la bănci. Totuși, activitatea de garantare nu se limitează numai la această activitate, existând în partea de vest a Europei un puternic sprijin acordat fondurilor de investiții, care pot interveni atât în faza de început a unei afaceri, cât și în faza de dezvoltare. Este semnificativ faptul că FEI contragarantează acest tip de investiții cu fonduri totale de cca 13,6 miliarde euro. Italia, Spania, Olanda, Franța, Germania și Marea Britanie consumă cca 10,5 miliarde euro prin contragarantțiile acordate fondurilor de investiții în capital de risc din aceste țări, proporția de resurse alocate lor fiind de peste 70% din totalul fondurilor FEI. În principal, această situație este generată de faptul că tradiția investițiilor în capital de risc este mult mai mare în partea de vest a Europei față de cea estică.

❑ **Există fonduri de investiții puternice,** cu o vastă experiență, care știu să gestioneze capitalurile primite prin plasamente de risc, dar extrem de atractive, care produc recompense pe termen lung pentru cei care investesc.

În partea de est, fondurile de investiții cu capital de risc au o prezență mai mult simbolică și activitatea lor încă este în fază de pionierat. Este, de fapt, tot efectul rămânerii în urmă a sistemelor de garantare din aceste țări, care se limitează la garantarea unor împrumuturi. Este de așteptat ca, în următoarea perioadă, în ciuda crizei traversate în prezent, componenta de garantare pentru capital de risc în diferite faze ale afacerilor să evolueze și în estul Europei. Inițiativa CIP a FEI în domeniul garantării oferă un important sprijin pentru dezvoltarea garantării acestui tip de capital și trebuie avut în vedere și faptul că obiectivul strategic al programului este de a sprijini orice inițiative de dezvoltare tehnologică, în domeniile considerate prioritare în Europa.

❑ Un aspect extrem de important în domeniul garantării/contragarantării este **calitatea instrumentelor de garantare emise și recunoașterea lor** de către entitățile financiare. Majoritatea sistemelor de garantare/contragarantare în Europa sunt asimilate instituțiilor financiare și se supun legislației specifice din domeniu, deși mai există și cazuri în care garanția nu este emisă în conformitate cu prevederile acordului BASEL II. Trebuie avut în vedere că, în prezent, reglementările bancare internaționale sunt în curs de modificare și se lucrează intens în acest domeniu pentru acordul BASEL III, care probabil va intra în vigoare în perioada următoare. Sistemele de garantare din Europa trebuie să se alinieze noilor standarde, care în mod sigur vor fi mai ridicate, dar în același timp și forța garanției va crește, în beneficiul IMM.

❑ **Tendințe de perspectivă** în domeniul garantării/contragarantării în țările UE

❑ Capitalizarea fondurilor de garantare/contragarantare va crește la nivel european, ca urmare a unor programe speciale venite din partea instituțiilor centralizate. Capitalizarea va fi direcționată pe anumite axe prioritare, care țin seama de politica generală promovată la nivel de UE. Se vor căuta mecanisme de apelare a capitalului privat în domeniul garantării, limita maximă acceptabilă fiind discutabilă. Un rol din ce în ce mai important în garantare va fi jucat de administrațiile regionale, care pot stabili obiective strategice la nivel regional, realizarea acestora fiind condiționată de un mecanism de garantare puternic, în care sunt implicate și regiunile.

❑ Contragarantarea, care în prezent este rodul inițiativelor la nivel de stat și care beneficiază de sprijinul instituțiilor specializate ale UE, se va întări atât ca urmare a creșterii de capital, cât și apariției contragarantării în "*cascadă*", ceea ce va permite un volum mai mare al portofoliului.

❑ Schemele de garantare existente în prezent se vor diversifica și vor practica un număr mai mare de produse tipizate de garantare, care va facilita relațiile cu sistemul bancar.

❑ Gradul de standardizare al garanțiilor va crește, aplicându-se din ce în ce mai mult prevederile acordului BASEL II și, în perspectivă, BASEL III.

❑ Pentru aplicarea corectă a prevederilor ajutorului de stat în cazul garanțiilor/contragaranțiilor va exista tendința de apariție și dezvoltare a agenților de rating, care sunt absolut necesare la nivel național, cu repercusiuni pozitive și asupra sistemului bancar.

❑ Orientarea politică la nivelul UE și transpunerea în practică a obiectivelor stabilite vor favoriza acordarea de garanții în anumite domenii considerate prioritare, un interes crescut în activitatea de garantare fiind acordat domeniilor inovative și celor prin care crește eficiența energetică.

❑ Sectorul microîntreprinderilor și, respectiv, acordarea de microîmprumuturi se vor bucura de o atenție deosebită din partea schemelor de

garantare/contragarantare. Se are în vedere și faptul că entitățile de garantare pot avea un grad de expunere redus în cazul acestora, datorită volumului scăzut al împrumuturilor. În condițiile în care sistemul financiar clasic este neinteresat de microîmprumuturi, rolul IFN în acordarea lor va crește, trebuind stabilite și condițiile de garantare/contragarantare pentru acest tip de cerere financiară. Este posibilă și creșterea numărului de scheme de garantare, care vor interveni în preluarea riscurilor generate de microîmprumuturi.

❑ Rolul schemelor de garantare/contragarantare, ca intermediar între cerere și ofertă, se va diversifica. Recentele condiții de criză au impus ca o activitate suplimentară medierea între împrumutat și finanțator, în condițiile în care termenii inițiali nu sunt respectați. Este o activitate suplimentară a fondurilor de garantare, mai complexă, dar care poate produce beneficii pentru toate părțile implicate.

❑ **Și la nivelul României** se vor manifesta tendințe de îmbunătățire a sistemelor de garantare. Capitalizarea lor va crește și contragarantarea din partea Fondului Român de Contragarantare va crea un rol mai stimulativ în asumarea de riscuri pentru finanțarea IMM.

La nivel de țară se manifestă **două deficiențe majore** în domeniul garantării: absența investițiilor prin capital de risc și lipsa de organizare a întreprinzătorilor în societăți de garantare mutuală, forma primară și benefică în țările din partea de vest a Europei. Rolul FEI în sprijinirea garantării/contragarantării în România s-a manifestat numai prin acordarea unor garanții unor bănci puternice în vederea creditării IMM. Această tendință s-a manifestat atât în perioada 2001 – 2006, cât și în perioada 2007 – 2013. Recentul acord în domeniul garantării semnat cu Banca Comercială Română și Raiffeisen Bank menține această tendință a FEI în cazul României.

❑ **La nivelul UE,** prin organismele sale de conducere, există o preocupare crescândă pentru crearea unui mediu de afaceri cât mai facil IMM, toate instituțiile fiind conștiente de importanța acestora în viața întregii Europe. În consecință, s-au dezvoltat **programe speciale,** care caută să faciliteze accesul la finanțare al IMM, aflate în toate fazele unei afaceri. Este de fapt o prelungire extrem de palpabilă a *Small Business Act*, ca o recunoaștere a importanței IMM. **Cele mai importante programe sunt:**

❑ **COMPETITIVENESS & INNOVATION PROGRAMME (CIP)**

Scopul principal al acestui program este de a încuraja creșterea competitivității firmelor din Europa prin abordarea unor activități inovative (inclusiv în domeniul ecologiei). La bază există Decizia nr. 1.639/2006/CE a Parlamentului European și Comisiei Europene. Între domeniile de activitate finanțabile prin acest program sunt tehnologiile de informații și comunicații, energii regenerabile și tehnologiile care cresc eficiența energetică, activități inovative și de antreprenoriat. Se axează și pe finanțarea afacerilor în faza de început sau în pre-start. Este o abordare modernă a conceptului de finanțare, care are în vedere acordarea unui suport cât mai puternic unor sectoare de activitate care prin dezvoltarea lor vor contribui la eliminarea unor probleme fundamentale cu care se confruntă UE. Acest program se derulează în perioada 2007 – 2013 și are un buget total de 3.625 milioane euro. FEI este mandatat din partea CE pentru conducerea acestui program.

În principal, liniile de finanțare din acest program sunt axate pe **două direcții principale:**

a) finanțarea capitalului de risc *High Growth and Innovative SME Facility* (GIF), cu două componente: **GIF 1** pentru faza de însămânțare și start-up a afacerilor și **GIF 2** pentru faza de dezvoltare a afacerilor. Ambele se desfășoară prin intermediul unor fonduri specializate pentru investiții de risc atât în faza incipientă, cât și în faza de dezvoltare;

b) furnizarea de garanții pentru IMM, cu patru direcții importante:

❑ garanții pentru împrumuturi, procentul maxim garantat fiind de 50% din valoarea împrumutului, în condițiile în care

garanția este limitată la 10% din pierderea potențială a intermediarului garanției;

❑ garanții pentru microcredite, procentul maxim garantat fiind de 75% din valoarea împrumutului, în condițiile în care garanția este limitată la 20% din pierderea potențială a intermediarului garanției;

❑ garanții pentru capitalul investit, procentul maxim garantat fiind de 50% din valoarea împrumutului, în condițiile în care garanția este limitată la 20% din pierderea potențială a intermediarului garanției;

❑ contragaranții, care acoperă până la 100% din valoarea garanției, cu participare de maxim 50% la pierderea potențială a intermediarului garanției.

Ambele componente de finanțare decurg **prin intermediari.** Semnarea unor acorduri cu aceștia se face pe baza unor acorduri-tip, care prevăd limitări privind expunerea FEI.

În general, semnarea unor acorduri cu fonduri de investiții în capital de risc s-a făcut **în partea de vest a Europei,** unde acestea sunt prezente în mod semnificativ și au o mare experiență în gestionarea acestor fonduri. Până în prezent s-au semnat acorduri cu 16 fonduri de investiții, pentru o sumă totală de cca 185 milioane euro.

S-au semnat acorduri cu diferite instituții de garantare, în vederea contragarantării FEI pe baza acestui program. **Valoarea totală** a programului de garantare este de cca 3,5 miliarde euro, fiind semnate acorduri cu diferite fonduri de investiții, unele cu o îndelungată tradiție în garantare (SOCAMA, CERSA, KfW, SIAGI).

❑ JEREMIE – JOINT EUROPEAN RESOURCES FOR MICRO TO MEDIUM ENTERPRISES

JEREMIE este **o inițiativă comună a Comisiei Europene și FEI,** în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1.083/2006 și Regulamentul Comisiei Europene (CE) nr. 1.828/2006, lansată în 2005. El combină resurse financiare din partea UE, a autorităților publice locale, FEI, European Investment Bank și alte instituții financiare. Participarea țărilor membre UE la programul JEREMIE este opțională.

JEREMIE **folosește fondurile europene de dezvoltare regională pentru sprijinirea IMM** în accesul la finanțare în diferite regiuni de dezvoltare prin intermediul unor instrumente financiare sustenabile și de tip "*revolving*".

Apariția acestei inițiative caută să răspundă unei **realități valabile în majoritatea țărilor din estul Europei.** În acestea, activitatea fondurilor de investiții care furnizează capital de risc este practic inexistentă. Sunt necesare mecanisme de întărire a acestei activități, în care inițiativa publică se poate îmbina armonios cu cea privată. În acest sens, sesizând acest aspect deficitar, UE a luat măsura demarării acestui program, care în faza de început beneficiază de sprijinul financiar al UE, urmând ca în timp această inițiativă să devină treptat privată. Programul are în vedere și diminuarea finanțărilor nerambursabile destinate IMM și creșterea treptată a unei activități responsabile.

Prin acest program **urmează să se pună la dispoziția IMM produsul FRSP** ("*founded risk sharing product*"), care se referă la acordarea unor împrumuturi secundare către IMM cu scopul de a îndeplini cerințele bancare de eligibilitate pentru acordarea împrumutului principal.

Până în prezent **s-au semnat acorduri cu** guvernele Greciei, Lituaniei, Letoniei, Slovaciei, României, Bulgariei, Cipru, Malta, precum și cu autoritățile regionale din Sicilia, Campania, Languedoc-Rusillon, cu o valoare totală de cca 1,3 miliarde euro și sunt în curs de negociere încă vreo câteva parteneriate. Ca urmare a semnării acestor acorduri, FEI lansează invitația de a deveni partener diferitelor entități financiare naționale/regionale, cu ajutorul cărora urmează să implementeze programul.

În România, acordul pentru derularea acestui program fost semnat în anul 2008, iar strategia de acțiune prevede ca cca 35% dintre fonduri să fie alocate investițiilor pentru capital de risc, iar 65% să fie alocate garanțiilor emise în favoarea IMM. Au fost până în prezent trei inițiative de căutare a unor parteneri pentru componenta de garantare și o inițiativă pentru componenta de capital de risc. Încă se caută soluții la nivelul

României pentru implementarea acestei inițiative.

❑ **JASMINE – JOINT ACTION TO SUPPORT MICROFINANCE INSTITUTIONS IN EUROPE**

Este un proiect-pilot care are ca parteneri:

- ❑ Banca Europeană de Investiții: 20 milioane euro;
- ❑ Comisia Europeană: furnizează asistență tehnică în valoare de 4 – 6 milioane euro;
- ❑ Parlamentul European: 4 milioane euro;
- ❑ FEI asigură managementul;
- ❑ Sprijin din partea EUROFI și European Microfinance Network.

Această inițiativă urmărește **să dezvolte finanțarea IMM prin intermediul instituțiilor financiare nebancare.** A avut la bază faptul că se constată o discrepanță majoră între nevoia de finanțare a IMM și sprijinul financiar acordat de bănci. S-a considerat că folosirea instituțiilor financiare nebancare, mai apropiate ca dimensiune de IMM, poate funcționa ca un important sprijin în finanțarea IMM.

Demarat în anul 2008, proiectul urmărește acordarea de asistență tehnică instituțiilor financiare nebancare pentru însușirea bunelor practici în acordarea creditelor. Până în prezent s-au selectat 15 instituții financiare nebancare, dintre care 4 din România, care sunt instruite în vederea acordării de credite pentru IMM.

Aceste instituții **vor beneficia de creșterea fondurilor proprii,** prin infuzia de capital din partea BEI, în proporție de maxim 50%, alături de alte bănci private. Deși această inițiativă se referă numai la finanțare, foarte probabil că în viitor se va ridica problema garanțiilor acordate prin această linie de finanțare. Etapa până în 2013 trebuie privită ca o etapă de demarare și, în mod sigur, va fi urmată și de alte inițiative, inclusiv de garantare/contragarantare după 2013. Strategic, aceasta urmărește dezvoltarea creditelor de valori scăzute, inclusiv microcredite, care se bucură și în prezent de un sprijin important în garantare/contragarantare la nivel european.

❑ **EPMF – EUROPEAN PROGRESS MICROFINANCE FACILITY**

Este o inițiativă recentă a Comisiei Europene si EIB, demarată în martie 2010, cu un buget de 200 milioane euro. Ea se adresează persoanelor fizice care, ca urmare a pierderii locurilor de muncă sau dezavantajării sociale, doresc să înceapă o afacere. Se adresează în egală măsură și microîntreprinderilor, care angajează asemenea persoane. Linia se derulează prin intermediul intermediarilor financiari care furnizează microcredite.

Activitatea se derulează sub forma:

- ❑ acordării de garanții directe sau contragaranții, în limita a 75% din valoarea microcreditelor (garanțiilor), fără comision din partea FEI;
- ❑ diferitelor forme de finanțări (împrumuturi, furnizare de capital etc.)

Elena KLEININGER,
membru al Directoratului
Fondului Român de Contragarantare

PREZENȚE ALE FONDULUI ROMÂN DE CONTRAGARANTARE

ACTIVITATEA de informare și comunicare a Fondului Român de Contragarantare, în contextul asigurării consolidării procesului de integrare a acestuia în mecanismele sistemului financiar-bancar și al necesității specializării, dezvoltării și diversificării procesului de diseminare a elementelor de politică și strategie, a normelor și procedurilor Fondului care asigură îndeplinirea obiectivelor și a misiunii sale, a continuat în anul 2011, prin implicarea și participarea la diverse evenimente reprezentative, dedicate sprijinului IMM și mediului de afaceri.

Mediafax Talks About SMEs, 15 februarie 2011 – "*Mediul de afaceri nu este finanțat, iar fără finanțare nu există șanse de relansare economică. Trebuie să fim realiști, în axa bănci, IMM, fonduri de garantare și contragarantare există în continuare fracturi, care nu pot duce decât la lipsa finanțării, ceea ce întârzie apariția elementelor de relansare economică. Nu avem nicio șansă, nu există relansare economică fără finanțare*", **a declarat domnul Ioan Hidegcuti, președintele Directoratului Fondului Român de Contragarantare**

În spiritul urmăririi consecvente a obiectivului de a-și îndrepta atenția către problematica majoră a economiei naționale și de a oferi și unele soluții de relansare, publicația "**Economistul**" a derulat, în ziua de **12 mai 2011,** o dezbatere pe tema acută a valorificării fondurilor europene – "*Soluții pentru creșterea gradului de absorbție*". Parteneri în organizarea evenimentului au fost EximBank România și Fondul Român de Contragarantare SA.

Sistemul financiar-bancar, în care sunt incluse și fondurile de garantare și contragarantare, trece printr-o restructurare, de la regulile impuse în Basel II la Basel III. Cu ocazia participării la **Conferința "BURSA"** *Finanțarea europeană – oportunitate a relansării economice*, **24 mai 2011,** domnul Ioan Hidegcuti a declarat că "*acest proces de re-*

Suntem mai mult decât banca exportatorilor,
suntem banca tuturor întreprinzătorilor.
DORNA
IOAN HIDEGCUTI

FRC
CONTRAGARANTARE S.A.
www.frcg.ro
BURSA
20 de ani
BANCA TRANSILVANIA
BT
Resurse
Exim

structurare nu va face creditarea mai accesibilă pentru companii, iar accesul la finanțare va continua să fie mai complicat, oricât de mult și-ar dori băncile și fondurile de garantare să ofere condiții mai bune și mai multe facilități pentru accesarea împrumuturilor, inclusiv a celor pentru absorbția fondurilor europene".

"*Accesarea fondurilor europene, bugetele alocate programelor destinate IMM în acest an, stadiul realizării ghidurilor de aplicare a programelor pentru IMM, DG REGIO versus AMPOSDRU, cum se pot simplifica procedurile de depunere a proiectelor pentru accesare și a celor de decontare a plăților efectuate, produsele financiare destinate IMM, care sunt sugestiile bancherilor pentru eligibilitate, ce greutăți au întâmpinat antreprenorii, rolul garanțiilor pentru IMM*", au constituit tot atâtea teme de interes abordate la **Medifax Talks About SMEs,** eveniment organizat în ziua de **26 mai 2011.**

"*Prin toate măsurile și acțiunile, Strategia pentru IMM își propune creșterea numărului de IMM cu 10%, a numărului de salariați din sistem cu 10%, avansul investițiilor cu 15%, a exportului cu 10%. De asemenea, productivitatea va crește cu 5%, iar creșterea contribuției la valoarea adăugată cu 5%*" – a declarat, cu ocazia participării la eveniment, **doamna Andreea Paul Vass, consilierul Primului-ministru.**

În ziua de 22 iunie 2011, a fost organizată la Constanța conferința "***Soluții pentru dezvoltarea IMM. Finanțarea și protejarea afacerii de efectele crizei***".

Conferința a fost adresată antreprenorilor și întreprinzătorilor din județul Constanța, instituțiilor publice ale căror decizii au impact asupra mediului de afaceri, asociațiilor patronale și administrației publice locale.

În cadrul conferinței s-au discutat soluții propuse de parteneri pentru sprijinirea procesului de dezvoltare a firmei. Temele dezbătute au fost: finanțări bancare și nebancare, finanțări nerambursabile, soluții de eficientizare a activității, soluții de consultanță, informații la zi despre fiscalitate.

La eveniment au fost invitate să participe în audiență firme active din județul Constanța cărora le-au fost prezentate soluții de eficientizare a activității, de finanțare, de garantare și contragarantare a creditelor, de recuperare a creanțelor, consultanță și informații despre accesarea fondurilor europene destinate IMM.

România a contractat deja în mare parte fondurile structurale de la Uniunea Europeană pentru următorii patru ani, astfel că problema nu este identificarea de noi proiecte, ci implementarea celor existente. Percepția legată de absorbția fondurilor nu se va îmbunătăți până nu se vor vedea rezultatele.

FRC

❑ *Prognoza de creștere economică pentru 2012 va fi schimbată, în principal pentru că nu mai putem miza pe aceeași creștere a exporturilor.*

❑ *Schimbarea paradigmei financiare la nivel global va impune o atenție sporită pentru economisire, deoarece resursele vor scădea, iar statele care vor avea deficit de capital vor fi influențate în finanțarea bancară și creșterea economică.*

❑ *Băncile din România ar putea fi nevoite să treacă de la modelul de business cu rețelele extinse, cu mulți angajați, către finanțarea corporațiilor, pentru a contrabalansa încetinirea creditării și eficientiza activitatea.*

Acestea sunt doar câteva dintre concluziile "*Romania Financial Forum*", eveniment ce a făcut parte din suita **Medifax Talks**, organizat la sediul Băncii Naționale a României în zilele de **4 și 5 octombrie 2011.**

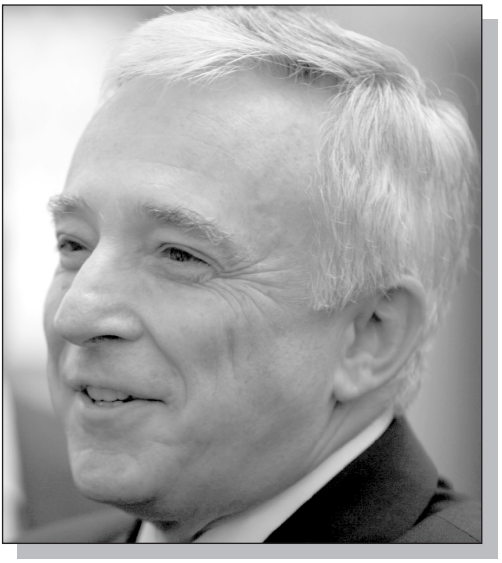

❑ "*În condiții de criză, soluția pentru economie este stimularea cererii interne, obiectiv care poate să fie atins prin promovarea anumitor politici monetare și fiscale, dar înrăutățirea prognozelor economice ar putea obliga Guvernul să-și reconsidere poziția și să facă noi disponibilizări. Băncile trebuie să treacă la un nou model de business, orientat spre finanțarea companiilor. Paradigma bancară se schimbă, fiind necesară îndreptarea atenției spre economisirea internă*" – din declarația făcută de domnul **Mugur Isărescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României,** care a prezidat "***Romania Financial Forum***".

❑ Pentru asigurarea unui tratament echitabil IMM care activează în agricultura primară, față de IMM care activează în domeniul prelucrării și comercializării produselor agricole, în contextul instrumentelor de sprijin al accesului la finanțare puse la dispoziție acestora de către Fondul Român de Contragarantare și în raport cu Strategia Fondului Român de Contragarantare, care prevede necesitatea îmbunătățirii activității de contragarantare în scopul creșterii economice în mediul rural, împreună cu Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a fost elaborată **Norma nr. 3/2011** privind contragarantarea garanțiilor aferente finanțărilor contractate de IMM care

Mediafax Talks
BUSINESS CONFERENCES

Mediafax Talks
TABARA
Dacian CIOLOȘ
Cătălin TONCEA

Mediafax Talks
BUSINESS CONFERENCES

activează în sectorul producției primare de produse agricole. – ***Mediafax Talks about Agriculture*, 14 octombrie 2011.**

"*Riscul dezvoltării unei afaceri trebuie să fie asumat de către parteneri (n.n. – IMM și bancă), iar dinamica creditării se va relua când riscul va fi acceptat. Fără un compromis între IMM și bănci nu vom avea un proces sănătos de creditare. Garantarea este esențială pentru dezvoltarea unui IMM, la fel de importantă ca și creditul în sine. Totul presupune cunoașterea reglementărilor în baza cărora funcționează garantarea și, din nefericire, încă, în anumite zone din partea mai neinformată a IMM, nu se cunosc toate detaliile și faptul că apare necesar, desigur, și un cost vizavi de garanție, care nu presupune altă garanție în spate, ci doar un comision care în funcție de gradul de risc se situează între 2,2 – 2,8%*", a declarat **președintele FNGCIMM, domnul Aurel Șaramet,** în cadrul *Conferinței naționale dedicate finanțării IMM – Realități și perspective în sectorul IMM,* eveniment organizat în ziua de 20 octombrie a.c.

În cadrul aceluiași eveniment a participat și **consilierul guvernatorului Băncii Naționale a României, domnul Adrian Vasilescu,** care a declarat că "*băncile, de acum încolo, pentru activitatea de creditare, vor trebui să se bazeze pe economisirea internă a societății românești. Ce vor economisi băncile sau IMM, aia va fi, va fi greu să ne obișnuim cu această nouă normalitate. Trebuie să ne obișnuim cu bani puțini, scumpi și îi vom scoate din creșterea noastră economică. Trebuie să ne gândim și să punem accentul pe o dezvoltare durabilă*".

Referitor la evoluțiile pieței și volumului garanțiilor în ultima parte a anului și în 2012, **domnul Ioan Hidegcuti, președintele Directoratului Fondului Român de Contragarantare,** a declarat următoarele:

"*Din perspectiva tot mai puțin predictibilă a evoluției economice la nivel european și mondial și în condițiile asumate prin documentele programatice specifice, prin care s-a revizuit la cca 2% prognoza de creștere economică a României pentru anul viitor, noua proiecție fiind la jumătate față de estimarea inițială, în condițiile în care riscurile de contagiune de pe plan extern s-au amplificat, la nivelul economiei reale*

se așteaptă totuși creșterea ocupării, dezvoltarea parteneriatului public-privat în domeniul investițiilor privind infrastructura fizică, extinderea activității IMM prin facilitarea accesului tinerilor la finanțare, îmbunătățirea mediului de afaceri și diversificarea instrumentelor financiare pentru sprijinirea dezvoltării IMM, măsuri care vor avea ca impact specific creșterea cererii de credite de valori relativ mici, dar generalizate la întregul mediu de afaceri.

La nivelul activității de creditare bancară, din punctul de vedere al dinamicii, aceasta se va relua, în limitele prudențialității specifice așteptatelor condiționalități Basel III, în primul rând ca urmare a semnalelor care vizează creșterea economică și, în al doilea rând, ca urmare a nevoii sistemului bancar de a «extrage» încasări care să asigure acoperirea costurilor de depozitare, pe de o parte, și un profit cel puțin rezonabil, pe de altă parte.

Pe termen scurt, este posibil să se mențină o prudențialitate remanentă (inerțială), dar atât anticipațiile formate la nivelul sistemului bancar, cât și necesitatea de fructificare a pasivelor vor orienta, treptat, băncile spre o implicare mai activă și chiar mai responsabilă în finanțarea economiei reale; toate acestea vor antrena modificări corespunzătoare în sistemele de garantare a creditelor bancare, respectiv de contragarantare a lor.

Costul creditării bancare va rămâne relativ ridicat atât ca urmare a menținerii prudențialității sistemului bancar, cât și ca urmare a politicii monetare restrictive (pentru a menține calendarul de aderare a României la zona euro); în aceste condiții, se va consacra un «arbitraj» între nevoia, în creștere, de credite bancare și costul relativ ridicat al acestora; garantarea și contragarantarea ar putea să joace, în acest context, rolul de «arbitru», în măsură să determine încurajarea creditării bancare a economiei reale.

Astfel, activitatea de garantare și contragarantare a creditului bancar se va extinde. Concomitent, instituțiile de garantare a creditului bancar își vor menține prudențialitatea și, ca urmare, cererea de contragarantare a creditelor bancare se va extinde, la rândul său. Aceste evoluții previzibile în comportamentul instituțiilor de garantare a creditului bancar sunt,

ambele, de natură să intensifice cererea de contragarantare a creditelor bancare în mod deosebit, ca urmare a faptului că mecanismele contragarantării au efect, în același timp, asupra reducerii semnificative a costului creditării, cât și asupra politicilor pe care băncile le dezvoltă privind constituirea provizioanelor în condițiile în care contragaranția este un autentic diminuator de risc."

În ziua de **4 noiembrie 2011,** la Palatul Parlamentului, sala A. I. Cuza, Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România în colaborare cu Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM și Fondul Român de Contragarantare au organizat cea de a **XIX-a ediție a Topului Național al firmelor private din România.**

La eveniment a participat doamna Joanna Drake, director departament IMM și Antreprenoriat, DG Întreprinderi și Industrie, Comisia Europeană.

Festivitatea de premiere a celor mai performante societăți comerciale private a fost precedată de "masa rotundă" cu tema "*Dezvoltarea sectorului de IMM-uri din România pe baza prevederilor Strategiei UE 2020*".

Alături de alte instituții cu activitate dedicată sectorului IMM, pentru sprijinul acordat întreprinzătorilor și susținerea mediului de afaceri, **Fondul Român de Contragarantare a fost premiat în cadrul evenimentului.**

Bogdan Daniel VIȘAN
consilier juridic Consultanță și Comunicare
Fondul Român de Contragarantare

COMUNICATE DE PRESA
HotNews.ro
FONDUL ROMÂN DE
FRC
PARTENERI MEDIA
TOPUL NAȚIONAL
AL FIRMELOR PRIVATE
DIN ROMÂNIA
2010
Ediția a XIX-a